

Deo, quia Deus non remunerat in nobis, nisi quod operatus est in nobis.

Infantia
quò oppo-
natur veri-
tati, & hu-
militati.

Ad tertium dicendum, quod infantia, ut dicitur quondam exteriorem ostensionem, uel exteriora uerba, siue exteriores gestus eius: quod intus non habetur, est oppositio ueritati, sed ut dicitur quondam excellentiam prout homo seipsum extollit interius de eo, quod non habet, est oppositio humilitati, & est species superbiæ.

Ad quartum dicendum, quod magnanimo omnia parua uidentur: non quia bona aliorum despiciat: cum eius principalis intentio non sit honorari, sed esse honore dignum. sed de omnia reputare parua: quia nihil est in humanis actibus, quod tamquam insolitum admiretur: cum magnanimus sit proportionatus ad maxima. propter quod dicit Philosophus, quod magnanimus non est admiratiuus.

Ad quintum dicendum, quod inobedientia, & ingratitude non sunt species superbiæ, quasi superbiæ essentialiter diuidentes: sed quia aliqua participant de superbia, & quia a superbia imperatur, & homo per superbiam fit aliquando inobediens, & ingratus: ideo non directe, sed ex consequenti possunt dici species superbiæ.

Dubitatio I. Litteralis.

SUPER Litteram primo queritur de illo uerbo. Quidam dicunt unum peccatum. Alij uero &c. Sed contra: Non oportet aliquam istarum opinionum esse ueram. Dicendum est utranque opinionem posse esse ueram aliter, & aliter: quia uoluntas, ut est separata ab actu exteriori, ut patet per habita: est aliud peccatum ab exteriori actu: sed ut est coniuncta actui exteriori: dicitur dici unum, & idem peccatum, ut superius est ostensum.

Dubitatio II. Litteralis.

Uterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, ad quod illi dicunt diuersa esse mandata, sed si sunt diuersa mandata, oportet quod sint diuersa peccata: quia facere contra aliud, & aliud mandatum est committere aliud, & aliud peccatum. Dicendum, quod de actu interiori, ut est separatus ab exteriori sunt duo precepta, uel duæ inhibitiones, & sunt duo peccata, sed ut actus interior est coniunctus exteriori non est nisi una inhibitio, & unum peccatum.

Dubitatio III. Litteralis.

Uterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. Præterea queri solet, &c. Nam cum in peccato non solum sit actus, & reatus. i. obligatio ad culpam, sed et sit ibi macula: uel Magister insufficienter procedere, cum de macula non faciat mentionem. Dicendum, quod primo est actus peccati. secundum ex actu, quia ille actus est defectiuus, & inordinatus. ex illo defectu, & ex illa inordinatione homo contrahit maculam. Tertio ex macula contracta peccans incurrit reatum. i. obli-

gationem ad penam. Macula ergo est media inter actum peccati, & reatum, & quia medium sufficienter datur intelligi in extremis. ideo &c.

Dubitatio IIII. Litteralis.

Uterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. Nec unquam est in aliquo peccato actu, quin sit et reatu propter originale. quomodo ergo originale in hoc differat ab alijs peccatis. Dicendum quod originale est excepta actionis ab alijs peccatis: quia in alijs peccatis, postquam homo satisfecit de culpa absoluitur a reatu: quia post satisfactionem non remanet reatus. i. obligatio ad penam, sed in peccato originali, postquam homo est baptizatus, & ex hoc sufficienter satisfecit pro culpa. Ita quod, si tunc moreretur, euolaret ad gloriam; Adhuc tamen remanet reatus. i. obligatio ad istas penas temporales, cuiusmodi sunt infirmitates, dolores, &c. talia, quæ infliguntur nobis pro originali peccato.

Dubitatio V. Litteralis.

Uterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. quod duo sunt peccatorum genera: mortalium, & uenialium, quare peccatum mortale, & ueniale non dicuntur duæ peccatorum species, sed duo peccatorum genera. Dicendum, quod diuisio peccati in mortale, & ueniale non est diuisio generis in species: sed analogi, uel equiuoci in diuersa genera. Dicimus autem analogi, uel equiuoci: quia logicus non distinguit inter analogum, & equiuocum: sed analogum uocat equiuocum: quia secundum Logicum: Si quis omnia entia uocet equiuocum non uniuocum nuncupabit. Constat tamen quod ens, non est equiuocum, sed analogum. Dicemus ergo quod sicut substantia est ens simpliciter, & accidens secundum quid. quid, uel sicut animal homo est animal simpliciter, sed animal quod pingit est animal secundum quid: sic peccatum mortale est peccatum simpliciter. Veniale est peccatum incompletum, & secundum quid. Et sicut substantia, & accidens non sunt unum genus, sed diuersa genera, & animal uerum, & pictum non sunt unum genus, sed diuersa genera; Sic peccatum mortale, & ueniale non sunt unum genus, sed diuersa genera.

Porphirij dictum: idem supra. d. 42. q. 1. art. 2.

Dubitatio VI. Litteralis.

Uterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. Præterea sciendum, septem esse uitia principalia, uel capitalia. Contra: Superbia dicitur uitium capitale, & tamen non computatur ibi, sed computatur inanis gloria. Dicendum quod inanis gloria oritur ex superbia, & ut patet per habita: Inanis gloria debet dici uitium capitale, non superbia, nisi prout communiter loquendo, inanis gloria accipitur pro superbia, & conuerso: proprie tamen loquendo superbia non est inanis gloria: sed formaliter differunt, & inanis gloria est soboles, id est filia superbiæ, ut uult Grego. 31. Moralium.

Dubitatio

Dubitatio VII. Litteralis.

Vltetus forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dī: Sed utrūque recte esse dictū, &c. Vbi vult Magister, quod cupiditas, & superbia sunt vitia generalia quantum ad genera singulorum, non quantum ad singula generum: quia secundum Magistrum non est aliquod genus peccati, quod non possit oriri ex superbia, & auaritia. Contra: Nam omnia peccata non solum genera singulorum, sed singula generum videntur habere ordinem ad utrunque illorum: tam ad auaritiam, quam ad superbiam. Dicendum quod auaritia potest sumi generaliter pro cupiditate cuiuscunque excellentiæ, & sic sunt vitia generalia, & sunt omnia vitia: quia non est peccatum, quod non procedat ex cupiditate alicuius boni, & ex ambitione alicuius excellentiæ: Sed si sumatur specialiter: prout auaritia, & cupiditas bonorum exteriorum, & superbia est ambitio excellentiæ honorabilis: Sic potest habere veritatem, quod Magister ait.

DIST. XLIII.

De peccato in spiritum sanctum.

ST P R A E T E R E A quoddam genus. Ut patet ex superioribus Magister in hac distinctione intendit mouere quaestiones, & dubia de peccato per comparisonem ad Spiritum sanctum. Circa quod

duo facit, quia primo dubitat de huiusmodi peccato quantum ad eius grauitatem. propter quod loquitur de huiusmodi peccato suspensiuè, quomodo sic graue est, quod neque remittitur in hoc seculo, neque in futuro.

Secundo quaerit, & dubitat de huiusmodi peccato quantum ad eius quidditatem, & quantum ad eius esse ibi: (Sed quaeritur quid sit.) Ad cuius euidenciam sciendum, quod peccatum in spiritum sanctum accipitur. 7. uel. 8. modis. Nam obstinatio, desperatio, impenitentia, praesumptio, impugnatio ueritatis agnitæ, inuidia supernæ gratiæ, & septimo peccatum in spiritum sanctum est peccare ex certa malitia, est etiam tale peccatum finalis impenitentia.

Tria igitur facit in determinando de huiusmodi peccato quantum ad suum esse. quia primo tangit primos quatuor modos: uidelicet quod peccatum in spūm sc̄tum est obstinatio: desperatio: impenitentia, & praesumptio.

Secundo circa hoc mouet quandam quaestionem. Vtrum omnis obstinatio, & omnis desperatio, sint peccatum in Spiritum sanctum, & soluit, quod cum peccatum in spiritum sanctum sit irremissibile; si accipiat irremissibile, id est uix, & ex difficili remissibile. Sic oīs obstinatio, & oīs desperatio est peccatum in spūm sc̄tum; sic praesumptio, & oīs propositum non co-

Peccati in spūm sc̄tum oīo sumitur modis.

A fitendi, uel non penitendi sunt huiusmodi peccatum. Sed si accipiat irremissibile id est nullo modo remissibile: Sic praefata peccata non sunt in spiritum sanctum & non sunt nullo modo remissibilia: nisi prout ea concomitatur finalis impenitentia.

Tertio quia determinauerat Magister de quator modis peccandi in spiritum sanctum: determinat de alijs tribus modis.

Secunda ibi. Sed quaeritur utrum. Tertia ibi: Est autem alia. Circa quod tria facit secundum quod determinat tres alios modos peccandi in spiritum sanctum Secunda ibi: De hoc quoque Tertia ibi. Non utique distinctio illa uerborum.

Aduertendum autem, quod duo quaerit, & duo dubitat Magister in hac Distinctione de peccato in spiritum sanctum, uidelicet de eius grauitate, & de eius esse, uel de eius quidditate. Sed quaestionem de eius grauitate, uel de eius irremissibilitate soluit, cum quaerit, an omnis obstinatio, uel omnis desperatio sit huiusmodi peccatum. Aduertendum etiam, quod imponendo modos huiusmodi peccati Magister aliquomodo innuisset unum modum cum alio. Tñ intētio Magistri est determinare de quidditate huiusmodi peccati, & de eius esse, quō habet esse. 7. uel. 8. modis, & de eius grauitate. Et in hoc terminetur sententia praesentis Lectionis, & Distinctionis.

Q V A E S T. I.

De esse peccati in spiritum sanctum, & quidditate.

VI A Magister in hac littera quantum ad peccatum in spiritum sanctum de duobus principaliter dubitat, uidelicet de eius esse, & quidditate & de eius grauitate. ideo de his duobus principaliter quaeremus. Circa primum quaeremus tria. Primo quantum ad esse, quod habet in se: Vtrum sit dare peccatum in spiritum sanctum. Secundo quantum ad esse, quod habet secundum genus suum: Vtrum tale peccatum sit determinati generis, uel habeat esse determinatum secundum suum genus. Tertio quaeretur de eius esse quantum ad species: Quomodo habeat esse secundum illas determinatas species, uel secundum illos determinatos modos, quos tangit Magister in littera.

Quomodo habeat esse secundum illas determinatas species, uel secundum illos determinatos modos, quos tangit Magister in littera.

ARTIC. I.

An detur peccatum in spiritum sanctum Conclusio est affirmatiua.

D. Th. 2. 2. q. 14. art. 1. Et 2. sen. d. 43. q. 1. ar. 1. Et de Malo q. 3. ar. 14. Et Quodl. 2. q. 8. ar. 1. D. Bon. d. 43. ar. 1. q. 1. Ric. d. 43. q. 1. Sco. d. 43. q. 1. Biel d. 43. q. 1. Th. Arg. d. 43. q. 1. ar. 1. Dur. d. 43. q. 1. N. de N. e. tra 3. par. 3. q. 2. Ant. And. d. 43. q. 1.

Aegid. super ij. Sent. KKK AD

AD primum sit proceditur. Videtur, quod non sit dare peccatum in spiritum sanctum, sicut ponit Magister in littera. Nam secundum eum illi dicuntur peccare in spiritum sanctum, quibus placet malitia secundum se, sicut pijs bonitas. Sed hoc est impossibile, ut aliquibus placeat malitia propter se: quia secundum Dio. 4. de di. no. Nemo aspiciens ad malum agit, quod agit ergo &c.

Præterea omne peccatum hominis accidit ex corruptione naturæ, quia cum originali iustitia, quæ fuit data naturæ institutæ & integræ, non poterat stare aliquod peccatum, nec mortale, nec ueniale. non potest ergo esse peccatum, nisi cum corruptione naturæ. Sed illa, quæ accidunt ex corruptione naturæ, accidunt ex quadam infirmitate. Sed tale peccatum non dicitur esse in spiritum sanctum, ergo &c.

Præterea, ut supra patuit, omne peccatum est quidam error. Et Philosophus ait: omnis malus ignorans. Sed peccatum ex ignorantia, non est peccatum in spiritum sanctum, ergo &c.

Præterea peccatum in spiritum sanctum dicitur irremissibile. Sed nullum peccatum in uia est irremissibile, quia ut habetur in littera Aug. super illum locum Psal. Conuertam in profundum maris. Vult etiam, quod desperatissimi conuertuntur. Ergo &c.

Præterea quorum una est maiestas, & una gloria, una est offensa. Nullum ergo est peccatum in spiritum sanctum, nisi sit etiam in patrem, & filium.

In Contrarium est, quod habetur Matt. 12. Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus. spiritus autem blasphemiarum non remittetur. Et ibidem dicitur. Quicumque dixerit uerbum contra filium remittetur ei, qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, nec in hoc seculo, nec in futuro.

Præterea, ut habet prima Io. est peccatum ad mortem, pro quo non est orandum, sed hoc est peccatum in spiritum sanctum. Ergo &c.

R E S O L V T I O.

Peccatum in spiritum sanctum dicitur, dum in Personam Spiritus sancti, uel contra eius attributa peccatur.

RE S P O N D E O dicendum, quod in hac quæstione hoc ordine procedemus. Quia primo narrabimus illos tres modos peccandi positos, tam a Theologis, quam a Philosophis.

Secundo, quia inter illos modos peccandi continetur peccare ex certa malitia, uel ex electione, Ostendemus utrum hoc sit possibile, quia uidetur ex hoc sequi quod aliquis aspiciens ad malum agat, quod agit.

Tertio distinguemus de peccare in spiritum sanctum, ut ex hoc appareat ueritas quæstionis.

Propter primum sciendum, quod ut potest

A patere per habitam tam philosophi, quam theologum distinguunt triplicem modum peccandi.

Nam secundum theologos quicumque peccat, uel hoc agit ex infirmitate, uel ex ignorantia, uel ex certa malitia. Secundum quem modum loquitur Magister in littera, quod quidam sunt Dei patientia abutentes, & de misericordia Dei nimis præsumentes, quibus placet malitia propter se, sicut pijs bonitas. In hanc autem eandem sententiam incidit Philosophus, per alia tamen uerba, dicens, quod quicumque peccat, uel hoc agit ex passione, uel ex ignorantia, uel ex electione.

Quod ergo Theologi uocant peccare ex infirmitate. Philosophus uocat peccare ex passione. In idem tamen redit unum cum alio. Philosophi tamen expriment magis modum naturalem, uel modum, qui cõ petit naturæ, ut est sibi derelicta. Theologi uero magis loquuntur secundum modum naturæ nostræ, ut est ab originali iustitia, in qua fuit condita destituta. Condita. n. fuit natura nostra cum originali iustitia, secundum quam sensualitas, in qua passiones propriæ habent esse, subiecta esset omnimode rationi ut homo eēt inexpugnabilis, uel inextremabilis, & posset facilliter omnia peccata uitare. secundum quem modum dicitur Sapientiar. 3. quod Deus fecit hominem inextremabilem. quod uerum erat corporaliter, quia poterat non mori corporaliter, & uerum erat spiritualiter, quia poterat non peccare. Sed inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, quod uerum fuit spiritualiter, & corporaliter. Nam Adam uiolando præceptum primo fuit mortuus spiritualiter. secundum quem modum moriens contraxit necessitatē moriendi corporaliter. Natura ergo humana quamdiu retinisset illam originalem iustitiam fuisset solida, & stabilis, & nullam habuisset pronitatem ad peccandum. propter quod ait Augu. 14. de ci. Dei quod tanto maiore iniustitia mandatum Dei uiolatum est, quanto faciliore poterat obseruantia custodiri. Natura ergo humana in primo parente ex uiolatione mandati Dei, & per hoc perdendo originalem iustitiam, quæ prius erat solida, & stabilis per huiusmodi amissionem, facta est infirma, & corruptibilis spiritualiter, & corporaliter. Nam ad litteram ex amissione originalem iustitiarum inceperunt insurgere in homine passiones, & tentationes, quæ sunt quædam infirmitates spirituales, & ægritudines siue inæqualitates humorum. Quæ sunt infirmitates corporales. Ex hoc ergo apparet ad liquidum, quod illud, quod Philosophus non ponens mundum incapisse, uocat peccare ex passione. Theologi ponentes mundum incapisse, & Adam originale iustitiarum habuisse, quam dum tenebat erat firmus, & stabilis. Eam uero perdens factus est infirmus, & corruptibilis debent uocare peccare ex infirmitate, nisi quia homo originalem iustitiam perdidisset, & ex hoc factus fuisset instabilis, & infirmus nulla passio nulla tentatio, nullum incitamentum ad peccandum ex parte sensualita-

Peccandi modi tres.

Eth. 5. c. 8

Sap. 3.

Tho. 5. cap. 12.

Peccatum omne in hac uita remissibile.

Mat. 12.

1. Ioan. cap. ultimo.

tis in surrexisset. Omne ergo, peccatum ex passione, uel ex insurrectione sensualitatis contra rationē debet. Theologi uocare peccatum ex infirmitate, uel ex originalis iustitiæ amissione, per quam facti sumus infirmi.

Peccatū ex ignorantia secundum Theologos, & Philosophos idē.

Peccatū ex malitia, & ex electione idem.

3. Ethic. ca. 11.

Patet ergo quomodo peccare ex passione secundum Philosophos est idem, quod peccare ex infirmitate secundum Theologos. Sed quantum ad secundū modum peccandi, qui dicitur ex ignorantia; & in re, & in nomine conueniunt Theologi cum Philosophis, sed quantum ad tertium modū in re cōueniunt hi, & illi. Quia quod Theologi uocant peccare ex certa malitia, Philosophi appellant peccare ex electione. In idem tamen redit unum cum alio, quia non peccat ex electione secundum Philosophū. Nisi qui iam acquisiuit habitum malum, per quē eligit malē facere. Ideo uult Philosophus, quod incontinēs peccat ex passione. Sed intemperatus, qui iam habituatus est in malo, peccat ex electione. Propter quod etiā sequendo sententiā Philosophi magis proprie loquuntur Theologi, quam Philosophi, quia primo intelligitur homo habituatus in malo, & esse intemperatus, & postea intelligitur peccare ex electione, secundū quem modum loquuntur Philosophi. nam proprie loquendo, peccare est ex certa malitia, uel ex habituata malitia, secundū quem modū loquuntur Theologi. Si ergo secundum hunc modum peccandi secundum cōcordant Theologi cum Philosophis, secundum proprietatem loquendi Theologi excedunt eos, ut potest per habitata esse manifestum.

Vtrum autē peccare ex certa malitia possit esse alio modo, quam posuerunt Philosophi ex habituata in malo; In sequenti quæstione patebit. Nunc autē scire sufficiat, quod secundum tres modos peccandi conueniunt Theologi, & Philosophi quantum ad rem, & ubi discordant secundum modum loquendi; magis proprie loquuntur Theologi, quā Philosophi, quia qui posset transire flumen per nauē, & per pontem; ille modus loquēdi esset uerior, secundum quē modū homo transiret. Sic ergo potest quis peccare ex passione, & ex infirmitate, siue ex originalis iustitiæ amissione, per quā facti sumus infirmi, secundū proprietatē loquēdi magis proprie loquē dicēs cōtingere huiusmodi peccatū ex infirmitate, uel ex amissione originalis iustitiæ, quā quod contingat ex passione, cum ex tali amissione tanta fuerit insurrectio passionis. Sic etiam dicēs peccatum posse contingere ex electione, magis proprie loquitur dicēs hoc contingere ex certa malitia, quia ex certa habituali malitia habet esse peccatum ex electione. Et quia ea, quæ sunt causatorum, abundantius insunt causis, ut uult Dio. 2. de di. no. Immo magis est propria locutio hæc, quā illa.

Peccatū ex certa malitia, uel ex electione, an possibile.

Viso, quod primo dicebatur declarandum de tribus modis peccandi, In quibus concordant tam Theologi, quā Philosophi, uidelicet quia inter illos modos numeratur peccare ex certa malitia, uel ex electione, uolumus declarare,

A utrum sit possibile hoc. quia uidetur impossibile, quod homo eligat malefacere, sicut uidentur sonare dicta Philosophi: uel uidetur impossibile, quod homo peccet ex certa malitia: sicut sonant uerba Theologorum, uel sicut sonant dicta Magistri dicentis, quod quibusdā placet malitia propter se.

Sciendum ergo, quod ut ait Philosophus in tertio Ethic. Irrationale est iniusta facere, & non uelle iniustum esse. Nam eo, quod malē facimus, mali sumus, ita quod mala facere est causa quare mali sumus. Nam si possumus rationabiliter tolerare, quod benefacere non præcedat nostrum bonum esse, quia sumus boni ex gratia, non ex nostra iustitia, nec ex nostris meritis, quia non ex nostris meritis, sed per suam misericordiam saluos nos fecit. Tamen non sumus mali nisi ex nostra culpa, & ex nostris demeritis.

B Ideo proprie loquēdo de demeritis propter peccatum originale, quod non est proprie uoluntarium nisi uoluntate Adæ: propter quod secundum illud peccatum Adam peccante omnes in eo peccasse dicimur. Iuxta illud ad Rom. 5. Per unum hominem in hūc mundum peccatum intrauit. Et ibidem dicitur: In quo omnes peccauerunt. Si ergo, quia mala facimus, mali sumus, & quia iniusta facimus iniusti sumus, quia irrationale est, quod quis uelit esse causa causæ, & non uelit esse causa causati. Irrationale est, ut ostensum est per Philosophum, quod quis uelit mala, & iniusta facere, & nō uelit malus, uel iniustus esse. Sed adhuc non est soluta dubitatio, quin remaneat ibi aliquid dubitabile. Nam si secundum Dio. 4. de di. no. omnium malorum principium, & finis bonum est. Etenim boni gratia, sunt omnia quæcunque bona, & quæcunque contraria, quia omnia ista tam bona, quā mala facimus, bonum desiderātes. Et subdit: Nullus enim ad malum respiciens facit, quæ facit. Et addit, quod malum non est substantia, sed est priuatio substantiæ. Et concludit, quod non sui ipsius gratia factum est malum, sed gratia boni. Et rursus ibidem ait, quod malum est præter uiam, præter naturam, præter causam, præter uoluntatem. Dicemus ergo, quod, ut supra patuit, cognoscere, & scire malum non est malum. Sed uelle malum est malum. Ex differentia ergo, quæ est inter intellectum, & uoluntatem poterimus hanc dubitationem soluere. Nam aliter est res intellecta, & aliter uolita. Intellecta quidem est, ut est in nobis, sed uolita est ut est in seipsa cum omnibus suis circumstantiis, sed quamuis uerum, & falsum sint in anima: bonum, & malum sunt in rebus, ut patet ex sexto. Et inde est, quod intelligendo, est motus rerum ad animam, & intelligimus per abstractionem rerum a seipsis, quia ut habent esse concretum, & materiale per intellectum abstractuntur a seipsis, & hoc esse abstractum est uniuersale, quia secundum Commentatorem in de anima: Intellectus facit uniuersalitatē in rebus, sed licet res sit modo, quomodo dictum est intellecta, ut est in nobis, & per abstractionem:

1. Ethic. ca. 5. Bonitas nō ex actionib. Malitia ex actionibus.

Rom. 5.

Bonum quomodo causa mali.

Voluntas, & intellectus quomodo differant.

Res ut intellecta est in nobis, ut uolita in seipsa.

Verū, & falsum in acta, bonū & malum in rebus. Met. text. ca. 8. Li. 1. c. 3.

tamen non est uolita, nisi ut est in seipsa, & per concretionem, & cum omnibus suis circumstantijs, ut si loquimur de potionis amara, non est propriè, & simpliciter uolita, nisi sit uolita eius amaritudo. Igitur amaritudo separata non potest esse uolita. Et ad hoc uadunt uerba Dio. Sed coniuncta potioni, quæ habet inducere sanitatem, ipsa amaritudo hoc modo est uolita secundum se: Quia ipsa secundum se est uolita.

Malum quomodo possit esse uoluntum.

Sed non est uolita propter se: Sed propter sanitatem. sic ipsum malum hoc modo potest dici secundum se uoluntum. Sed non uoluntum propter se: Sed propter bonum aliquod delectabile, uel utile, uel honorabile, cui est coniunctum. Cognoscit enim peccator, quod peccatum est quid delectabile propter conuersionem ad aliquod bonum commutabile, & quod est malum propter auersionem ab incommutabili, ut loquuntur Theologi, uel quia est contra rationem, ut loquuntur Philosophi, & Theologi: Quia ut dicitur ad Ro. 12.

Rom. 12.

Rationabile sit obsequium uestrum. Si ergo hoc cognoscit peccator, quod conuertendo se inordinate ad bonum commutabile aueritur a bono incommutabili, ex quo tantum diligit illam inordinatam conuersionem, quod potius uult pati auersionem, quam eam dimittere: oportet ipsam auersionem esse ab eo uolitam. non obstante, quod est uolita ratione conuersionis: Si ergo talem auersionem patitur ignoranter dicitur peccare per ignorantiam: si ex passione dicitur peccare ex infirmitate: Sed si nec ex passione, nec ex ignorantia: sed ex electione hoc faciat: dicitur peccare ex certa malitia, quod quomodo possit hoc esse: satis est per habita manifestum.

Peccatum in Spiritum sanctum quid, & quot modis dicitur.

His itaque transcursum uolumus declarare tertium uidelicet quot modis contingit peccare in Spiritum sanctum. Dicemus ergo, quod peccare in Spiritum sanctum potest intelligi, uel quantum ad personam Spiritus sancti, uel quantum ad attributum Spiritui sancto. Peccat enim quis contra personam Spiritus sancti, ut quia male sentit de persona eius, ut quia forte credit eum creaturam esse, & esse ministrum, uel organum patris, & filij. Sed etiam potest quis mala sentire de persona filij: Quia potest ipsum credere fuisse creaturam, & fuisse purum hominem non Deum, & hominem. Sic etiam potest quis male sentire de persona patris non credens ipsum esse patrem personaliter, & de sua natura genuisse diuinum filium, & unum cum filio produxisse Spiritum sanctum. Sed quod solum est pater essentialiter producens creaturam ex nihilo. Et sic peccare in aliquam personarum non est peccare in Spiritum sanctum, nec in aliquam personarum, ut hic de huiusmodi peccato loquimur. Sed tale peccatum erit infidelitatis: prout quis male sentit de aliqua diuinarum personarum: Sed nunc loquimur de peccato in aliquam personam diuinam: prout peccamus contra attributum illius personæ: Et quia patri attribuitur potentia, cui contrariatur infirmitas: Ideo peccare ex infirmitate: est peccare contra attributum patris. Rursus quia filio attribuitur sapientia, cui opponitur ignorantia: Ideo peccare per ignorantiam est

peccare contra attributum filij. Tertio, quia Spiritui sancto attribuitur bonitas, uel benignitas, cui opponitur malitia: Ideo peccare ex electione, uel ex certa malitia est peccare contra attributum Spiritus sancti. Verum quia peccans ex infirmitate contra attributum patris, & peccans ex ignorantia contra attributum filij: habet aliquam excusationem, quia ex infirmitate, uel ex ignorantia fecit. Sed quia peccans ex certa malitia contra attributum Spiritus sancti nullam habet excusationem. Ideo quantum est de se tanta est labe, & tanta est grauitas huius peccati, quod quantum est de se non dicatur remitti, nec in presenti seculo, nec in futuro. quod quomodo ueritatem habeat, in sequentibus questionibus poterit apparere. Nunc autem intantum dictum sit, quod declaratum est quomodo hic loquimur de peccato in Spiritum sanctum, & quomodo est dare tale peccatum.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum quod malitia dicitur alicui placere secundum se. Quia ex quo uult aliquod bonum inordinatum, quod de necessitate habet annexam malitiam, & hoc cognoscens non retrahitur, quin uelit illud inordinatum. Non obstante dicta malitia sibi conexa, oportet, quod ipsa malitia dicatur esse uolita. Sicut uolens sanitatem dicitur uelle amaritudinem potionis, sine qua non potest habere sanitatem. Nam quid uoluntarium dicitur non solum ipse finis; sed etiam illud, quod quis uult, uel quis eligit propter finem. Ergo ex quo quis potius uult, & potius eligit malitiam, uel inordinationem, quam uelit dimittere delectationem, habentem talem malitiam, uel inordinationem annexam, cum res sit uolita, ut est in seipsa cum omnibus conditionibus & circumstantiis suis, patet uerum esse, quod dicitur.

Malitia quomodo potest alicui secundum se placere.

Ad secundum dicendum, quod omne peccatum ex infirmitate prouenit ex illa prima infirmitate, quæ causata est ex amissione originalis iustitiæ. Tamen quia illa causa est multum remota, oportet superaddere alias specificationes. Nam licet nulla passio insurgeret, nisi ex carentia originalis iustitiæ; tamen ex tali carentia habent in nobis esse ignorantiam, & malæ consuetudines, siue malæ habitationes, ut ex hoc sit in nobis triplex modus peccandi, ex passione, & ex ignorantia, & ex mala habitatione, siue ex certa malitia, & ex electione.

Ad tertium dicendum, quod sicut lingua peruertit iudicium in sapientibus; Sic uoluntas infecta peruertit iudicium in agibilibus. Non ergo semper peccamus per ignorantiam, quod ignorantia semper sit causa, quare peccamus. quia semper peccamus ignorantes. Quia semper ad malitiam sequitur aliqua ignorantia, saltem in particulari. Et ideo bene dictum est, quod omnis malus, & omnis peccans est ignorans. Sed non est uerum, quod omne peccatum sit ex ignorantia.

Ad quartum dicendum, quod de irremissibilitate peccati in Spiritum Sanctum erit infra quaestio specialis. Sufficit ergo nunc ad præsens scire, quod tale peccatum dicitur irremissibile,

libile, quia in se non habet causam, q̄ debeat remitti.

Ad quintum dicendum, q̄ argm̄ arguit de peccato in spiritu sanctum, quantum ad eius essentia, put̄ hēt eadē essentia cū p̄fe, & filio, sed hic loq̄mur de peccato in sp̄m sanctū nō prout agitur contra eum quantum ad esse maiestatis, & essentie, sed quantum ad attributum personæ. Secundum quem modum peccās ex certa malitia est peccans contra sanctum spiritum, cui attribuitur bonitas, uel benignitas.

ARTIG. II.

An peccatum in spiritum sanctū sit determinati generis. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 2. sent. d. 43. q. 1. ar. 2. D. Bon. d. 43. ar. 1. q. 1. Ric. d. 43. q. 1.

SECUNDO quæritur de peccato in Spiritum sanctum, quantum ad esse, quod habet secundum suum genus. Verū sit determinati generis. Et uidetur, q̄ non, quia peccare in spiritum sanctum, est peccare ex certa malitia, siue electione. Sicut peccare in patrem est peccare ex infirmitate, & in filium ex ignorantia. Sed uarijs generibus peccatorum cōtingit peccare ex infirmitate, & ex ignorantia, & omnibus illis generibus contingit peccare ex certa malitia, ergo talia peccata nō sunt determinati generis. Quia habent esse in diuersis generibus, ergo &c.

Præterea peccare in spiritum sanctum, est peccare ex electione, siue ex habitu uitioso, sicut peccare ex infirmitate est peccare ex passione. Nam aliter peccat incontinentens, qui peccat ex passione, & aliter intemperatus, qui peccat ex habitu, & ex electione. Sed habitus uitiosi non sunt eiusdem generis, sicut nec actus uitiosi, & multo magis uirtuosi, quia bonum constat ex tota sua causa: malum etiam ex particularibus defectibus. Sicut etiam non omnes passionēs incitant ad idem genus peccati, ergo talia non sunt determinati generis.

Præterea in litera assignantur diuersa peccata in spiritum sanctum, sicut obstinatio, & impenitentia, quæ respiciunt quasi omne genus peccati, quia secundū quodlibet genus peccati, quis potest esse obstinatus, & potest non pœnitere, ergo &c.

Præterea peccatum in spiritum sanctum est contra appropriatum, uel attributum spiritus sancti. Cum ergo hoc potissime sit gratia, cum omne peccatum mortale tollat gratiam. Omne peccatum mortale est peccatum in spiritum sanctum, sed omnia talia non sunt eiusdem generis. Ergo &c.

Bonum constat ex tota sua cā, malū ex particularib⁹ defectib⁹. idque nō semel dicitur.

A Præterea peccatum in spiritum sanctum, ut patet ex prima canonica Ioa. est peccatum ad mortem. Sed omne peccatum mortale cuiuscunque generis, separat animam a Deo, qui est uita animæ. Ergo omne tale peccatum est ad mortem, & occidit animam, & est peccatū in spiritum sanctum.

1. Ioan. c. ultimum

In Contrarium est, quia peccatum in spiritum sanctum est grauius alijs peccatis, etiā in mortalibus. Ergo non omne peccatum mortale est peccatum in spiritum sanctum. Ergo tale peccatū habet esse determinatum, & distinctū ab alijs.

Præterea peccatum in spiritum sanctum dicitur irremissibile. Sed non omnia peccata mortalia dicuntur sic irremissibilia. Ergo tale peccatum habet esse distinctum, & determinatū, etiam ab alijs peccatis mortalibus.

BRESOLVTIO.

Peccati in spiritum modi sunt determinati: & quidem quatuor: ex certa uidelicet malitia, ex causa, ex euentu, & ex ipso subiecto. Ceteri autem quatuor modi ad hos accommodantur.

RESPONDEO dicendum, q̄ peccatum in spiritum sanctum quodā speciali modo dicitur irremissibile, quia ut habetur Matt. 12. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum nō remittetur, &c. Cum ergo irremissibile opponatur remissibili, & peccatum remissibile uideatur esse idem, quod ueniale. Ideo ex ipso peccato ueniali, q̄ est remissibile, poterimus inuestigare peccatum ad mortem, quod est peccatum in spiritum sanctum & est irremissibile.

Peccatū in spiritum sanctum irremissibile. Mat. 12.

Dicebatur autem supra, quod peccatum ueniale hebet esse. 5. modis, quia uel est ueniale ex causa, quia habet in se causam ueniæ, & sic peccata ex infirmitate, uel ex ignorantia, licet in se possint esse mortalia, tamen possunt dici uenialia ex causa, quia in se habent causam ueniæ, & causam remissionis, cum infirmitas, & ignorantia habeant excusare peccatum. Et sicut peccare ex infirmitate, uel ex ignorantia est peccatū remissibile ex cā, sic peccare ex certa malitia est peccatum in spiritum sanctum, & est peccatum irremissibile ex causa, quia sic peccans, secundum quod huiusmodi, non potest assignare aliquam causam, quare tale peccatum remittatur ei.

Peccatū ueniale quinque modis, idem supra

Peccatū irremissibile ex causa.

Secundo dicebatur peccatum ueniale, uel remissibile ex euentu. Et sic quodcunque peccatum habens confessionem annexam ex illo euentu, quia habet confessionem annexam, dicitur ueniale, uel remissibile, quia confessio pœnam æternam commutat in temporalem. Et quia ueniale punitur pœna temporali: mortale æterna, ut patuit. in 42. dist. Ideo quodlibet peccatum quantuncunque mortale habes confessionem annexam, dicitur ueniale, siue remissibile. Ex euentu ergo si sit euentus contrarius, quod peccatum mortale non habeat confessionem annexam, si moriatur; Sic peccans in illo peccato mortali propter hmoi Aegid. super ij. Sent. KKK 3 euen-

Peccatū ueniale ex euentu.

Peccatū
irremissi-
bile ex e-
uentu.

Peccatū
mortale,
et ad mor-
tem dif-
ferunt.

Peccatū
ueniale,
& remif-
sibile ex
statu.

Peccatū
ueniale,
& remif-
sibile ex
opere o-
perantis.

Peccatū
ueniale,
& remif-
sibile ex
opere o-
perato.

Peccata
septē in
Spiritu
sanctum.
Cur dicā-
tur irre-
missibi-
lia.

eventum, uel propter defectū cōfessionis, siue A
contritionis tale peccatū dicitur ad mortē & di-
cetur p̄ctū in Sp̄m sc̄tū & erit irremissibile.

Aduertendum autē, q̄ aliud est p̄ctū morta-
le, & aliud p̄ctū ad mortē. Nā ēr quantū ad ani-
mam est dare mortem primam, & mortem fina-
lem siue secundā. Nam quamdiu sumus in uia,
siue q̄ndiu uiuimus, sufficit ad eesse peccatum
mortale, quōd sit tale secundum mortem pri-
mam. Sed si quis moritur in tali peccato morta-
li, quia non habet confessionem, uel contritio-
nem annexam dicitur esse peccatum ad mortē,
quia ex hoc incurritur mors secunda, & finalis,
ubi nulla est redemptio, nec remissio.

A signabatur autem, & tertius modus sumē
di peccatum ueniale siue remissibile ex statu
uiæ, siue dum sumus in uia, quia dum sumus in
uia nulli clauditur porta salutis, ut hoc modo di-
catur peccatum non ueniale, uel non remissibi-
le post mortem. Sed istud tertium membrum
satis potest stare cum secundo, quia quidā euen-
tus est, quōd homo existens in peccato mortali
mutet statum, & moriatur sine confessione, uel
sine contritione. A signabatur autem alius mo-
dus peccati uenialis ex opere operātis. Et hoc
est ratione subiecti, quando ipsum subiectum,
& ipsum operans peccatum non plenē se con-
uertit ad peccandum. Propter quod dato, quōd
illud opus operatum de se sit mortale; Tamen
ratione operis operantis, & non plenē se con-
uertentis ad tale peccatum potest esse ueniale.
Secundum quem modum ratione subiecti po-
test accipi peccatum in spiritum sanctum, quod
quomodo sit in prosequendo patebit. Vltimo
dicebatur ueniale, & remissibile ex opere ope-
rato, siue ratione obiecti, quando ex ipso obie-
cto habet peccatum quod sit ueniale & remissi-
bile, secundum quem modū poterit accipi pec-
catum in spiritum sanctum, & irremissibile. Om-
nibus autem his quatuor modis, quibus potest
accipi peccatū ueniale, & remissibile, uidelicet
ex causa, ex euentu, ex subiecto, & ex obiecto,
potest accipi peccatū in spiritū sanctum, quod
dicitur irremissibile. Sciendum autem, quōd su-
pra dicebamus esse. 7. modos peccādi in spiritū
sanctum, quia 6. modi cuiusmodi sunt obstina-
tio: im p̄nitentia: p̄sumptio: desperatio: inui-
dia supernæ gratiæ, & impugnatio ueritatis agni-
tæ: & specialiter ueritatis fidei sunt. 6. peccata
in spiritum sanctum, quæ omnia sunt tacta in li-
tera. Addebamus autem his sex modis, & 7. mo-
dum, qui etiam tangitur in litera qui est pecca-
re ex certa malitia, & ex electione, siue ex habi-
tu. Possumus autem addere. 8. modum, qui est
finalis im p̄nitentia. Hic modus. 8. tangitur a

Magistro in litera. Nam omnes. 7. modi peccan-
di in spiritum sanctum: dicuntur irremissibiles:
Quia uix, uel de difficili remittuntur: Tamen
iste modus. 8. secundum quem existentē in pec-
cato mortali concomitatur finalis im p̄nitentia:
est irremissibilis simpliciter: Quia post hanc
uitam de peccato mortali, quod priuat gratiam,
nulla potest esse remissio, uel redemptio.

Cum ergo assignati sint. 8. modi peccandi in
Spiritu sanctum, & enumerati sint quatuor
modi irremissionis: uidelicet quōd aliqd dicitur
irremissibile, uel ex causa, uel ex euentu, uel ex
subiecto, uel ex obiecto: cum peccatum in Spiri-
tu sanctum, dicatur irremissibile: oportet ad
plenam intelligētiam dictorum illos. 8. modos
peccandi in Spiritum sanctum adaptare ad hos
quatuor modos irremissibilitatis: quo facto ap-
patere poterit solutio p̄positæ q̄nōis: uidelicet
quomodo peccatum in Spiritū sanctum est de-
terminati generis, & quomodo non.

Dicemus ergo, q̄ peccare ex certa malitia
reducitur ad irremissibile ex causa. Nam sicut
peccare ex infirmitate est peccare contra pa-
trem: Quia infirmitas opponitur potentia, quæ
attribuitur patri, & peccare ex ignorantia est pec-
care cōtra filium: Quia ignorantia opponitur sa-
piētia, quæ attribuitur, & appropriat filio. Sic pec-
care ex certa malitia est peccare cōtra spiritum
sanctum: Quia malitia opponitur bonitati, quæ
attribuitur, & appropriatur spiritui sancto. Et si-
cut peccare ex infirmitate, quod est peccare cō-
tra patrem. Et ex ignorantia, quod est peccare
contra filium: sint irremissibilia ex causa. Quia
tam infirmitas, quàm ignorantia sunt aliquo, mo-
do causa cōsequendi misericordiam, & ueniam.
Sic peccare ex certa malitia. Quod est peccatū
in spiritum sanctum, est peccatum irremissibile
ex causa. Quia sicut peccans secundum quod hu-
iusmodi nullam potest prætere causam, q̄ si
bi fiat remissio de tali peccato. Vnus ergo mo-
dus peccādi in spiritum sanctum. Qui est ex cer-
ta malitia reducens est ad unum modū irremif-
sibilitatis: uidelicet ad irremissibile ex cā. Alius
autem modus peccandi in Spiritum sanctum,
qui est per finalem imp̄nitētiam, ut cum quis
existens in peccato mortali claudit diem extre-
mum sine p̄nitentia: potest talis modus peccan-
di in spiritum sanctum reduci ad modum irre-
missibilitatis: qui est ex euentu, uel qui est ex ma-
lo euentu. Quia ille est pessimus euentus, quōd
quis existēs in p̄ctō mortali imp̄nitentis moriā.

Cum ergo nō restent nisi duo modi irremissi-
bilitatis. Videlicet ex subiecto, & obiecto, uel ex
opere operantis, & ex opere operato, & adhuc
restent. 6. modis peccādi in spiritum sanctum:
oportet illos. 6. modos peccādi reducere ad hos
duos modos irremissibilitatis. Dicemus ergo,
quōd ad irremissibile ex subiecto, siue ex opere
operantis reducuntur duo modi peccandi in spi-
ritum sanctum, uidelicet obstinatio, & imp̄nitia.
Sed dicis, quōd de imp̄nitentia actum est
prius. Quia secundum imp̄nitentiā dicitur ir-
remissibile ex euentu. Ad quod dici potest, quod
aliter sumitur hic imp̄nitentia, & aliter ibi: Quia
hic sumitur imp̄nitentia, pro quocunq̄ pro-
posito non p̄nitendi. Nam quicunq̄ peccat
mortaliter, & cum hoc proponat nō p̄nitere:
d̄r peccare in sp̄m sanctū: sed ibi imp̄nitentia,
prout reducitur ad irremissibile ex euentu non
accipitur p̄ quocunq̄ p̄posito nō p̄nitēdi: sed
p̄ final. ip̄nia: Quā hūc euentū prauū, & pessimū
fortitur

Sed dicis, quōd de imp̄nitentia actum est
prius. Quia secundum imp̄nitentiā dicitur ir-
remissibile ex euentu. Ad quod dici potest, quod
aliter sumitur hic imp̄nitentia, & aliter ibi: Quia
hic sumitur imp̄nitentia, pro quocunq̄ pro-
posito non p̄nitendi. Nam quicunq̄ peccat
mortaliter, & cum hoc proponat nō p̄nitere:
d̄r peccare in sp̄m sanctū: sed ibi imp̄nitentia,
prout reducitur ad irremissibile ex euentu non
accipitur p̄ quocunq̄ p̄posito nō p̄nitēdi: sed
p̄ final. ip̄nia: Quā hūc euentū prauū, & pessimū
fortitur

Sed dicis, quōd de imp̄nitentia actum est
prius. Quia secundum imp̄nitentiā dicitur ir-
remissibile ex euentu. Ad quod dici potest, quod
aliter sumitur hic imp̄nitentia, & aliter ibi: Quia
hic sumitur imp̄nitentia, pro quocunq̄ pro-
posito non p̄nitendi. Nam quicunq̄ peccat
mortaliter, & cum hoc proponat nō p̄nitere:
d̄r peccare in sp̄m sanctū: sed ibi imp̄nitentia,
prout reducitur ad irremissibile ex euentu non
accipitur p̄ quocunq̄ p̄posito nō p̄nitēdi: sed
p̄ final. ip̄nia: Quā hūc euentū prauū, & pessimū
fortitur

fortitur mortale peccatum: quòd sic peccans A claudit diem extremum sine penitentia.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd ad irremissibile ex subiecto: siue ex opere operantis reducuntur hi duo modi in Spiritum sanctum: uidelicet obstinatio, & impenitentia, idest propositum non penitendi. Aliter tamen, & aliter. Nam cum in peccato sint duo: Conuersio ad commutabile bonum, & auersio ab incommutabili. Ille dicitur obstinatus: qui sic pertinaciter adhæret bono commutabili, quòd non proponit separari ab illo, & ille dicitur impenitens, uel habere propositum non penitendi: qui sic pertinaciter se auertit a bono incommutabili, quòd non proponit redire ad illud. alii autem quatuor modi peccandi in Spiritum sanctum qui sunt presumptio: desperatio: inuidia supernæ gratiæ: & impugnatio ueritatis agnitæ: & specialiter ueritatis fidei reducuntur ad irremissibile ex opere operato, uel ex obiecto quòd quomodo fiat in sequenti quæstione patebit: cum disputabitur quomodo peccatum in Spiritum sanctum habet determinatum esse, prout comparatur ad suas species.

His itaque transcurtis; uolumus soluere propositam quæstionem. Nam cum quæritur utrùm peccatum in Spiritum sanctum sit determinati generis; Dicemus, quòd cum sint assignati. 8. modi peccandi in Spiritum sanctum, primi quatuor modi, qui sunt peccare ex certa malitia, quòd reducitur ad irremissibile ex causa, & decedere cum peccato mortali sine penitentia, quòd reducitur ad irremissibile ex euentu, & obstinatio & propositum non penitendi, quæ reducuntur ad irremissibile ex subiecto, uel ex opere operantis: non sunt determinati generis: Sed reliqui quatuor modi, qui reducuntur ad irremissibile ex obiecto, uel ex opere operato sunt determinati generis, ut in sequenti quæstione clarius ostendetur.

RESP. AD ARGV. ARTIC. Ad primum dicendum, quòd ut patet ex dictis in principali solutione: peccare ex certa malitia est unus peccandi modus in Spiritum sanctum, qui non est determinati generis. Quia in quolibet genere peccati potest se quis habitare taliter, quòd peccabit ex certa malitia, & ex electione secundum genus. Et per hoc patet solutio ad secundum, quia exinde innititur fundamento.

Ad tertium dicendum, quòd ut patet ex habitis: obstinatio, & impenitentia siue accipiatur impenitentia prout est propositum non penitendi: siue pro finali impenitentia, prout quis decedit in peccato mortali, sine penitentia: non dicunt determinatum genus peccati. Nam, ut dicebatur, hæc quatuor: peccare ex certa malitia: decedere in peccato mortali sine penitentia esse obstinatum: & proponere non confiteri sunt illi quatuor modi peccandi in Spiritum sanctum, qui sunt contingere circa quòd cūque genus peccati: Sed alii quatuor

modi sunt determinati generis: uel possunt accipi, ut determinati generis. Ad quartum dicendum, quòd peccare contra gratiam potest contingere directe, & indirecte. Nam indirecte omne peccatum mortale est contra gratiam: Sed directe illud est contra gratiam, quòd inuidet gratiæ, uel quòd impugnet gratiam: secundum quem modum peccatum in Spiritum sanctum dicitur inuidia supernæ gratiæ.

Ad quintum dicendum, quòd ut supra patuit peccatum mortale potest dici omne, quòd separatur animam a Deo, & hoc modo peccatum mortale dicitur respectu mortis primæ. Sed peccatum ad mortem dicitur respectu mortis secundæ. Nam hæc propositio, ad, uidetur denotare finem, & terminum. Illud ergo dicemus peccatum ad mortem, quòd sumitur respectu mortis finalis, idest respectu mortis secundæ, secundum quam nulla est redemptio, uel nulla est remissio. Peccatum ergo in Spiritum sanctum dicitur peccatum ad mortem: quia quantum est de se, dicitur irremissibile.

RESP. AD ARGV. Ad primum in contrarium dicendum, quòd peccatum in Spiritum sanctum habet esse distinctum, & differens ab alijs peccatis: Sed non propter hoc sequitur, quòd peccatum in Spiritum sanctum sit determinati generis. Quia sicut ex infirmitate, quòd est peccare in patrem potest quis committere diuersa genera peccatorum: Sic ex certa malitia, quòd est peccare in Spiritum sanctum, potest committere diuersa huiusmodi genera.

Ad secundum dicendum, quòd peccatum in Spiritum sanctum est irremissibile modis, quibus dictum est, & ex hoc differt ab alijs peccatis: Sed ex hoc non sequitur, quòd omne tale peccatum sit determinati generis: Sed, ut in quæstione sequenti patebit, aliqua peccata in Spiritum sanctum possunt dici determinati generis: aliqua uero non.

ARTIC. III.

*An congruè peccatorum species
in spiritum sanctum ponantur. Conclusio est affirmatiua.*

D. Th. 2. q. 14. ar. 3. Et 2. Sent. d. 43. ar. 3. D. Bo. au. d. 43. ar. 3. q. 1. 2.

Tertio quæritur de peccato in Spiritum sanctum, quantum adesse, quòd habet secundum suas species. Et uidet quòd inconuenienter assignentur in litera species peccatorum in Spiritum sanctum. Nam una species talis peccati ponitur desperatio.

Sed contra: Nullus potest desperare credens

remissionem peccatorum esse in ecclesia. Desperans ergo non credit talem remissionem esse sed hoc est species peccati infidelitatis. Non ergo est species peccati in spiritum sanctum.

Præterea alia species peccati in spiritum sanctum dicitur præsumptio. Sed contra: Illud, quod est infinitum, nullus potest nimis dilatare. Cum ergo hoc sit præsumptio nimis dilatare diuinam misericordiam. Cum illa sit infinita nullus potest de ea nimis præsumere, nec potest eam nimis dilatare.

Præterea peccatum in spiritum sanctum assignatur impugnatio ueritatis agnitæ, Sed ueritas appropriatur filio: Iuxta illud Io. 14. Ego sum uia, ueritas, & uita. Peccare ergo sic contra ueritatem est peccare in filium, non in spiritum sanctum.

Præterea peccatum in spiritum sanctum assignatur. Inuidia supernæ, uel fraternæ gratiæ. Sed inuidia est unum de uitij capitalibus, nec dicitur esse grauius alijs uitij capitalibus. Cui ergo alia peccata capitalia non dicantur esse peccatum in spiritum sanctum. ergo &c.

Præterea peccatum in spiritum sanctum dicuntur esse obstinatio, & impenitentia. Sed contra Præteritum, & futurum non diuersificant speciem: Sed obstinatio est respectu futurorum, ut cum quis obstinate se habet ad peccata futura. Impenitentia uero respicit peccata præterita cum quis impenitenter se habet circa peccata præterita. Ergo hæc duo non debent assignari tanquam duæ species peccatorum, cum non uideantur differre, nisi secundum præteritum, & futurum.

Præterea peccatum in spiritum sanctum dicitur finalis impenitentia. secundum quod euentu contingit: Cum quis finaliter non penitet, sed moritur in peccato suo. Et istud uidetur esse quoddam accidens: Cum ergo res aliqua non sumat speciem, sed accidentia, talis finalis impenitentia non debet assignari species peccati in spiritum sanctum.

Præterea peccare in spiritum sanctum dicitur esse, quando quis peccat ex electione, uel ex certa malitia: Sed hoc non oportet hoc impugnare: quia de hoc satis est dictum in prima quæstione.

Incontrariū est Magister in litera: Qui omnia ista. 8. species peccatorum in spiritum sanctum, cuiusmodi sunt desperatio: præsumptio: Impugnatio ueritatis agnitæ: Inuidia supernæ, uel fraternæ gratiæ: obstinatio: impenitentia: finalis impenitentia, & peccatum ex electione, uel ex certa malitia. Hæc autem omnia tangit Magister in litera: Et non hoc ordine quo sunt enarata, & ea omnino non distinctè pertractat: sed aliquando unum cum alio miscet.

R E S O L V T I O.

Peccatorum in spiritum sanctum septem species esse asseruimus.

R E S P O N D E O dicendum, quod quæstio

A ad hæc uidetur tēdere quia cum sint assignare, 8. species peccatorum in spiritum sanctum. Iō meritō potest dubitari, quomodo illæ octo species sumi habeant. Sciendum est ergo quod peccatum nihil est aliud nisi quædam infirmitas animæ: sed cum medicus, & medicina sint necessaria infirmo habenti infirmitatem: cum scriptura sacra facit mentionem de peccato in spiritum sanctum, & dicat illud irremissibile. Cogitauerunt Sancti, & Doctores quot modi contingit peccatum esse irremissibile, & ex hoc posuerunt esse. 8. species peccatorum in spiritum sanctum quas possumus distinguere, & adaptare ad infirmum, & ad infirmitatem: ad medicum, & ad medicinam, quæ sunt necessaria infirmo habenti infirmitatem.

B Duo ergo illorum modorum uel duæ illarum specierū sumentur ex parte medici: duæ ex parte medicinæ: duæ ex parte infirmi, & duæ ex parte infirmitatis: ut sint hoc modi. 8. huiusmodi species, uel octo huiusmodi modi peccandi. Ex parte quidem medici sumitur desperatio, & præsumptio. Nam medicus noster est ipse Deus. Nos ergo peccatores, & infirmi, dupliciter possumus nos habere ad hunc nostrum medicum. i. Deum, indebite, & sine ratione id est quia, uel credimus eum ita iustum, quod non credimus ipsum misericordem, & sic desperamus, secundum quem modum se habuit Chaym. Cum dixit. Maior est iniquitas mea, quam, ut ueniam merear. Vel credimus Deum ita misericordem, quod non credimus ipsum iustum. Et tunc præsumimus non curantes peccare credentes impunes transire. Tam ergo desperantes, quam presumentes reprehendit Scriptura cum ait: Misericordia & ueritas. id est misericordia & iustitia obuiauerunt tibi.

C Duo ergo modi peccandi in spiritum sanctum sumuntur ex eo, quod indebitè nos habemus circa medicum. id est circa Deum. desperantes, uel præsumentes de ipso prout dictum est. Sed sicut duo modi sumuntur, ut nos habemus indebite circa medicum: desperatio, & præsumptio: Sic duo modi sumuntur, ut nos habemus indebite circa medicinam. uidelicet impugnatio ueritatis agnitæ, & potissimè fidei, & inuidia supernæ uel fraternæ gratiæ. Nam fides & gratia sunt duæ medicinæ retrahentes nos a peccato, aliter tñ, & aliter, quia fides retrahit nos a peccato, & a malo ostendendo nobis uerum: Sed gratia nos retrahit inclinando nos ad bonum. Impugnando ergo ueritatem agnitam, & maximè ueritatem fidei quantum est ex nobis facimus peccatum nostrum irremissibile: quia repellimus a nobis fidem, quæ retrahit nos a peccato ostendendo uerum. Sic etiam inuidendo gratiæ supernæ, uel fraternæ, & proximi, siue sic gratia bene uidendi. quia inuidemus bono, & sancto uiro, dicentes ipsum esse iniquum & peccatorem. Sicut iudei inuidebant Christo. Siue sit gratia faciendi miracula: Sicut iudei dicebant de Christo quod in Beelzebub eiciebat dæmonia. Hoc enim modo dicimus peccato-

Medici ex parte desperatio, & præsumptio nostra, & ad deum relata.

Gen. 4.

Psal. 54.

Medicina ex parte duo peccata.

re in spiritum sanctum, & irremissibiliter, quia repellimus a nobis gratiam retrahentem nos a peccatis, quia inclinat nos ad honum.

Hi ergo quatuor modi peccandi in spiritum sanctum possunt dici determinati generis: quia peccatum determinatur ad genus ex obiecto. Cum ergo tam desperatio, quam præsumptio respiciat Deum inordinate, uel indebitè tâquã speciale obiectũ, quia desperatio respicit Deũ, ut iustum sine misericordia: præsumptio uero, ut misericordem sine iustitia. formaliter ergo ista sunt diuersa peccata, & sunt determinati generis, prout determinate feruntur in Deum tanquam in obiectũ, licet indebite sit impugnare ueritatem agnitam, & specialiter fidei, fertur in obiectum determinatum, quia in ueritatem fidei: & inuidia gratiæ fertur determinatè in obiectum, licet inordinatè, & indebitè, quia in gratiã, siue contra gratiã. Viso quomodo accipiuntur duo modi peccandi in spiritũ sanctum ex parte medici, & duo ex parte medicinæ, & hi quatuor modi possunt dici determinati generis, uolumus exequi de alijs quatuor modis, quorum duo sumuntur ex parte infirmi, & duo ex parte infirmitatis. Et hi quatuor possunt dici indeterminati generis, quia non respiciunt directè, uel determinatè obiectum, per quod determinatur actus, uel peccatum ad determinatum genus, sed respiciunt ipsum obiectum, uel ipsum infirmum, cuiusmodi sunt obstinatio, & impenitentia. Sic etiã alij duo modi sumpti ex parte infirmitatis cuiusmodi sunt certa malitia, & finalis impenitentia, non sumuntur penes ipsum obiectum, sed penes habitum, uel euentum.

Infirmitatis ex parte duo peccata.

Dicemus ergo, quod duo modi peccandi in spiritum sanctum accipiuntur ex parte infirmi, siue ex parte peccatoris, obstinatio, & impenitentia, siue propositum non penitendi, quæ duo sumuntur, prout infirmus uel peccator conuertit se pertinaciter ad commutabile bonum, ut nullo modo uelit hoc dimittere, & hoc modo dicitur obstinatus, uel, prout pertinaciter se auertit ab incommutabili bono, ut nullomodo proponat redire ad ipsum, & hoc modo dicitur impenitens quali non penam tenens de his, quæ malefecit. Hi autem duo modi sumpti ex parte infirmi non sunt determinati generis, quia de quocunque peccato cuiuscunque generis potest quis se pertinaciter auertere, & esse obstinatus, & potest se pertinaciter auertere, & esse impenitens.

Infirmitatis ex parte duo peccata.

Alij etiam duo modi scilicet peccare ex certa malitia, & cum finali impenitentia, qui sumuntur ex parte ipsius infirmitatis, sunt etiam in determinati generis, quia non sumuntur secundum determinatum obiectum. Sed peccare ex certa malitia sumitur ex habitu secundum quod peccamus ex malitia, & ex electione. peccare cum finali impenitentia sumitur ex euentu, quia sic euenit, & sic accidit. Cum ergo quodcunque peccatum cuiuscunque generis possit fieri ex habitu, & ex electione, &

A cum in quolibet peccato mortali cuiuscunque generis possimus mori sine impenitentia, oportet istos quatuor modos sequentes esse indeterminati generis.

RESP. AD ARGVM. Ad primum dicendum, quod desperatio secundum, quod est peccatum in spiritum sanctum, non causatur ex hoc, quod aliquis neget remissionem peccatorum, quod esset peccatum infidelitatis. Sed ex hoc, quod a se abijcit remissionem peccatorum, ut liberius peccet, & liberius peccatis uacet, uel hoc accidit quia non uult taliter se habere, quod remissionem peccatorum consequatur.

Ad secundum dicendum, quod præsumptio non est peccatum in spiritum sanctum ex eo, quod præsumptuosus misericordiam Dei nimis extendit. Sed quia iustitiam Dei a se abijcit credens Deum esse misericordem sine iustitia: Vel ut magis proprie loquamur, non dicemus, quod ita credat. sed ita se habet, & ita se gerit, ac si ita crederet. In quo ipsi diuinæ misericordiæ derogat, quando sic se habet ad eam, ac si esset irrationalis, & iniusta.

Præsumptuosus qui iniam fit:

Ad tertium dicendum, quod sapientia, ueritas, & huiusmodi secundum se considerata appropriantur filio. Sed ut habent rationem doni appropriantur spiritui sancto, qui est primum donum. In quo omnia dona dantur, & qui est amor patris, & filij, & per amorem omnia dona dantur. Cognitio ergo ueritatis, ut habet rationem doni appropriatur Spiritui sancto. Ideo orat ecclesia, quod corda nostra Spiritus sanctus, qui a Deo procedit, illuminet, & inducat in omnem, sicut promissit filius, ueritatem. Impugnans ergo ueritatem ex certa malitia peccat in Spiritum sanctum. Cuius est in omnem nos inducere ueritatem, & specialiter in his, quæ sunt fidei.

Ad quartum dicendum, quod inuidia est duplex, uel fraternæ excellentiæ secundum se, & sic est unum de 7. uitijs capitalibus: uel superbiæ gratiæ, uel etiam ipsius fratris, ut in eo abundat diuina gratia, & sic est peccatum in Spiritum sanctum.

Ad quintum dicendum, quod obstinatio potest esse circa præterita, & futura, quia quis potest recordare de delectatione præterita, & esse obstinatus circa eam. Et impenitentia etiam potest esse non solum circa præterita, sed etiã circa futura, quia quis potest proponere non confiteri de præteritis, & etiam proponere non penitere de futuris. Non ergo secundum præteritum, & futurum, simpliciter loquendo, differunt impenitentia, & obstinatio, in quocunque modo differant, prout sunt peccata in spiritum sanctum non accipitur differentia earum penes præteritum, & futurum, sed penes delectationem, & deformitatem, quæ sunt in peccato, ut ille dicitur obstinatus, qui pertinaciter adhæret delectationi peccati. Et ille impenitens, qui nullo modo horret deformitatem peccati.

Ad

Ad 6. dicendum, quod secus est in moralibus, & in naturalibus, ut supra diximus, quia naturalia sumunt speciem ex forma. Moralia uero ex fine secundum dictamen rationis, propter quod circumstantia in moralibus se uel habent quasi acciderens ad ipsum actum peccati, sed si sit ibi specialis deformitas secundum rationem dat speciem peccato, sicut furtum in ecclesia dicitur sacrilegium. Et agere cum uirgine dicitur defloratio: sic, quia decedere in peccato mortali, & sine penitentia habet specialem deformitatem, uel specialem rationem deformitatis, quia ponit hominem in statu ulterius non penitendi ratione irremissibilitatis dicitur peccatum in spiritum sanctum. Vel possumus dicere, & melius, quod peccatum in spiritum sanctum, potest considerari dupliciter, uel ut peccatum, uel ut in spiritum sanctum. Dicitur ergo quod ratio peccati sumitur ex deuiatione a fine contra dictamen rationis: uel ratio peccati sumitur ex ipso actu defectiuo contra dictamen rationis. Propter quod defectus, ut est contra rationem dat speciem peccato, ut peccatum est. Ex quo apparet, quod circumstantia manens circumstantia, non dat speciem peccato, sed circumstantia, prout transit in substantiam actus, prout habet esse in genere moris, potest dare speciem peccato, sed si loquamur de peccato in spiritum sanctum, secundum hanc additionem specialem, prout est in spiritum sanctum, sic sumitur modi, & species talium peccatorum, prout est ibi specialis modus irremissibilitatis, quia ex hoc est peccatum in spiritum sanctum, in quantum est irremissibile. Et hoc modo circumstantia manens circumstantia potest dare speciem peccato, propter quod solutum est argumentum. Sed hæc omnia in sequenti quaestione clarius tractabuntur: cum quaeremus de peccato in spiritum sanctum quantum ad grauitatem, prout habet esse irremissibile.

QVÆSTIO. II.

De peccati in Spiritum sanctum grauitate.

DEINDE quaeritur de secundo principali, uidelicet de peccato in spiritum sanctum quantum ad grauitatem. Circa quod quaeruntur tria. Primo de ipsa grauitate, quantum ad irremissibilitatem: Vtrum sit ita graue quod sit irremissibile.

Secundo quaeretur de ipsa grauitate, quantum ad alia peccata, utrum sit ita graue peccatum in spiritum sanctum, quod non possit esse peccatum alicuius hominis, sed oporteat sic peccantem prius habere alia peccata.

Tertio quaeremus de hominibus grauitate per comparisonem ad ipsos peccatores. Vtrum primus homo, & primus Angelus debeant dici peccasse in spiritum sanctum.

An peccatum in Spiritum sanctum sit irremissibile. Conclusio est affirmativa.

D. Tho. 2. 1. q. 14. ar. 3. Et 2. sent. d. 33 ar. 4. Et de Malo q. 3. ar. 1. 4. 1. 5. Et 2. Quol. 2. quaestio. 8. arti. 1. D. Bon. d. 43. ar. 2. quaestio. 2. Ric. d. 43. q. 4. Thom. Arg. dist. 43. ar. 2. Biel. d. 43. q. 1. Dur. d. 43. q. 2.

PRIMUM, sic proceditur. Vnde quod peccatum in spiritum sanctum non sit irremissibile, quia ut dicitur ad Romanos: Vbi superabundauit delictum, ibi superabundauit, & gratia; uidetur, ergo ex hoc, quod grauitas peccati non faciat ad irremissibilitatem, sed magis faciat ad faciliorem remissionem.

Præterea charitas est perfectior spes; & fides est prior spes: Cum ergo odium, quod opponitur charitati, & infidelitas, quæ opponitur fidei sint peccata remissibilia: Desperatio, quæ opponitur spei, quæ est peccatum in spiritum sanctum, non debet dici irremissibile.

Præterea ignorantia, quæ est ex intellectu: Infirmitas, quæ est ex appetitu sensitiuo, & malitia, quæ est ex appetitu intellectiuo uidentur esse quædam pœnalitates; quæ proueniunt ex uno, & eodem primo homine: Vnum ergo, & idem iudicium debet esse de omnibus eis. Sed peccatum ex ignorantia, & ex infirmitate est remissibile, ergo peccatum in spiritum sanctum, quod est ex malitia, erit remissibile.

Præterea, uidetur homo differre ab Angelo, quia homo habet uertibilitatem electionis non autem Angelus. Est enim Angelus inuertibilis, & immutabilis, quia ab eo, quod semel eligit, non potest resiliere: Peccatum ergo Angeli debet dici irremissibile, non autem peccatum hominis, quodcumque sit illud.

Præterea si peccatum in spiritum sanctum dicitur irremissibile, uel hoc est ex parte remittentis: quod esse non potest: quia solus Deus peccata remittit, qui est potentie infinitæ, & cui nihil est impossibile. Nec ex parte eius, cui fit remissio: quia homo est peccator est liberi arbitrij, per quod, quandiu est in uia, potest a peccato resiliere, ergo &c.

Præterea charitas est maxima uirtus, & tamen contingit a charitate cadere, ergo peccatum in spiritum sanctum, quantumcunque sit maximum peccatorum, continget a tali peccato resiliere, & erit tale peccatum remissibile.

IN CONTRARIUM est, quod dicitur Matth. 12. qui dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Et quod dicitur. 1. Io. peccatum ad mortem, non

non pro illo dico, ut oret quis, sed illud, pro quo non est orandum, est irremissibile. ergo &c.

R E S O L V T I O.

Peccatum in Spiritum sanctum irremissibile dicitur, ratione difficultatis. impenitentia excepta.

R E S P O N D E O dicendum, quod ut tradunt Scripta communia de peccato in Spiritum sanctum, est duplex opinio. Nam quidam impenitentiam, prout est circumstantia peccati, dicunt esse peccatum in Spiritum sanctum. Hi autem non distinguunt de impenitentia prout dicit actum, id est, prout dicit propositum non penitendi, & prout dicit circumstantiam actus vel prout dicit quendam euentum, prout contingit, vel euenit, quod aliquis moritur de facto sine penitentia. Dixerunt quinque esse peccata in Spiritum sanctum: Obstinationem: presumptionem: desperationem: impugnationem veritatis agnitæ, & inuidiam supernæ gratiæ. Ista autem dicuntur irremissibilia, quia sunt uix, id est, de non facili remissibilia, tamen si addatur eis sexum, scilicet finalis impenitentia, quæ est quædam circumstantia peccati, tunc quodcumque illorum peccatorum cum tali circumstantia, siue cum finali impenitentia erit irremissibile simpliciter. sed hic modus ponendi, ab aliquibus improbat, quia tunc non esset differentia inter peccare in Patrem, in Filium, & in Spiritum sanctum, quia constat, quod quis potest mortaliter peccare ex infirmitate, uel ex passione, uel ex ignorantia, uel ex negligentia, si quis neglexit, uel noluit intelligere, ut bene ageret poterit ex tali ignorantia neglecta mortaliter peccare. Si ergo tale mortale peccatum concomitetur finalis impenitentia erit irremissibile. A signatur ergo alius modus dicendi, quod peccatum in Spiritum sanctum dicitur ex eo, quod quantum est de se est irremissibile. Et hoc modo ponuntur sex modi peccandi in Spiritum sanctum, uidelicet illi quinque præsignati, & impenitentia, ut est propositum non penitendi. Cum ergo impenitentia possit dici dupliciter, uidelicet impenitentia propositi, prout quis proponit non penitere & impenitentia facti, prout quis de facto moritur sine penitentia, oportebit dicere secundum istos, quod impenitentia secundum propositum, prout quis proponit non penitere erit peccatum in Spiritum sanctum, sed impenitentia facti, uel secundum factum, prout quis de facto moritur sine penitentia non erit peccatum, sed circumstantia peccati, uel erit quoddam accidens, uel quidam euentus peccati, quia sic accidit, & sic euenit de aliquo peccato mortali, quod homo moritur in eo sine penitentia.

Vt ergo sciamus veritatem omnium prædictorum, resumemus, quæ dicta sunt in solutione ultimi argumenti præcedentis quæstionis. Dicebatur enim, quod ibi aliud est considerare peccatum in Spiritum sanctum, ut peccatum est, & aliud, ut in Spiritum sanctum est: quia ratio

A peccati, uidetur consistere in ipsa deuotione, uel in ipsa deformitate facta contra rationem. Et ideo quantum ad speciem peccati, ut ibi dicebatur, nunquam circumstantia manens circumstantia dat speciem peccato, licet possit aggravare, uel alleuiare peccatum, uel indifferenter se habere ad ipsum. Sed quia circumstantia potest pertinere ad substantiam actus, & maxime, ut est in genere moris: hoc modo sumpta circumstantia poterit dare speciem peccato. Nam peccatum est in genere entis, uel in genere naturæ: prout causatur a suis principis efficientibus, quæcumque sint illa: sed est in genere moris, prout est uoluntarium rectè rationi se conformans: Et tunc ille actus, uel illud opus est bonum, & meritorium, uel a recta ratione deuians, & tunc erit peccatum, & demeritorium. Et inde est, quod bonitas, & malitia actuum humanorum sunt differentie essentielles eorum in genere morum, ut supra dicebatur. sed circumstantia manens circumstantia: licet non possit facere ad specialem deformitatem, uel non possit causare specialem modum deformitatis in peccato, ut peccatum est; potest tamen causare specialem modum irremissibilitatis, secundum quem modum accipitur peccatum in Spiritum sanctum, ut in Spiritum sanctum est, quia peccare in Spiritum sanctum secundum huiusmodi ab irremissibilitate sumptum est secundum scripturam sacram. Nam hæc circumstantia, de qua hic loquimur, cuiusmodi est finalis impenitentia: non tantum in proposito, sed prout de facto quis in peccato mortali sine penitentia moritur talis circumstantia, licet faciat ad specialem irremissibilitatem, quia mutat statum: tamen per se loquendo non facit ad specialem deformitatem: cum possit contingere ex sola passione, & præter omnem actionem. Erit ergo prima uia sumendi species, & modos peccandi in Spiritum sanctum, prout talis circumstantia, quæ est de facto finalis impenitentia: comparatur ad actum. Dicemus ergo quod peccatum in Spiritum sanctum, uel accipietur ex ipsa circumstantia, uel ex ipso actu, uel ex utroque; quia si accipere ex neutro: non esset ibi peccatum in Spiritum sanctum ex ipsa præfata circumstantia; quando quis moritur in aliis peccatis a Spiritui sancto sine penitentia. Ibi enim non est peccatum in Spiritum sanctum scilicet ex actu, quia actus ille peccati, in quo moritur, non ponitur esse peccatum in Spiritum sanctum. Sed est ibi huiusmodi peccatum ex sola circumstantia propter finale impenitentiam, ex qua est ibi specialis modus irremissibilitatis. Quia ut dicitur Eccl. 1. 1. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem: in quocumque loco ceciderit: ibi erit. Si autem peccatum in Spiritum sanctum sumatur ex ipso actu, tunc poterit fieri septem modis, quorum 6. ostendunt Scripta communia tangunt. Sunt enim illi 6. modi: Desperatio, presumptio, impugnatione veritatis agnitæ, inuidia supernæ gratiæ, obstinatio, & impenitentia. i. propositum non penitendi, & 7. modus peccandi in Spiritum sanctum erit actus ille, qui fit ex certa malitia. Omnes enim isti 8. modi, unus sumptus ex circumstantia,

Circumstantia quomodo det speciem peccato.

Eccl. 1. 1.

Peccata accipiendi modi in Spiritum sanctum.

constantia, & septē sumpti ex actu sunt peccata in Spiritum sanctum: quia ex quolibet illorum accipitur specialis modus irremisibilitatis. Si uerò accipiantur peccata in spiritum sanctum, prout habent esse ex actu, & ex circumstantia illa, quæ est finalis impenitentia facti nõ propositi tatum, sic erunt 7. modi peccandi in Spirit. sanct. prout cuilibet illorum. 7. actuum, qui dicuntur peccata in spiritum sanctum, potest addi hæc circumstantia, quæ est finalis impenitentia facti.

Secunda uia ad accipiendum peccata in spiritum sanctum erunt ex ipsa irremisibilitate, siue ex ipso peccato ad mortem: Quod opponitur peccato remisibili, siue ueniali, quod non est ad mortem. Dicebatur autem supra, quòd peccatum ueniale, siue remisibile dicebatur 5. modis, ex causa, ex euentu, ex statu, ex opere operante, & ex opere operato: sed duo istorum modorum, uidelicet peccatum ueniale, uel remisibile ex euentu, & statu: licet possint esse distincti quantum ad peccatum ueniale, & remisibile, non tamen possunt esse distincti, quantum ad peccatum in spiritum sanctum, quòd est irremisibile. Nam ueniale ex euentu est peccatum, quòd cunque sit illud, cui euenit confessio: quia confessio facit, quòd peccatū mortale eueniat, & fiat ueniale: sed ueniale ex statu dicitur, quando durat tempus uitæ, in quo nunquam clauditur porta salutis. Et quia potest quis confiteri absque eo, quòd mutet statum: immo quia post confessionem potest quis diu uiuere: deo ueniale, uel remisibile ex euentu, & remisibile ex statu possunt ab inuicem distingui: sed irremisibile ex euentu, & ex statu non possunt ab inuicem distingui, quia illud dicitur irremisibile ex euentu, quando quis moritur in peccato, quòd cunque sit illud sine penitentia: hoc autem esse non potest sine mutatione status.

Propter quod licet assignati fuerint. 5. modi peccati uenialis, & remisibilis non assignabuntur nisi quatuor modi peccati in spir. sanct. quod est irremisibile: quia uel erit irremisibile ex causa, uel ex euentu, uel ex opere operante, uel ex opere operato. Et ad hos quatuor modos, ut supra patuit, reducuntur omnes 8. modi hic assignati.

Tertia uia ad sumendum modos peccandi in spir. sanct. potest sumi ex ipso Deo, ut est iudex noster, secundum quam considerationem est quatuor considerare: quia Primo considerandum est ipse Deus, qui est iudex. Secundo consideranda sunt bona, quæ tribuit nobis, ut sequamur ipsum tanquam bonum iudicem. Tertio considerandus est ipse homo, qui iudicandus est a tali iudice. Quarto consideranda sunt ipsa peccata, ut sunt irremisibilia per huiusmodi iudicem. Ex quolibet autem istorum quatuor sumuntur, duo modi peccandi in spir. sanct. & sic in uniuerso sunt 8. huiusmodi. Nam ex parte ipsius iudicis sumuntur duo modi, sic peccandi, uidelicet Desperatio, & Præsumptio, uel quæ

A credimus istum iudicem esse iustum sine misericordia, & tunc desperamus: uel misericordem sine iustitia, & tunc præsumimus, dicente scriptura Misericordia, & ueritas. i. misericordia, & iustitia obuiauerunt sibi, ut Sap. j. dicitur. Diligite iustitiã, quæ iudicatis terrã. Nõ ergo præmittenda iustitia. Nec est oino præmittenda misericordia, quia iudiciũ sine misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiam, ergo cum misericordia miscenda est iustitia, & e conuerso. Sic est possunt sumi duo modi ex parte bonorũ nobis retributorũ a iudice, ut sequamur ipsum tanquã bonũ iudicẽ, quorum unum est bonũ fidei nobis ostendentis ueritatẽ, & sic est peccatũ in spir. sanct. impugnatio ueritatis agnitæ, & specialiter ueritatis fidei secundũ bonũ nobis tributum a iudice est gratia inclinans nos in hmoi bonitatẽ, & secundũ hoc sumitur tale peccatum, prout est inuidia supernæ gratiæ. Ex parte etiã hominis, qui iudicat, sumuntur duo peccata in spir. sanct. unum ex parte conuersionis ad bonũ cõmutabile, & sic sumitur obstinatio, cum quis obstinatẽ, & pertinaciter se conuertit ad bonum cõmutabile. Aliud ex parte auersionis, & sic sumitur impenitentia. i. propositũ non penitendi, cum quis sine dolore, & cũ proposito non penitendi se auertit ab incõmutabili bono. Reliqua uerò duo peccata in spir. sanct. quæ cõplent numerũ, octonariũ talium peccatorũ sumuntur ex parte ipsius peccati, ut hæt esse irremisibile: quia uel hoc erit ex causa, quæ non hæt in se cãm remisibilitatis, & hoc erit, cum quis peccat ex certa malitia: uel erit talis irremisibilitas ex euentu, cum quis sine pœnitentia in peccato mortali, quòd cunque sit illud, diè claudit extremũ. Differt autẽ hæc impenitentia, quæ secundũ hunc ordinẽ tenet. 8. modũ peccandi in spir. sanct. ab illa impenitentia, quæ est posita in 6. loco: quia iste modus positus 8. loco est impenitentia facti: sed iste modus positus 6. loco est impenitentia propositi.

B bis tributum a iudice est gratia inclinans nos in hmoi bonitatẽ, & secundũ hoc sumitur tale peccatum, prout est inuidia supernæ gratiæ. Ex parte etiã hominis, qui iudicat, sumuntur duo peccata in spir. sanct. unum ex parte conuersionis ad bonũ cõmutabile, & sic sumitur obstinatio, cum quis obstinatẽ, & pertinaciter se conuertit ad bonum cõmutabile. Aliud ex parte auersionis, & sic sumitur impenitentia. i. propositũ non penitendi, cum quis sine dolore, & cũ proposito non penitendi se auertit ab incõmutabili bono. Reliqua uerò duo peccata in spir. sanct. quæ cõplent numerũ, octonariũ talium peccatorũ sumuntur ex parte ipsius peccati, ut hæt esse irremisibile: quia uel hoc erit ex causa, quæ non hæt in se cãm remisibilitatis, & hoc erit, cum quis peccat ex certa malitia: uel erit talis irremisibilitas ex euentu, cum quis sine pœnitentia in peccato mortali, quòd cunque sit illud, diè claudit extremũ. Differt autẽ hæc impenitentia, quæ secundũ hunc ordinẽ tenet. 8. modũ peccandi in spir. sanct. ab illa impenitentia, quæ est posita in 6. loco: quia iste modus positus 8. loco est impenitentia facti: sed iste modus positus 6. loco est impenitentia propositi.

Quarta autẽ uia ad sumendũ numerum peccatorum sumitur, prout Deus est noster medicus. Et ista uia fuit superius tacta, & est eadem realiter cũ ista tertia: Tã quia doctorũ scripta aliquã sumunt numerum istorũ peccatorum, prout Deus se hæt, ut iudex. Aliquã prout Deus se hæt ut medicus: Iõ, ut intelligantur dicta doctorũ, posuimus has duas uias tanquã differentes, tã sicut si accipiat Deus, ut iudex, est ibi quatuor considerare, & secundũ quodlibet illorum quatuor accipiuntur duo modi peccandi. Sic si accipiat Deus, ut medicus, est ibi quatuor considerare, uidelicet Medicum, medicinã, infirmũ, & infirmitatẽ, & secundũ quodlibet istorum quatuor accipiuntur duo modi peccandi in spir. sanct. ut supra diffusius est ostensum.

Ad primum dicendũ, quod peccatum in spir. sanctum rone irremisibilitatis spãliter præcludit uiam gratiæ. pp quod tale peccatũ, ut tale est, non facit gratiã abundare: sed hæt fontem gratiæ desiccare, pp quod in hoc peccato specialiter non arguitur ppositum, sed oppositũ.

Sap. i.

Veniale
ex euen-
tu quid
sit, & ex
statu.
Confessio
mortale
efficit ue-
niale.

Vel possumus dicere, quod ubi abundauit delictum ibi superabundauit & gratia, quod hoc non fuit opere humano, sed diuino. Propter quod non est contra nos, quod dicitur. Nam peccatum in Spiritu sancto non oportet, quod dicatur irremissibile opere diuino: sed sufficit, quod dicatur humano.

Ad secundum dicendum, quod spes est de ultimo fine, & finis in agibilibus, se habet sicut principium in speculabilibus, sicut ergo mentiri circa principia in speculabilibus est error incurabilis: sic peccare ex certa malitia, quia, ut dicitur 6. Eth. malitia, quae facit mentiri circa principia est error incurabilis, quantum est de se. quia non habet aliquam excusationis causam. sed peccare contra charitatem cum charitas se extendat ad proximum, qui est de his, quae sunt ad finem. id est Deo non est simile hic, & ibi. Vel possumus dicere, quod odium fratris in se non est peccare contra charitatem in se, qui inuideret diuinam gratiam, uel inuideret fratri non in se: sed in quantum facit opera diuinam gratiam. Ad illud autem, quod agebatur de infidelitate; Dicitur potest, quod infidelitas potest contingere ex ignorantia, & tunc non est peccatum in Spiritu sancto. Quia habet aliquam excusationis pallium. Sed si contingeret ex certa malitia. Tunc esset peccatum in Spiritu sancto.

Ad tertium dicendum, quod malitia, prout est quaedam penalitas proueniens ex primo parente: non dicitur actum peccandi, sicut dicitur peccatum in Spiritu sancto, sed dicitur fomitem, id est quandam pronitatem ad peccandum. Et hoc modo uerum est, quod malitia non est peccatum in Spiritu sancto.

Ad quartum dicendum, quod secundum Dam. libro secundo, cap. tertio. Quod est hominibus mors: est Angelis casus. Angeli. n. post casum non possunt penitere, sicut nec homines post mortem, quando ergo durat status praesentis uitae: possunt homines penitere, & redire ad bonum. Quod non possunt homines post mortem. Ad formam autem arguendi dicendum, quod peccatum in Spiritu sancto dicitur irremissibile opere humano. Quia de se excludit omnem causam irremissibilitatis. Quia sic peccanti non remanet aliqua excusatio, nec ex ignorantia, nec ex infirmitate: Tamen quando uiuimus, & quando uisum in uia, nihil est irremissibile opere diuino. Et si dicatur etiam, quod Deus posset mortuum suscitare, & suscitatus posset penitere. Dicitur debet, quod hoc non esset, secundum solitum cursum, aut secundum hunc ordinem, quem uidemus.

Ad quintum dicendum, quod licet sufficiat liberum arbitrium ad cadere in peccatum; Tamen non sufficit ad resurgere a peccato. Cum ergo inter peccata, aliqua habeant excusationem, ut quae fiunt ex ignorantia, uel ex infirmitate. Propter quod talia peccata, dato, quod tollant gratiam propter faciliorem possibilitatem ad ueniam, dicuntur non desiccare fontem gratiae. Cum ergo quaeritur, unde sint irremissibilia peccata in Spiritu sancto: patet, quod non dicuntur esse talia, nisi prout carent pallio

excusationis, quod carendo dicuntur irremissibilia opere humano, licet non oporteat ea esse irremissibilia opere diuino.

Ad sextum dicendum, quod charitas nunquam excidit, quantum est de se. Tamen propter uertibilitatem liberi arbitrii multi cadunt a charitate. Sic e contrario peccatum in Spiritu sancto dicitur irremissibile secundum se, sed propter abundantiam benignitatis Dei multi resurgunt etiam a tanta laeue peccati.

ARTIC. II.

An peccatum in Spiritum sanctum sine alio peccato prauo esse possit.

B Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 2. 2. q. 14. ar. 4. Et 2. sent. d. 43. ar. 5. D. Bon. d. 43. ar. 2. q. 2. Ric. d. 43. q. 2.

SECUNDO quaeritur de grauitate peccati in Spiritu sancto per comparisonem ad alia peccata. Vtrum in primo actu peccati possit quis peccare in Spiritu sancto. Et uerum, quod non. quia ut ait Orig.

in libro de penitentibus nemo repente fit summus. ergo a contrario sensu, nemo repente fit pessimus. Cum ergo per peccatum in Spiritu sancto fiat homo quasi pessimus, quia peccatum illud est irremissibile, uerum quod peccatum in Spiritu sancto praesupponat multa alia peccata, & quod nullus possit primo actu peccare in Spiritu sancto.

Præterea secundum Greg. 3. moral. Ipsa namque uitioum regina superbia, dum deum et hominem plenè concepit: mox illum. 7. principalibus uitiis, quasi quibusdam suis ducibus, de uastis tradidit, quos uidelicet duces exercitus sequitur uitiouum, innumerablem multitudinem. Est ergo hoc post, quod subintrat hominem, uel animam eius regina superbia, postea, hac subintrante subintrant: 7. capitalia uitia. Nam superbia secundum se, proprie loquendo, ut patet per Greg. ibidem, non est uitiu caput tale, sed est tale uitiu eius filia inanis gloria quibus 7 uitiis capitalibus subintrantibus, quasi ducibus, subintrat: postea quasi exercitus uitiouum, & innumerabilis multitudo. ergo antequam peccator incidat in peccatum, quod dicitur in Spiritu sancto, oportet, quod multa alia peccata praecedant.

Præterea secundum Philosophum in Eth. patet etiam, non iusti iusta facere, sed non quemadmodum iusti faciunt, ergo a contrario sensu patet iusti iniusta facere, sed non quemadmodum iniusti faciunt. Nam aliud est agere ex passione, & aliud ex habitu, uel electione. Illud. n. id est, quod facit in temperatus ex habitu potest facere incotinus ex infirmitate. Sed non facit eodem modo unus, quo alius, quia temperatus facit ex electione, quod incotinus facit ex passione. Cum ergo peccatum in Spiritu sancto sit agere ex propria malitia, & ex electione, quia agere ex electione praecedat agere ex passione. Id est ex certa malitia

Aegid. super ij. Sent. LLL &

& electione non potest quis agere in Spiritum sanctum nisi prius sit obnoxius aliis peccatis, & nisi prius peccet ex passione.

Præterea sicut spei opponitur desperatio: Ita meritis opponuntur demerita. Et sicut spes præsupponit merita, quia spes est certa expectatio futuræ beatitudinis ex meritis, & gratia præcedens: sic desperatio præsupponit demerita. Peccare ergo in Spiritum sanctum per desperationem non potest esse sine aliis præcedentibus demeritis, uel aliis peccatis.

Præterea sicut peccatum in Spiritum sanctum ponitur desperatio: sic ponitur impenitentia, sed impenitentia opponitur penitentia. Cum ergo penitentia sit dolor de peccatis commissis: sic & impenitentia aliqua peccata commissis præsupponet. Desperatio ergo, & impenitentia, quæ sunt peccata in Spiritum sanctum non possunt dicere actum peccati primum: sed aliqua peccata præsupponent.

INCONTRARIUM est, quia peccata habentia actum distinctum, non oportet, quod unum præsupponat aliud, sed peccatum in Spiritum sanctum habet actum distinctum ab aliis peccatis: ergo non oportet, quod præsupponat alia peccata.

Præterea peccatum in Spiritum sanctum in hoc consistit, quod uoluntas reiecit illud, per quod à peccato retrahitur. Cum ergo uoluntas se habeat ad utrumque oppositorum: sicut potest in primo actu admittere illud, per quod ad peccatum inducitur: Ita potest in primo actu reiicere illud, per quod à peccato retrahitur, & sic in primo actu poterit peccare in Spiritum sanctum.

R E S O L V T I O.

Peccatum, quod ex certa malitia, exque electione secundum habitum perpetratur, absque præuio peccato esse non potest. cetera uero peccata, cum octo sint modi peccandi in Spiritum sanctum, prima esse queunt.

RESPONDEO dicendum, quod in hac quaestione sic procedemus, quia primo distinguemus inter contingere sæpe, & frequenter, & contingere raro, & casualiter. Secundo reducemus ad tria omnia peccata in Spiritum sanctum, uidelicet ad habitum, actum, & circumstantiam, ex quo patere poterit ueritas quaesiti. Tertio illam ueritatem declarabimus comparando peccatum in Spiritum sanctum ad motum ipsius grauis.

Propter primum sciendum, quod cum quaeritur utrum peccatum in Spiritum sanctum præsupponat alia peccata, uel possit quis quantum ad primum actum malum, uel quantum ad primum peccatum peccare in Spiritum sanctum. Dicemus, quod aut loquimur de eo, quod contingit sæpe, & frequenter. Aut de eo, quod contingit raro, & casualiter. Nam inter peccata, quædam sunt primitiua, & capitalia, quædam deriuatiua, & subsequentiua. sed morale negotium habet tantam uarietatem, & tantam instabi-

Rarè, frequenter, & casualiter contingere quod sunt.

litatem, quod non possumus loqui de eo, tanquam de re firma, uel tanquam de re necessaria. Nam & in naturalibus specialiter ea, quæ sunt in sphaera actiuorum, & passiuorum, non habent tantam stabilitatem, quod sit ibi omnimoda necessitas. Possumus ergo de naturalibus loqui, tanquam de his, quæ contingunt sæpe: non autem tanquam de his, quæ contingunt omnimodè semper.

Et si dicantur naturalia esse semper, dicemus hoc esse sub conditione, nisi impediatur. Et si inuenitur instabilitas in naturalibus, multo magis hoc erit in moralibus, quia ad hæc sunt magis determinata naturalia, quam moralia, quæ sunt uoluntaria, & maximè loquendo de statu uitæ: ubi liberum arbitrium est de se omnino uertibile. Et si non possumus loqui de naturalibus omnino, ut semper: multo magis non poterimus sic loqui de moralibus: loquamur ergo de eis, ut sæpe. Illa ergo dicentur uitia primitiua, & capitalia, ex quibus, ut sæpe, sunt apta nata oriri alia uitia. Et illa dicentur esse uitia, uel peccata deriuatiua, & frequentatiua, quæ sunt apta nata oriri ex aliis peccatis. Hoc ergo modo cognoscemus hæc peccata ab illis, quia cum nullus aspiciens ad inale agat, quod agit. Illud erit magis capitale peccatum, quod tendit in magis appetibile. Ideo auaritia dicitur uitium capitale, quia pecunia est multum appetibilis. Iuxta illud: Pecuniæ obediunt omnia. Etiam de ea dicit Aug. in lib. de Ciuit. Dei, Quod pecunia Iouem uocauerunt, eo quod esset omnia. Est enim pecunia multum appetibilis. Et ideo auaritia est uitium capitale, & multa peccata oriuntur ex ea. Sic etiam gula, & luxuria propter delectationem magnam, quæ est in eis, sunt multum appetitiua, & sunt uitia capitalia, & multa peccata sunt apta nata oriri ex ipsis. Peccata ergo in Spiritum sanctum, quantum est de se, magis sunt peccata deriuatiua ex aliis, & habentia ortum ex aliis, quam primitiua ad alia. Nam desperare, & præsumere, & obstinate se habere, & non penitere de male actis, non possunt habere rationem magni appetibilis, ut homo ex primo peccato habeat esse talis, & magis homines fiunt tales ex multiplicatione talium peccatorum. Iuxta illud Prou. 18. Impius cum in profundum peccatorum uenerit: contemnit loquendo: ergo ut plurimum peccata prima trahunt hominem in alia peccata. Sed utrum raro, & casualiter possit aliquod primum peccatum trahere in aliud, in sequenti dicto patebit.

Declarato ergo primo dicto, quod aliqua habent esse sæpe, & frequenter: Aliqua uero raro, & casualiter; Volumus declarare secundum, uidelicet, quod omnia peccata in Spiritum sanctum reducuntur ad tria: ad habitum, ad actum, & ad circumstantiam. Et ex hoc poterit apparere ueritas quaesiti. Videlicet quomodo raro, & casualiter peccatum in Spiritum sanctum potest esse primum peccatum, & quomodo etiam raro, & casualiter non potest esse primum peccatum. Dicemus enim, quod peccatum in Spiritum sanctum, uel est ex habitu, & tunc est, cum quis peccat ex electione, & ex certa malitia. Nam agens ex passio-

Peccata primitiua, & deriuatiua, & capitalia.

Tom. 5.

Prou. 18

ne, & ex infirmitate, secundum quem modum agit, qui peccat in patrem. Et agens ex ignorantia, secundum quem modum agit, qui peccat in filium non proprie agit ex habitu: sed agens ex electione, & ex certa malitia, secundum quem modum agit, qui peccat in Spiritum sanctum, dicitur agere ex habitu. Ideo dicebatur supra quod aliter peccat incontinentens, qui peccat ex infirmitate, & ex passione, & aliter intemperatus, qui peccat ex habitu, & ex certa malitia: & ex electione, propter quod ad peccare ex habitu, reducitur illud peccatum in Spiritum sanctum, quod est peccare ex certa malitia. Sed ad peccare ex actu reducitur. 6. peccata in Spi. sanct. cōiter, & quasi ab omnibus posita. Videlicet Desperatio: Præsumptio: Inuidia supernæ gratiæ: Impugnatio ueritatis agnitæ: Obstinatio, & Impenitentia i. propositū non penitēdi: sed ad peccatum ex circumstantia, uel euentu reducitur peccatum in spir. san. quod est finalis impenitentia facti non propositi tantum.

Ex hoc autem patet solutio ad quonem propositam. Nam peccatum in Spir. sanct. quod est ex certa malitia, & quod est ex habitu, uel ex electione, non potest esse primū peccatum: quia semper tale peccatū est habitus acquisitus ex malis actibus, quia habitus malus, per quem peccat aliquis ex certa malitia: non potest esse infusus: sed oportet, quod sit acquisitus ex malis actibus: quia semper ex similib. actib. assignatur simili habitus: sed illa sex peccata in spir. san. quæ possunt fieri ex actu sine habitu: licet hoc possit contingere raro: potest tamen contingere, quod libet eorum sit primum peccatū, quod hoc modo potest contingere. Nam per gratiam receptā in baptismo, potest quis diu se continere a peccato mortali. Et potest se tādū sic continere, quod habeat experientiam negotiorum mundi. Et quod uideat, quomodo per fidem ostendit uiam ueritatis. Et quomodo sint diuisiones gratiarum: quia uni datur gratia discernendi spiritus, & fugandi spiritus malos, de quo dicit dominus: In hoc autem nolite gaudere, quia spiritus subiiciuntur uobis. Alicui datur gratia curationis: quia ad umbram Petri sanabant infirmi. Potest et quis tandū abstinere a peccato mortali, quod potest scire, quod difficile est mereri premia æterna, & quod ardua est uia, quod ducit ad uitam, & quod ampla quæ ducit ad mortem, & quod difficile est bene uiuere, & facile est in peccatum ruere. quod libet ergo illorum sex peccatorum potest esse primū peccatū in aliquo: licet hoc possit contingere ualde raro & casualiter. Nam potest quis statim impugnare ueritatem agnitam et ueritatem fidei. Propter quod primum peccatū suum potest esse talis impugnatio. Sic est potest quis statim inuidere supernæ gratiæ: sicut inuidebat Iudæi dicentes, quod Christus in Beelzebub eijciebat demonia, nec loquimur hic de inuidia fratris, ut frater est, uel ut resurgit in eo aliqua bonitates naturales sicut est ingenium, uel aliquid humani modum, uel ut abundat in eis exteriora bona cuiusmodi sunt diuitiæ: quia homini inuidia est unum de uitijs capitalibus, sed cum quis inuidet fratris: quia relucet in eo donum aliquod supernæ gratiæ

A hoc est peccatū in spir. san. & potest esse primū peccatū in aliquo: sic est propter difficultatem perueniendi ad premia æterna, potest quis statim desistere non curando de premijs æternis, uel potest statim presumere non curando de æternis penis, uel potest statim esse obstinatus pertinaciter adherendo delectationi bonorum mutabilium bonorum, uel potest statim proponere non penitere non dolendo de difformitate peccati, propter quod libet illorum sex peccatorum in spir. san. loquendo de uno peccato tamen potest esse in aliquo primū peccatū. Sic est si loquimur de peccato in spir. san. quod est ex circumstantia, siue ex euentu, potest aliquis decedere in peccato mortali sine penitentia: potest hoc et contingere de primo peccato: quia statim cum quis peccauit mortaliter: potest sibi statim post illud peccatū mors euenire, & in illo peccato mortali mori sine penitentia.

His autem discursis, uolumus hanc ueritatem declarare in peccatū in spir. san. declarare per ea, quod uidemus in motu grauiū, quod in principio solutionis homini quæstionis erat tertio propositū.

Dicemus. n. quod sicut graue potest moueri a generante, & a remouente prohibens: sic cadere in peccatū in spir. san. potest hoc contingere, uel a generante, uel a remouente prohibens: Tunc. n. contingit a generante quod aggeneratus est habitus in aliquo, per quem inclinatur ad similes actus, & per quem habitus peccat ex certa malitia, & ex electione. Et hic modus peccandi in spir. san. non potest esse per peccatū primum: quia oportet alia peccata præcedere, per quæ aggeneratus est habitus, sed si loquimur de motu graui, prout mouetur a remouente prohibens, sic quasi per simile potest quis secundū primū peccatū peccare in spir. san. Nam illud, quod prohibet nos a peccatis, uel est amor æternorum premiorum, uel timor æternarum penarum. Aliquis ergo statim uisis diuersis statibus hominum, & quod cōiter homines uadunt post hæc sensibilia, uel mutabilia bona potest a se abijcere amorem premiorum æternorum, & desperare, uel non curare de æternis penis, & presumere, uel potest statim impugnare ueritatem fidei, uel inuidere supernæ gratiæ, & sic de alijs. De peccato autem in spir. san. quantum ad circumstantiam, uel euentū, ut quod quis moriatur in aliquo peccato mortali sine penitentia: patet, quod hoc potest de primo peccato contingere. Cum ergo 8. sint modi assignati peccatorum in Spiritum sanctum, excepto peccato, quod fit ex habitu. i. ex certa malitia, & ex electione secundum habitum, quod non potest esse primum. Quod libet autem aliorum peccatorum secundū se, licet hoc raro, & casualiter contingat, accipiendo casualiter, pro omni eo, quod raro contingit: potest esse primum peccatum modo, quod dictum est.

Respondeo. Ad primū dicendū, quod non est simile de profectu secundū uirtutē, & de casu in peccatū, quia homo non potest per seipsum agere operam meritoriam sine gratia: sed potest per se ipsum cadere in peccatum, & statim desperare de æternis premijs, & peccare in spiritum sanctum.

Ad secundum dicendum, quod Gregorius ibi loquitur, ut plurimum. Sed ex hoc non excluditur, Aegidius super iij. Sent. LLL. 2. quia

quin possit aliter contingere, & quin possit homo statim desperare, & peccare in Spiritum sanctum, uel etiam præsumere, & alia peccata in Spiritum sanctum committere non loquendo de pluribus talibus peccatis simul, sed saltem de quo libet, secundum se. Et si possunt plura talia peccata fieri simul, plura talia erunt simul prima, & si non origine, saltem tempore.

Ad tertium dicendum, quod argumentum illud loquitur de peccato in Spiritum sanctum, quod habet fieri ex habitu, uel electione causata ex habitu, quod peccatum in Spiritum sanctum, ut patuit, non potest esse primum.

Ad quartum dicendum, quod spes non præsupponit merita in actu, sed sufficit, quod supponat merita in proposito, quia potest quis sperare æternam gloriam proponendo facere bona, per quæ mereatur illa. Sic & desperatio sufficit, quæ præsupponat impenitentiam in proposito, quia potest quis desperare proponendo non penitere de quibuscumque peccatis, quæ continget eum in posterum facere.

Ad quintum dicendum, quod sicut diximus supra de statu innocentiam, quod ibi poterat esse penitentia sub conditione, quia potest innocens habere penitentiam sub conditione, si contingent eum peccare. Sic & multo magis in proposito potest quis per malitiam suam proponere non penitere, proponere etiam, si contingeret de cætero ipsum peccare.

ARTIC. III.

An primus homo, & primus Angelus peccauerint in Spiritum sanctum. Conclusio est negatiua.

D. Tho. 2. sent. d. 4. 3. ar. 6.

RERTIO quæritur de grauitate peccati in Spiritum sanctum per cõparationem ad ipsos peccantes. Vtrum primus homo, & primus Angelus peccauerint in Spiritum sanctum. Et uidetur quod primus homo peccauerit in Spiritum sanctum, quia omne peccatum, uel est in patrem, & sic peccatur per infirmitatem, uel in filium, & sic peccatur per ignorantiam, uel peccatur in Spiritum sanctum, sed infirmitas, & ignorantia sunt introductæ ex peccato primi hominis. ergo primus homo non potuit peccare nisi in Spiritum sanctum.

Præterea peccare in Spiritum sanctum est præsumere de Dei misericordia, sed Adam præsumpsit de Dei misericordia, quia ut dicebatur supra in 22. di. quod Adam peccado, de Dei misericordia cogitauit, sed peccare sub spe diuinæ misericordiam est, ut uidetur præsumere de ea, ergo &c.

Præterea uidetur, quod primus Angelus in Spiritum sanctum peccauerit quia proprietas peccati in Spiritum sanctum, uidetur esse irremissibilitas, sed cui conuenit proprium uidetur con-

Auenire id, cuius est proprium sed cum peccatum Angeli sit irremissibile ergo &c.

Præterea eodem modo uidetur, peccasse Angelus modo, quo peccat, sed modo peccat inuidendo gratiam sanctorum, quod est peccatum in Spiritum sanctum, ergo &c.

Incontrarium est, quia primus homo non uidetur peccasse in Spiritum sanctum immo magis uidetur peccasse in filium, quia peccauit appetendo scientiam, quæ appropriatur filio. Iuxta illud, Eritis, sicut Dij scientes, &c.

Præterea uidetur, quod peccatum Angeli non fuerit in Spiritum sanctum, quia ipse se dicitur rex super omnes filios superbiæ. Peccatum ergo eius fuit superbia. Non ergo fuit peccatum in spiritum sanctum.

R E S O L V T I O.

Peccatum primi hominis in Spiritum sanctum proprie esse non potuit, cum in filium peccauerit: Nec primus Angelus in eundem spiritum ex genere operis, sed tantum ex mutatione status peccauit.

RE S P O N D E O dicendum, quod ista diuersitas modorum peccandi, quod aliqui peccant in Patrem, aliqui in Filium, aliqui in Spiritum sanctum, secundum quos referenda est ad statum naturæ corruptæ, secundum quæ statum aliqui peccant ex infirmitate, aliqui ex ignorantia, aliqui ex electione. Non est autem referenda ad statum primi hominis, uel ad statum Angelorum. Vbi non contingebat peccare, nec ex infirmitate, nec proprie loquendo ex ignorantia, sed credimus, & melius dictum est, talia referenda esse non ad statum naturæ corruptæ, sed ad statum naturæ reparatæ per Christum. Nam ante aduentum Christi fides Trinitatis non erat communiter nota, Nam ipsi iudei communiter ignorabant Trinitatem, licet aliquibus maioribus hoc fuerit reuelatum non solum ex iudeis, sed etiam ex gentilibus. Credendum est, nam quod Noe, & Iob, & talibus, qui erant gentiles, reuelatum fuerit mysterium Trinitatis, sed in lege gratiæ, in qua baptizati in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Incipimus spiritualiter uiuere, publicatum est mysterium Trinitatis. Ideo hæc distinctio, quod contingit peccare in Patrem, &c. Oportuit, quod habuerit locum post diuulgationem Trinitatis, quæ facta est sub Christo, & per Christum, quia multifarie multisque modis locutus est olim Deus patribus in prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, id est per filium. Ideo omnes modi peccandi in Spiritum sanctum referendi sunt ad Christum, propter quod unus modus peccandi in Spiritum sanctum ponitur impugnatio ueritatis agnitæ, & inuidia supernæ gratiæ, quæ referenda sunt ad Christum, uel ad uerbum incarnatum, quia de illo uerbo incarnato dicitur Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, gloriâ quasi unigeniti a patre plenum gratiæ, & ueritatis. Et in eo, ca. scribitur, quod lex per Moysen data est: gratia, & ueritas per Iesum Christum facta est, quia ergo ueritas agnita est per Christum, & sub Christo. Et quia tempus plenitudinis gratiæ incepit sub Christo, qui conceptus est de Spiritu sancto. Ideo impugnatio ueritatis agnitæ, & specialiter ueritatis fidei, & inuidia supernæ gratiæ

Ioan. 1

gratiæ specialiter dicuntur peccata in Spiritum sanctum. Rursus primitus in lege scripta specialiter promittebantur terrena, & temporalia. Iuxta illud Esa. 1. Si uolueritis, & audieritis mea: bona terræ comedetis, sed nunc sub lege gratiæ specialiter promittuntur cælestia, & æterna. Iuxta illud: Primum querite regnum Dei, &c. ergo spes prætorum æternorum specialiter inceptit uigere sub lege noua, & sub diuulgatione mysterij Trinitatis cum spes sit media inter præsumptionem, & desperationem: sicut liberalitas est media inter prodigalitatem, & auaritiam: Ideo præsumptio, & desperatio ponuntur etiã peccata in Spiritum sanctum. Amplius autem quia tempus restorationis nostræ, siue tempus plenitudinis gratiæ inceptit sub Ep. scopo medico nostro, de quo dictum est, quod non est opus ualentibus medico, sed malè habitibus, quia infirmi, per se loquendo, indigent medico, quia in infirmo est considerare duo, id quod subicitur infirmitati, & ipsam infirmitatem, siue id, quod subicitur peccato, & ipsum peccatum. Ideo alij modi peccandi in Spiritum sanctum, uel sumuntur ex ipso infirmo, uel ex ipsa infirmitate, uel, quod idem est, sumuntur ex ipso peccante, uel ex ipso peccato, ut superius est diffusius declaratum: Omnes ergo modi peccandi in Spiritum sanctum non sunt accipiendi ex natura corrupta, prout homines uiuebant sub lege naturæ: nec, ut homines uiuebant sub lege scripta, quia nec hic, nec ibi erat distincta cognitio diuinarum personarum secundum propria, nisi forte per quedam appropriata, sed peccare in hanc personam, uel in illam referendum est ad naturam reparatam sub Episcopo, uel ad tempus plenitudinis gratiæ, in quo diuulgata est distincta cognitio personarum. Tamen si hos modos peccandi uolumus referre ad peccatum Primi hominis, uel ad peccatum Angeli; Dicemus, quod Adam primus homo propriè non peccauit in Spiritum sanctum discurrendo secundum omnes illos modos superius assignatos: tamen ad peccatum Angeli possumus adaptare etiã propriè, uidelicet peccatum in Spiritum sanctum, scilicet, cui annexa est mors, uel mutatio status. Nam quocumque peccato mortali peccet aliquis: si illi peccato annexa sit, uel si illud peccatum immediatè consequatur mutatio status, quia ex hoc illud peccatum est irremissibile: dicitur esse peccatum in Spiritum sanctum. Si ergo uolumus comparare peccatum primi parentis ad peccatum Angeli: Dicemus, quod ad peccatum primi hominis, possumus adaptare peccatum in Patrem, & in Filium. Sed ad peccatum Angeli possumus adaptare peccatum in Filium, & in Spiritum sanctum. Nam peccare in Patrem est peccare ex passione: sed peccare in filium est peccare ex ignorantia. Adam ergo peccauit in patrem, quia si peccauit ex passione peccauit ex compassione. Nam ut ait Aug. 14. de Ciuit. Dei: Adam cum peccauit non credidit serpenti uerum dicere: sed uoluit suę sociæ offensuram. Nolendo ergo turbare delicias suas, uel nolendo turbare sociam suam, sed compassione do sibi, & consentiendo peccauit, quod

A peccatum ad naturam non omnino firmam reduciatur. Nam cum natura erit omnino firma, & erit in sinu Abraham, uel in diuina gloria, chaos magnum erit inter nos, & damnatos, ut qui uoluerint ire ad eos per compassionem non possint. Pater enim glorificatus non compatietur filio damnato, nec e contrario. Et quia quidam modus infirmitatis est compassio: ideo peccare ex compassione est quodammodo peccare in Patrem, uel ex infirmitate.

Rursus Adam peccauit in filium, & ex ignorantia. Aliqua enim ignorantia ductus Adam in peccatum lapsus est, quia ut ait Aug. 14. de Ciuit. Dei: Adam peccauit, quia potuit putare ueniale, quod erat mortale. Nam licet Adam non fuerit seductus, sed mulier: Et licet Adam non crederet, serpenti uerum dicere: tamen non fuit peccatum illud sine omni ignorantia, quia potuit peccatum illud putare ueniale, quod erat mortale. Vel si hæc ignorantia non fuit ibi: saltem fuit ibi ista ignorantia, quod non putauit peccatum esse ita graue, ut erat: sed in Spiritum sanctum propriè non peccauit Adam quia peccans in Spiritum sanctum quantum est de se est impenitens, sed Adam peccans de penitentia, & de Dei misericordia cogitauit, ut habetur supra Dist. 2. 2. Viso quomodo ad peccatum primi hominis possumus adaptare peccatum in Patrem, & Filium; Volumus declarare, quomodo ad peccatum Angeli possumus peccatum in filium adaptare, & in Spiritum sanctum. Nam licet Angelus sit perspicacioris intellectus, quam homo: cum aliqua ignorantia fuerit in Angelo, & specialiter in Angelo uiatore antequam esset confirmatus per gloriam, quia non fuit præsciens sui casus; Aliqua ergo ignorantia fuit in peccato Angeli, quia non credidit suum peccatum sic grauius debere puniri, ut est puniendum, quomodo autem fuerit ibi peccatum in Spiritum sanctum est per habita declaratum.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, quod potest patere per habita, quomodo per infirmitatem, & quomodo per ignorantiam peccauit Adam, Aduertendum tamen, quod ignorantia potest sumi dupliciter, uel priuatiue, quando homo ignorat id, quod est aptum natum scire pro illo statu, & talis ignorantia non fuit in Adam, uel potest sumi ignorantia negatiue, quia aliqua latent eum, & uelscit omnia, & talis ignorantia potuit esse in Adam.

Ad secundum dicendum, quod cum quis peccat si cogitet de diuina misericordia sine penitentia, ut si quis peccat cogitans, quod absque hoc, quod pœniteat, Deus misereatur eius: sic peccans uideatur præsumere, sed si cogitet de penitentia, & penitens proponat bene uiuere, & bona merita habere, talis cogitatio non debet dici præsumptio.

Ad tertium de Angelo dicendum, quod possumus concedere argumentum, quod fuit ibi peccatum in Spiritum sanctum non ex genere peccati: sed ex mutatione status, propter quam mutationem peccatum Angeli habuit esse irremissibile.

Aegid. super ij. Sent. LLL 3 Ad

Tom. 2.
ca. 11.

Ma. 1.

Mat. 6.

Tom. 5.
ca. 11.

Ad quartum dicendum, quod quomodo demones, uel damnati possunt peccare, non est præfentis speculationis.

Ad formam autem arguendi dicendum, quod questio proposita est: utrum peccatum primi hominis, uel primum peccatum Angeli fuerit in Spiritum sanctum: quia de aliis peccatis primi hominis non est dubium, quod potuerunt esse in Spiritum sanctum. Sic etiam alia peccata Angeli eo modo, quo peccare potest, non est dubium, quod possint esse in Spiritum sanctum: Quia quantum ad punitionem essentialem, uel quantum ad demeritum essentiale non est ibi augmentum. Sed quantum ad accidentale.

RESP. AD RATIONES IN CONTR. Ad primum argumentum in contrarium de homine dicendum quod potest concedi modo, quo dictum est, quod non fuit ibi propriè peccatum in Spiritum sanctum.

Ad secundum autem argumentum in contrarium de Angelo dici potest, quod peccatum Angeli, non fuit in Spiritum sanctum quantum est ex genere operis: Sed ex mutatione status, ut est per habita manifestum.

Dubitatio i. Litteralis.

Super litterâ primo queritur super illo uerbo: Nec hic, nec in futuro remittetur ei; Sed contra: Nulla peccata remittuntur in futuro. Quia non est ulterius tempus merendi, uel demerendi, sed secundum merita recipiendi. Iuxta illud: apoc. 14. A modo iam dicit spiritus, &c.

Dicendum quod in futuro uenialia quantum ad culpam, & penam. Et mortalia si sint confessi, non quantum ad culpam, quia hoc modo fuerunt dimissa in confessione, sed quantum ad penam possunt remitti in futuro. Quia homo in purgatorio potest satisfacere de peccatis uenialibus, & de mortalibus iam confessis. Vel possumus dicere, quod peccatum in Spiritum sanctum non dimittitur, nec hic, nec in futuro. Quia de se est irremissibile & non habet aliquod pallium excusationis. Si autem remittatur, hoc est opere diuino, & quasi miraculose.

Dubitatio ii. Litteralis.

Uterius queritur de eo, quod dicitur in littera, quod discuti oportet an aliud sit peccatum obstinatio, aliud impenitentia. Sed contra: cum contingat aliquos peccare per obstinationem, aliquos per impenitentiam: uidetur non esse dubium, quod ponit in dubium. Dicendum, quod non est dubium, quod alia ratione dicitur peccatum, obstinatio, & alia ratione impenitentia, propter quod peccatum obstinationis, & impenitentia formaliter non sunt idem. Nam cum in peccato sint duo, conuersio ad aliquod bonum delectabile, uel quocumque modo commutabile, & auersio ab incommutabili, obstinatio magis se tenet ex parte conuersionis, prout quis

A pertinaciter adhæret bono commutabili: Sed impenitentia magis se tenet ex parte auersionis, prout quis non penitet, & non dolet de auersione a bono incommutabili. Et quia in eodem peccato sunt ista duo, materialiter, possunt aliquo modo dici unum peccatum ista duo, uel possumus dicere, quod quantumcumque ista duo sint duo peccata formaliter, possunt dici unum peccatum originaliter. Nam unum potest oriri ex alio: Quia quando quis pertinaciter, & obstinatè se conuertit ad bonum commutabile: potest ex hoc oriri, quod non doleat, & non peniteat de auersione ab incommutabili.

Dubitatio iii. Litteralis.

Uterius fortè dubitaret aliquis de impenitentia: Vtrum sit unum peccatum, uel plura peccata. Dicendum, quod impenitentia potest accipi dupliciter, uel ut dicit impenitentiam propositi, prout quis proponit non penitere, uel ut dicit impenitentiam facti, quia de facto non penitet, sed decedit in aliquo peccato mortali sine penitentia. Et sic impenitentia est aliud, & aliud peccatum in Spiritum sanctum, ut est per habita manifestum.

Dubitatio iii. Litteralis.

Uterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod 1. ioh. 2. in littera dicitur: Non pro eo dico, ut quis orat. Sed contra: De nullo desperandum est, quando sumus in uia: Ergo semper possumus orare pro quocumque peccatore. Dicendum quod peccatum in Spiritum sanctum, uel potest dici finaliter impenitentia facti, prout quis finaliter decedit in peccato mortali sine penitentia, & tunc si cõstet sic esse, nullo modo est orandum, uel hoc potest sumi pro alijs modis peccandi in Spiritum sanctum, & tunc non est orandum, idest uix, & cum difficultate orandum, quia non opere humano, sed diuino, & quasi miraculose habet esse talis remissio: uel non est orandum a quolibet, sed a personis ualde magnis, & ualde sanctis: ad quorum orationes etiam miracula fiunt.

Dubitatio V. Litteralis.

D Uterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. Qui autè blasphemauerit Spiritum sanctum, &c. de quo habetur quod omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autè blasphemiae non remittetur. Quæ est ergo differentia inter blasphemiam, & spiritum blasphemiae? Dicendum, quod blasphemia potest contingere ex infirmitate, cum quis passione ductus maledicit Deo: Vel ex ignorantia cum sentit, uel credit de Deo, quod non est credendum. Sed spiritus blasphemiae potest dici uoluntas blasphemandi, cum quis ex certa malitia malè sentit de Deo, & ducit homines in errorem. Vt puta si aliquis fiat schismaticus, & ex hoc etiam scienter ducat alios in errores.

DIST. XLIII.

De potestate peccandi, & obedientia.

DOST prædicta consideratione dignum]. In hac autem 44. & ultima Distinctione, ut dicebatur, Magister quaerit, et mouet quaestionem de peccato, quantum ad potentiam peccandi, uel quantum ad potestate in peccandi. Vtrum sit nobis a Deo, uel a diabo lo. uel a nobis ipsis. Et tria facit. Quia primo facit quod dictum est.

Secundo quia mentionem fecerat de potestate, & potestati est obediendum mouet quaestionem de ipsa obedientia.

Tertio continuat se ad librum sequentem, id est ad librum secundum.

Secunda ibi, [*Hic oritur quaestio*] Tertia ibi, [*Iam nunc his intelligendis.*] Circa primum tria facit, quia primo mouet quaestionem de potestate peccandi. Vtrum habeat esse a Deo.

Secundo narrat quorundam opinionem dicentium, quod potestas, uel potentia peccandi non est a Deo. Sicut nec uoluntas peccandi est a Deo.

Tertio determinat quaestionis ueritatem ostendens per auctoritatem non esse potentiam, siue, quod non est potestas, siue est potestas peccandi, siue male agendi, & alijs nocendi, siue alios regendi, & gubernandi, nisi a Deo.

Secunda ibi, [*Putant quidem &c.*] Tertia ibi, [*Sed pluribus sanctorum.*] Tunc sequitur illa pars. [*Hic oritur quaestio.*] In qua mouet quaestionem de obedientia, uidelicet cum potestas peccandi, uel nocendi, uel alios gubernandi non sit nisi a Deo, utrum potestati sit semper obediendum, & nunquam resistendum. Duo ergo facit, quia primo mouet quaestionem.

Secundo ponit quaestionis solutionem ibi, [*Sed sciendum.*] Tunc sequitur illa pars. Iam non intelligendis, in quam continuat se ad librum sequentem, id est ad librum tertium. Circa quod duo facit, quia primo facit, quod dictum est.

Secundo determinat de ordine, & de materia omnium librorum sententiarum, uidelicet quid sit actum in primo, & quid in secundo, & quid agendum restat in tertio, & quid in quarto. Secunda ibi, [*Sic enim rationis ordo.*] uel ut habent aliqui tex. [*Hic enim rationis ordo.*] Et in hoc terminetur sententia presentis Lectionis, & Distinctionis, & totius huius Secundi libri.

QVAESTIO. I.

De Potestate peccandi.

A

QUIA Magister de duobus principaliter agit de potestate peccandi, & de obedientia, Ideo de his duobus quaeremus principaliter. Propter primum sciendum, & in sacra scriptura potestas non solum accipitur pro potestate peccandi, uel alios laedendi, Sed etiam pro potestate gubernandi, uel principandi. Ideo circa hoc quaeremus tria. Primo de potestate peccandi, Vtrum sit a Deo.

Secundo de potestate principandi, Vtrum sit a Deo. Tertio Vtrum talis potestas fuisset in statu innocentiae.

ARTIG. I.

An potestas peccandi sit à Deo.
Conclusio est affirmatiua.

D. Th. 2. Sen. d. 4. ar. 1. D. Bon. d. 44. ar. 1. q. 1. Ric. d. 44. q. 2. Sco. d. 44. q. 1. Biel. d. 44. q. 1. Tho. Arg. d. 44. ar. 3. Ant. Andr. d. 44. q. 1. Dur. d. 44. q. 1. Capr. d. 44. q. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod potentia peccandi non sit a Deo. Nam si aliqua esset huiusmodi potentia peccandi, illa esset liberum arbitrium. Sed ut ait Anse. in libro de libero arbitrio, posse peccare, nec libertas est, nec pars libertatis, ergo &c.

Præterea Dei perfecta sunt opera, ut dicitur Deuteronom. 32. Sed actus est perfectior, quam potentia peccandi. Si ergo potentia peccandi esset a Deo, ergo multo magis ipsum peccatum esset a Deo. Sed hoc non est uerum, ergo &c.

Præterea sicut respectu boni opis dare posse, & uelle. Ita respectu peccati est dare posse, & uelle. Sed uelle peccare non est a Deo, ergo nec posse.

Præterea semper effectus reducuntur in similitudinem suæ causæ. Si ergo posse peccare esset a Deo, Ergo hoc haberet suam similitudinem in Deo. Ergo posse peccare esset in Deo.

Præterea, cuius usus malus est, ipsum quoque malum est, Sed usus potentie peccandi est ipsum peccare. Cum ergo peccare sit malum, potentia peccandi est mala. Sed nullum malum est a Deo. Ergo &c.

INCONTRARIUM est, quia potentia rationales sunt ad opposita, eadem ergo erit potentia peccandi, & bene operandi. Sed potentia bene operandi est bona, & est a Deo. Ergo & potentia peccandi, cum eadem res sit hæc, & illa.

Præterea omne ens est a Deo. Sed potentia peccandi est aliqua res, & aliquod ens, ergo &c.

RESOLUTIO.

Potentia peccandi in nobis, cum sit ens quoddam, a Deo est. Nam actum, etiam peccati, in quantum actus est, non ut est, deformis, & defectiuus ab eo esse affirmamus.

Re-

Honorū
genera, ma-
gna, mi-
nima, &
media, &
Virtus
quid.

RESPONDEO dicendum, quòd secundum Augu. 2. de libero arbitrio, circa finē tria sunt genera bonorum, quædam sunt bona magna, quædam sunt minima, quædam bona media. Magna autem bona sunt, sine quibus non recte uiuitur, & quibus nemo male utitur, & huiusmodi bona sunt uirtutes: quia uirtus est bona qualitas mentis, qua recte uiuitur, & qua nemo male utitur. bona uerò minima sunt hæc sensibilia, & corporalia dicta per oppositum ad bona magna, uel ad bona maxima. Nā sicut sine uirtutibus non possumus bene uiuere, & eis non possumus male uti. Sic ecōtrario sine bonis corporalibus possumus bene uiuere: Iuxta illud ad Romanos: Igitur ego ipse mē te seruo legi Dei, Carne autē legi peccati possumus. etiam his corporalibus male uti, sed inter hæc duo genera bonorum magna, & minima est dare bona media cuiusmodi sunt potentia animæ, quæ cōueniunt cum bonis magnis, siue cum uirtutibus, quia sine talibus potētis non possumus bene uiuere, & cōueniunt cū bonis minimis, siue cū bonis corporis: quia sicut bonis corporis possumus malè uti: sic potētis animæ possumus malè uti.

Hon. 7

Hon. 7.
asp. 2.

Cum ergo quæritur, utrum potentia peccandi sit a Deo; Dicere possumus, quòd hanc quæstionem soluit Aug. dupliciter, uidelicet loquēdo de hoc triplici genere bonorum. Nam, ut ait in eodem secundo de libero arbitrio, quæcūque bona quamuis magna, quāuis minima, sine Deo esse nō possunt. Sed si magna, & minima bona sunt à Deo, ergo & bona media, cuiusmodi sunt potentia animæ sunt à Deo. Hoc idē dicit libro primo Retractionum, quòd uirtutes, quibus recte uiuitur, magna bona sunt. Species uerò quorundam corporum, sine quibus recte uiui potest minima bona sunt, potentia uero animæ, sine quibus recte uiui nō pōt media bona sunt. Et subdit, quòd uirtutibus nemo malè utitur. Cæteris autem bonis medijs, & minimis malè uti quis potest. Et subdit id, per quod potest haberi solutio quōnis propositæ, quòd abundantia, & magnitudo bonitatis Dei non solum magna, sed etiam media, & minima bona præstitit nobis. Omnia ergo genera bonorum sunt in nobis a Deo: magna, media, & minima. Sed quia inter media bona computantur potentia animæ, cum potentia peccandi sit aliqua potentia animæ, quia est ipsum liberum arbitrium, & ipsa uoluntas de necessitate concluditur, quòd potentia peccandi sit in nobis a Deo. Causa autē quare omnia genera bonorum sunt in nobis a Deo: assignatur p̄fatis li. & c. Retractionū, ut omnibus modis, uel secundum omnia genera bonorum laudetur Deus. Ideo d̄ ibidem, quod magnitudo bonitatis Dei præstitit nobis oīa genera bonorum: Cum magis laudetur in magnis, quā in medijs, & magis in medijs, quā in minimis bonis, & magis in omnibus, quā si non omnia tribuisset: Sic ergo generaliter, quia omnia genera bonorum sunt in nobis a Deo: cum potētis

Honorū
genera
omnia
cur in no-
bis a Deo

Atiæ animæ tanquam bona media computētur inter omnia generaliter, & cum potentia peccandi, quæ est liberum arbitriū, uel uoluntas contineatur inter potentias animæ: si omnia huiusmodi gr̄a honorati sunt in nobis a Deo: oportet quod potētia peccandi sit in nobis a Deo.

Possumus autem, & sp̄aliter hoc probare. Nā cum uoluntas sit in nobis a Deo, & uoluntas sit illa potentia, qua recte uiuitur, & qua peccatur, ut ait Aug. p̄fatis li. & ca. Retractionū, cōsequens est, quod eadē potentia sit peccandi, & bene agendi, & quòd illa potentia sit in nobis a Deo, quia liberum arbitriū, uel uoluntas est in nobis a Deo: Tam ergo generaliter, quā specialiter probatum est, quod potētia peccandi est in nobis a Deo.

Potentia
peccandi
& bene
agendi
quomodo
eadē.

Possumus autē hoc idem tertio declarare p̄ ea, quæ uidemus in naturalibus. Nam claudicatio quædam ambulatio est: sed est ambulatio defectiua, quātum aut ad id, quod est ambulatio, oportet quod reducatur in potentiam gressiuam, quæ est potentia naturalis, & quæ est nobis a natura, & à Deo. Et si potentia ambulandi defectiua, per quam progredimur in actum claudicandi, est in nobis a natura, & a Deo: multo magis potentia peccandi, nō obstante, quod peccare est actus defectiuus & in nobis a Deo. Potentia autē gressiua est defectiua, quæ educitur naturaliter de potentia matris, d̄ esse in nobis a natura, & a Deo. Sed potentia peccandi cuiusmodi est liberum arbitrium, uel uoluntas, quæ non fundatur in organo: sed in ipsa essentia animæ, quæ est a Deo per creationē dicitur esse in nobis specialiter a Deo. Quod autē multo magis potētia peccandi sit in nobis a Deo, quā potentia claudicandi sit in nobis a natura, uel a Deo: patet quia potētia claudicandi nō pōt esse sine defectu in potentia gressiua, sed potētia peccandi pōt esse in nobis sine omni defectu in potētia uoluntatis, uel in libero arbitrio, quod est potentia peccandi, loquendo de defectu priuatiuo, qui est eius, quod est aptum natū inesse, licet hoc non possit esse sine defectu negatiuo: quia potentia peccandi semper est potentia defectibilis, sed potētia claudicandi est potentia gressiua defectiua non solum negatiuè, sed et priuatiuè. Nam aliquid deficit potentia gressiua de eo, quod est ibi aptum natum naturaliter inesse, propter quem defectum non potest exire in rectam ambulationem, sed exit in claudicationem. Nam si nullus esset defectus in uoluntate, quātum ad id, quod est ei aptum natū inesse: posset uoluntas exire in actum peccati, & posset dici potētia peccandi, secundum quē modum peccandi nulli dubium esse debet, quod talis potentia peccandi esset in nobis a Deo.

His itaque transcursis uolumus soluere tria dubia directè tagētia huiusmodi quæstionem, quorum primū est, quia si liberum ar. est potentia peccandi, uidetur, quòd posse peccare sit libertas, uel pars libertatis. Cuius contrariū habetur ab Ansel. in principio de libero arb. Secundum autē dubium est, quòd si liberum

arb. est potētia peccandi, & hæc potentia est in nobis a Deo, cum liberum ar. sit eadem potentia, quod uoluntas. Videtur, quod uoluntas peccandi sit in nobis a Deo, cuius contrarium possit haberi ex littera.

Tertium autem dubium circa hanc materiam est, quia posse peccare non uidetur esse posse, sed non posse, Sicut posse mori non est posse, sed non posse.

Propter primum sciendum, quod posse peccare non est libertas, nec pars libertatis. quod ueritatem habet, quia liberum ar. quod est potentia peccandi liberius est si sit confirmatum per gratiam, ut non possit peccare, quā si possit peccare. Nam peccatum est quidam motus liberi ar. inordinatus, & contra naturam, quia uirtutes sunt secundum naturam, Vitia autē contra naturam, ut est in superioribus declaratum. Sic. n. uidemus in toto uniuerso, quod illa, in quibus non potest esse error, nec deuiatio ab eo, quod est secundū naturam, cuiusmodi sunt corpora super cęlestia, sunt liberiora istis corporibus inferioribus, in quibus potest esse error, & deuiatio a Deo, quod est secundum naturam, ideo dicitur circa finem. 12. Metaphisicę, quod corpora super cęlestia se habent in uniuerso, quasi liberi in domo. Nam hoc est liberum, quod est sui gratia, ut dicitur in primo Metaphisicę, Sed illud ē magis sui gratia, ut dicitur in primo Metaphisicę, quod non potest cadere ab eo, quod est sibi secundum naturam. Et ille quasi seruus dici debet, qui cadit ab eo, quod est sibi secundum naturam. Propter quod faciens peccatum dicitur esse seruus peccati. Nam semper uicti dicuntur esse serui. Cum ergo uoluntas, uel liberum ar. de se sit aptum natum tendere in bonum, si deuiet a bono, hoc est quia uel suggestione, uel delectatione, uel alio modo uincitur in sic deuiando. Potentia, ergo peccandi est in ipsum liberum arbitrium, quod est in nobis a Deo, est tale tamen liberum arbitriū defectiuum, & ex nihilo. Propter quod defectū, uel propter quod esse ex nihilo competit sibi posse peccare, Sed propter esse ex nihilo non tollitur sibi quin sit à Deo. quia oīa sunt à Deo ex nihilo liberius ergo esset lib. arbitriū si nō posset peccare, q̄a nō posset mereri, quā si potest peccare, ideo posse peccare dicitur non esse libertas, nec pars libertatis.

Aduertendum tamen, quod proprię libertas opponitur coactioni, q̄ hoc modo liberum arbitriū liberē peccat, liberē agit, rectē, & nō rectē, quia nec ad hoc nec ad illud propriē loquendo. Nam uoluntas coacta uoluntas est, & plus habet de uoluntario, quam de inuoluntario, ut supra dicebatur, sed libertas non solum opponitur coactioni. sed etiam defectui naturali, secundum quem modum corpora cęlestia dicuntur libera, quia non possunt deficere ab eo, quod eis conuenit secundum naturam. Et ista inferiora non dicuntur libera, quia possunt sic deficere. Et quantum ad hunc defectū quia posse peccare est posse deficere ab eo,

A quod est secundum naturam, ideo tale posse dicitur non esse libertas, nec pars libertatis. Liberum ergo arbi, quod est potentia peccandi in uiatoribus est in nobis a Deo non obstante, quod non est de nihilo, & quod est quid defectiuum, & non obstante, quod posse peccare, nec est libertas, nec pars libertatis, intelligēdo hoc modo, quo dictum est, ut est per habitam manifestum.

Secundum autem dubium sic potest tolli. Nam licet arbitrium, uel uoluntas sit potentia peccandi, tñ dicitur potentia peccandi esse in nobis a Deo, & uoluntas peccandi non dicitur esse in nobis a Deo, quia uoluntas potest stare pro potentia, & pro actu, & cum dicitur, quod uoluntas peccandi nō est in nobis a Deo **B**ibi uoluntas stat pro ipso actu. Nam idem est ibi uoluntas peccandi; quod uelle peccare. Et quia ad peccare sufficit solum uelle, oportet quod uelle peccare sit peccatū. Possumus ergo concedere, quod potentia peccandi est in nobis a Deo, & tamen uoluntas peccandi id est uelle peccare, uel ipsum peccatum non est in nobis a Deo, quia potentia peccandi, uel posse peccare potest in nobis esse sine peccato, Sed peccare, uel ipsum peccatum non potest esse in nobis sine peccato. propter quod si accipitur uoluntas peccandi pro ipso libero arbitrio, prout est potentia, per quam possumus peccare, & prout talis potētia nō est cōiuncta actui, & non est coniuncta peccato; Sic sumendo uoluntatem peccandi, non esset, inconueniens eā esse in nobis a Deo. Tñ hunc modum intelligēdi simpliciter locutio non patitur, nisi cum hac expositione, ut exposuimus est.

Tertium autem dubium de leui etiam tolli potest. Nam non est simile de posse peccare, & de posse mori. Nam solum patiendo, & nihil agendo possumus mori. Sed solum patiendo, & nihil agendo non dicimur propriē peccare. Nam licet passio possit esse simpliciter inuoluntaria. Peccatum tamen dicitur semper uoluntarium, quod sine uoluntariē agere rem in debitam, uel cessare a debita actione esse nō potest. Ad formam autem arguendi, quod posse deficere non est posse, dici potest, quod cum per eandem potentiam possumus rectē agere, & a recta ratione deficere, quia uoluntas est illa, qua recte agimus, & qua a recta ratione deficimus, quia una est potentia, qua possumus hoc, & illud, cum illa potentia sit in nobis, à Deo est, & possumus hoc, & illud, licet posset dici, non à Deo agimus hoc, & illud à Deo. Sed, ut agimus hoc id est recte à Deo, ut agimus illud id est non recte non est à Deo, nisi secundum quid, in quantum est ibi agere. Nam ē actus peccati in quantum actus est à Deo, sed omne ens est a primo ente, & omnis actus a primo agente.

RESP. AD ARGV. Ad primum patet solutio per iam dicta, quia non obstante quod posse peccare non est libertas, nec pars libertatis, potentia tamen peccandi est in nobis à Deo,

Potentia peccandi quō sit in nobis a Deo.

Deo, ut est per habita manifestum.

Ad secundum dicendum, quod Dei perfecta sunt opera, quod hoc potest intelligi de his, quæ agit Deus immediate. Sicut fuit in operibus sex dierum, ubi omnia facta sunt perfecta, & ubi nulla fuit monstruositas. Sed in his, quæ facit Deus mediante creatura, uel in his, quæ facit lib. arb. mediante rone actionis, creaturæ, uel rone actionis liberi arbitrij, potest ibi esse defectus, uel possunt ibi esse monstra, & peccata.

Tom. 5. ca. 13.

Ad formam autem arguendi dicendum, quod cum dicitur, quod actus est perfectior, quam potentia, dici debet, quod in bonis uerum est. Nam melius est esse sanum, quam posse sanari. Sed in malis est econuerso, quia maius malum est esse actu infirmum, quam posse infirmari, & quia magis malum est, quid magis imperfectum, & minus bonum &c.

Ad tertium patet solutio per iam dicta: quia non est simile de uelle, & de posse.

Ad quartum dicendum, quod ea, quæ sunt à Deo habent ideam, & similitudinem in Deo, uerum est, ut sunt entia, & sunt à Deo. Sed non oportet, quod habeant similitudinem in Deo, ut sunt nihil, & ut sunt à se.

Ad quintum dicendum, quod etiam bonis possumus male uti. Sed malus usus non est usus, sed abusus. Usus ergo rei est semper respectu boni, si autem male utamur re, erit ibi non usus sed abusus. Eadem ergo potentia possumus uti bene agendo, & abuti peccando. Potentia ergo peccandi, quæ est liberum arbitrium est bona, & eius usus est bonus, Sed eius abusus est malus, & peccatum. Vel possumus dicere, quod multe locutiones, ut simplices, sunt ueræ quæ ut reduplicatæ contrahunt falsitatem. Quia ergo eadem est potentia, qua rectè uiuitur, & qua peccatur, oportet quod illa potentia, simpliciter loquendo, sit bona. Illa ergo potentia, ut potentia, non implicat defectum, sed est defectibilis, & per eam potest quæ deficere, & potest peccare, & malum facere. Sed ex hoc non est actu mala, sed potest esse mala. Et ex hoc non arguitur, quod sit mala, Sed quod non sit summè bona. Nam bonum, quod potest deficere, non arguitur ex hoc, quod non sit bonum, & quod non sit a Deo, sed quod non sit summum bonum. Potentia, ergo peccandi, simpliciter loquendo est bona, Sed non est summè bona, quia est defectiua, & ex nihilo.

Talis ergo potentia est ens à Deo, sed de se est nihil, secundum quem modum est omnis creatura, quæ de se est nihil, quæ sibi derelicta redigitur in nihil. Potentia ergo peccandi, ut ens, est a Deo, sed cum hac reduplicatione, ut est defectiua, & ut est nihil, potest dici non esse à Deo, sed a se.

ARTIC. II.

An omnis Principatus sit à Deo. Conclusio est affirmatiua.

A D. Th. 2. Sent. d. 44. ar. 2. D. Bon. d. 44. ar. 2. q. 1. Ric. d. 44. q. 3. Tho. Arg. d. 44. ar. 4. Dur. d. 44. q. 2.

ECVND O queritur de potestate principandi, utrum omnis principatus, & omnis prelatio sit à Deo. Et uidetur quod non, quia dicitur Osee. 8. Ipsi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt, & non cognoui.

Osee. 8.

Preterea id, quod peruerse fit, non est à Deo, Sed quædam prelationes peruersæ fiunt, uel peruersæ acquiruntur, ergo &c.

Preterea quod est a summo rege non est usurpatum Sed quædam prelationes dicuntur usurpari, ergo &c.

Preterea sicut: Quod Deus coniungit, homo non debet separare, ita quod Deus dat, homo non debet auferre. Sed ab aliquibus suæ prelationes iuste auferuntur, ergo &c.

Preterea omne, quod est, a Deo ordinatum est. Iuxta illud ad Rom. 13. Quæ autem sunt a Deo ordinata sunt. Sed in multis prelationibus. nide-mus multas inordinationes, ergo &c.

Ro. 13.

IN CONTRARIUM est, quia prelationes bonorum magis debent dici à Deo esse, quam malorum, sed prelationes malorum sunt a Deo. Iuxta illud Iob. 34. Qui regnare facit hominem Hipocritam, &c.

Iob. 34.

Preterea quidquid ordinatum, est a Deo est. Sed in omni prelatione inuenitur quædam ordinatio, & quidam ordo superioris, & inferioris, ergo &c.

RESOLVTIO.

Principatus omnis est à Deo, tanquam à prima Agente, & ultimo fine.

RESPONDEO dicendum, quod in hac questione sic procedemus. Quia primo ostendimus, quod omnis prelatio est a Deo, prout Deus est primum agens, a quo sunt omnia. Secundo ostendimus hoc idem, prout Deus est ultimus finis, in quem reducuntur omnia.

Tertio addemus quædam ad soluendum difficultates argumentorum factorum, & possibilem fieri.

Propter primum sciendum, quod omnis prelatio consistit in quadam actione, prout Prelati habent regulare, & dirigere, & alia quæ sunt fienda contra subditos suos. Cum ergo Deus sit primum agens, a quo est omne agere, oportet omnem prelationem, cum consistat in quodam genere reduci in Deum tanquam in suam causam. Prosumus tamē si uolumus hanc ratione magis proprie adducere ad propositum, quia ut dicitur in 2. Met. Super primum est causa omnium aliorum. Et quia Deus est primum ens, ab eo sunt omnia entia. Quia est prima substantia, ab eo sunt omnes substantiæ. Quia ergo est primum principans,

2. Met.

ans, ab eo sunt omnes principantes. Propter quod omnis principatus, & omnis prelatio est a Deo.

Secunda ratio ad hoc idem sumitur ex eo, quod Deus est ultimus finis, in quem omnia alia reducuntur. Et specialiter, est ultimus finis noster. Iuxta illud Aug. in princ. confes. Domine nos fecisti ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Omnes enim prelationes institutz sunt propter electos, ad hoc, q̄ electi perueniant ad ipsum Deum, quo sunt fruendi electi. Et quia homo naturaliter est animal sociale, non potest per se habere sufficientiam uitæ, nec potest bono modo per se uiuere. Quilibet enim ad suum uiuere tot indiget, quod sibi ipsi non potest bene sufficere.

Propter quod, oportet quod ducatur ad uitã politicam, siue socialem. Et ideo propter sufficientiam uitæ cõmunitas domus, uici, & ciuitatis potest dici naturalis. Nam in una domo inuenit̄ sufficientia uitæ, fortè ad diẽ. Sed in uico inuenitur talis sufficientia ad maius tempus, Sed in ciuitate debet inueniri talis sufficientia in uita tota. Si enim ciuitas sit sufficiens, & perfecta, nihil potest homo indigere in tota uita, quod non inueniat in ciuitate, siue hoc fiat per mercationem, siue aliter. Et ideo diffinitur ciuitas a Philosopho, quod est cõmunitas perfecta in uita tota. Ex his ergo omnibus tantum habere uolumus, q̄ homo est animal sociale. Sed ubicunq̄ est aliquorum societas, secundum Philosophum oportet alterum esse principans, ut si materia sociatur formæ, forma est ibi principans. si aĩa associatur corpori: aĩa est ibi principans. Si elemẽta cõmiscuntur ad inuicem, aliquod est ibi principans, cuius motum naturaliter sequitur mixtum ex illis elementis. Ergo si naturale est homini, quod uiuat in societate: oportet aliquẽ illorũ naturaliter ibi eẽ principantẽ. Nõ ergo posset uiuere genus humanum sufficienter sine principante. Et quia quandiu sumus in uia, ad hoc sumus, ut perueniamus ad terminum, & ut perueniamus ad Deum, qui est finis, & terminus noster, Propter quod omnis principatus est a Deo, ut perueniamus ad Deum. Et ideo cum peruentum erit ad Deum, uel cum perueniemus nos electi ad ipsum: euacuabitur omnis principatus, & omnis potestas, & omnis uirtus. Et ideo dicitur prima ad Cor. 15. Deinde finis cum tradiderit regnum, Deo, & patri: cum euacuauerit omnem principatum potestatem, & uirtutem

1. Cor. 15

Ubi uult glo. quod dum durat mundus: Angeli Angelis, Demones Demonibus: homines hominibus præfunt. Sed in fine mũdi cũ Christus tradiderit regnum, idest electos, super quos regnat, Deo, & patri, & quando completus erit numerus electorum: quando iam electi peruenierint ad Deum, tunc cessabit omnis principatus. Et quia bonum ordinis est maximum bonum: post bonum ducis, uel post bonum principis, ut haberi potest ex Phil. cõcluditur, quod unus principatus, & unus princeps.

12. Met. 6. 52. 55.

A Ideo totus ordo principantium, qui reducitur in unum principantem, & unum principem, specialiter est a Deo ad hunc finem, ut omnia tanquam in finem ultimũ reducantur in Deũ. Et cum sic erunt reducta (Quia adepto fine cessat motus) hoc facto cessabit omnis principatus. Ostenso quomodo omnis principatus est a Deo, prout est primum agens, & ultimus finis omnium; Restat tertio addere quædam propter difficultates argumentorum.

Dicemus autem, quod in principatu est tria considerare, uidelicet ipsam rem, siue ipsum principatum in se, qui est quidam ordo inferiorum ad superiorem, & econuerso. Secundo est ibi considerare adaptionem principatus.

Tertio executionem, uel usum ipsius principatus. Ipse autem principatus, ut est quidam ordo, semper est bonus, quod non solum bona, sed etiam mala bene ordinata in suo loco posita laudabiliora sunt, & eminentius commendant bona. Semper enim ex ordine confurget aliquod bonum, & semper ex principatu, siue princeps sit bonus, siue malus aliquod bonum inde euenit ipsis electis, quibus omnia cooperantur in bonum, etiam peccata. Quia humiliores inde resurgunt, & per persecutiones principum, quia inde puriores fiunt. Vnde Aug. bonos, & malos: electos, & alios. 1. de Ciu. Dei comparat, sicut aurum ad stipulam. sicut granum ad paleam, & sicut oleum ad amurcam. Nam sub eodem igne aurum rutilat, & stipula fumat, & sub eadem tabula paleæ conteruntur, & granum purgatur, & sub eodem pondere præli oleum nitet, & amurca fetet. Ipse ergo principatus, siue ipse ordo principandi, siue princeps sit bonus, siue malus a Deo est: & e in bonũ electorum: Qui tam sub bono principe, quam sub malo, tanquam aurum rutilant: tanquam granum purgantur, & tanquam oleum nitent. Et est ad malum aliorum, qui tanquam stipula fumant: tanquam paleæ conteruntur: tanquam amurca foetent. Quod totum intelligendum est, quantum ad finalem iustitiam: quia quantum ad finem uitæ tales inuenientur electi: quia illi semper bene finient. Et tales reprobi, quia semper malè finient. Ipse enim Deus ante mundi constitutionem elegit electos: ut diuina gratia semper bene finiant. Et præsciuit reprobos: ut eorum culpa semper malè finiant.

Tom. 5. cap. 7.

Principatus ergo ut est quidam ordo semper est bonus, & semper est a Deo. Sed quantum ad eius adaptionem, uel quantum ad eius usum potest esse bonus, & malus: Quia quis bene, & malè potest adipisci bonum. Nam bonum est aurũ, & bene q̄s adipiscitur ipsum: qui per proprium laborem lucratur illud: & male, qui furtiuè adeptus est ipsum. Sic ergo bonus est principatus: sed malè, & bene potest quis adipisci illum, & postquam adeptus est eum: potest eo bene, & malè uti. Quia exceptis uirtutibus, quibus non contingit malè uti: cæteris alijs bonis possumus bene, & malè uti: ut

uult

To. x. c. 8 uult Aug. i. Retracta. Et per hæc possunt solui A omnia argumenta.

Ad primum dicendum, quod principatus semper est a Deo: Sed eius adeptio, & eius usus potest esse malus. Et hoc modo potest uerificari dictum Prophetæ: quod ipsi regnauerunt, & non ex me: quia malè adepti sunt principatum. Principes extiterunt, & nō cognoui: quia principatu malè adepto sunt malè usi. Et per hoc patet solutio ad Secundum. quia adeptio principatus potest esse mala, & peruersa. Quia potest esse simoniaca, uel aliter mala.

Ad tertium dicendum, quod aliquid potest esse a Deo, mediante tamen creatura. Et ut a Deo est non est usurpatum: Sed ut est mediante creatura potest esse usurpatum. Nam si Deus subtraheret operationem suam: extincta B esset operatio creature.

Ad quartum dicendum, quod aliquis per abusum beneficii iustè priuatur beneficio quantumcunque quis iustè habeat principatum, & a Deo per abusum principatus potest iustè priuari principatu: Sicut cum aliquis abutitur coniugio potest priuari coniugio, & separari a coniugio, & si non quantum ad uinculum, quantum ad thorum. Ideo Dominus specialiter exceptauit fornicationem: pro qua potest uir uxorem dimittere. Non quantum ad uinculum, sed quantum ad thorum.

Ad quintum dicendum, quod tunc est inordinata prælatio: Quando indigni ad prælationem assumuntur: Quod potest fieri a Deo in penam subditorum: ut patuit per auctoritatē Iob, & ut patet per auctoritatem Osee. 13. ubi dicitur: Dabo tibi regem in furore meo.

O. f. x. 11.

A R T I C. III.

An Principatus in statu innocentia fuisse. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 2. Sent. d. 44. ar. 3. D. Bon. d. 44. ar. 2. q. 2. Ric. d. 44 q. 4.

TERTIO quæritur. utrum potestas principadi, uel prælatio fuisse in statu nature integræ, siue in statu innocentie. Et uidetur, quod nō. Nā propter merita, uel demerita sumus impares: Quia na omnes sumus pares: Sed in statu innocentie, durante illo statu, nullum fuisse demeritum: ergo &c.

Gen. 1.

Gal. 48.

Præterea in statu innocentie non fuit datum dominium homini. Nisi quantum ad irrationalia. Iuxta illud: Dominamini piscibus. &c. Sed cum homo fiat irrationalis, solum per peccatum. Iuxta illud: Cum in honore esset non intellexit, &c. ergo in statu innocentie, ubi nul-

lum fuisse peccatum non fuisse ibi aliquod dominium, nec aliquis principatus.

Præterea iusto non est posita lex: ut dicitur prima ad Timoth. 1. ut dicit. 10. Ethi. Oportuit leges statuere coactiuam habentes potentiam. hoc totum propter malos, & iniustos dictum est. In statu ergo innocentie, ubi hæc nō fuissent, nō fuisse ibi lex, nec principatus.

Præterea, quæ consequuntur naturam integram remanebunt in patria: sed prælatio nō erit in patria, ergo non fuisse in natura integra.

Præterea non est dominium sine seruitute. Sed propter peccatum est seruitus introducta. in statu ergo innocentie, ubi non fuisse peccatum: nō fuisse ibi seruitus, & per consequens, nec dominium.

IN CONTRARIUM est, quia prælatio est quædam dignitas. Sed quod est dignitatis est ponendum in natura integra, ergo &c.

Præterea in Angelis ponuntur dominationes, & quod ponitur in Angelis, potest poni in natura integra: ergo &c.

R E S O L V T I O.

Principatus in statu innocentie fuisse, ut patet, si principatus suis partibus, sue causa, suoque effectui comparatur.

RESPONDEO dicendum, quod prælatio, siue principatus potest comparari ad tria. Videlicet ad suas partes: ad suam causam, & ad suos effectus, & omnibus istis modis possumus saluare, quod fuisse prælatio in statu nature integræ. Partes enim principatus ponuntur tres: Quia uel est principatus Despoticus. i. seruilis: quemadmodum homo præest seruis, & bestijs. Vel est principatus Politicus, secundum quod quis præest secundum certas leges, & secundum certa pacta, prout princeps ciuitatis præest ciuibus. Quia sunt aliqua leges, aliqua pacta, secundum quæ ciues debent regia Principe ciuitatis.

Tertius est principatus regius. Quod est præest alijs secundum arbitrium. Et si dicatur, quod est quartus principatus Tyrannicus: dicitur, quod inter principatum regium, & tyrannicum, hoc inter est: Quia rex præest propter bonum subditorum: tyrannus autem propter bonum proprium. In hoc ergo conuenit tyrannides cum principatu Despotico: Qui est propter bonum proprium. Propter quod aliquo modo principatus tyrannicus reducitur ad principatum despoticum. Possent etiam aliter assignari genera principatus: Quia multis modis i politicus ea assignat Philosophus: Sed quantum ad præsens spectat ista sufficiat. Dicemus enim, quod in eadem domo reperiuntur omnia ista tria genera principatus. Nam in una, & eadem domo præest pater filijs principatu regio idest secundum arbitrium. Et præest uir uxori principatu Politico, idest secundum conditio-

Prin-
cipat^{us} tres
partes.
1. Pol. 5.
Egid. de
reg. prin.
2. p. lib. 1.
c. 2.

nes, quas requirit cōiugium. Et præest seruis, & bestijs principatu Despotico idest, seruili. Idem enim homo in una, & eadē domo est pater respectu filiorum, & uir respectu uxoris, & est dominus respectu bestiarum, & seruorum. Distinguendo ergo principatū secundum has tres partes, possumus omnes dictas partes adaptare ad principatū, & ad prælationē, quæ fuisse in natura integra si Adā nō peccasset. fuisse enim principatus Politicus, qui est uiri, & uxoris. Nam in statu naturæ integræ uir præfuisse ei nō quocunque modo, sed secundum conditiones illas, quas requirit cōiugium. Et quia hoc est principari, & præesse politicè, quod uir præsit uxori secundum dictas conditiones. Ideo ibi fuisse principatus, uel prælatio politica. Fuisse et ibi principatus regius: quia tunc pater præfuisse filiis.

Sed dices, quod etiam principatus paternus debet esse secundum quasdam conditiones: quia nō debet pater regere filios, nec principari eis quocunque modo: quia non debet uti filiis, ut seruis. Ergo aliquæ sunt conditiones, secundum quas pater debet principari filiis. Propter quod principatus paternus debet dici politicus. Ad quod dici debet, quod principatus filiorum magis fundatur in amore, quam principatus cōiugalis, uel uxorius: quia ut ait Sapiens: Chara hynnula, sed carior hynnulus. Et quia amare idem est, quod uelle bonum: principatus paternus, qui fundatur in amore debet dici secundum uoluntatem, & secundum arbitriū. Principatum ergo regium possumus adaptare ad principatum paternum, & Philosophus adaptat ipsum in primo Politicorum. Tertio fuisse ibi principatus Despoticus: Sed talis principatus non fuisse inter hominem, & hominem: quia huiusmodi principatus propter peccatum in ductus est. Nam ut ait Augustinus. 19. de Ciu. Dei ordo naturæ exigit, quod homo dominetur pecudi: Sed quod dominetur homini nō est ordine naturæ: sed meritum exigit peccatorum. Appellat autem ibi Augustinus dominari, principari seruis, quæ seruitus pro peccatum inducta est Assignatis autē præfatis tribus modis principandi, posset qui uellet assignare. vi. modos. tres bonos, & tres malos. Nam tres boni principatus sunt: Regnum. Aristocratia idest, principatus uirtutum, & Politia idest, dominiū, Domini. Est etiam triplex principatus malus. Tyrannides, et peruersè dominatur unus. Oligarchia qui est principatus diuitum, uel potentū peruersorum. Et Democratia, cū peruersè dominatur populus, sed de his credimus esse dictū superius, & proprie ad præsentem materiam de prælatione in natura integra hæc adaptari non possunt.

Viso quomodo in natura integra fuisse principatus, uel prælatio quantum ad suas tres præfatas partes, quorū duo fuissent homines ad hominem: quia principatus regius fuisse patris ad filium: Politicus uiri ad uxorem. Despoticus, non hominis ad hominem, sed hominis ad irrationalia. Iuxta illud: Dominamini pisces,

bus, &c. Dominari enim potest accipi large & proprie, si accipiat large. Sic potest accipi pro quocunque præesse. Sed proprie loquendo, dominus refertur ad seruum, & dominari est principatus seruorum: qui naturaliter non est ad homines, sed ad irrationalia.

Restat ergo determinare de prælatione, siue de principatu per comparisonem ad causam. Dicamus ergo, quod causa, propter quam quis principatur, est intellectus, uel ratio. Quod patet discurrendo per omnes modos præfendi & per omnes modos principandi. Videmus enim, quod uiri principantur pueris: mares feminis: homines bestiis. Quod totum est propter intellectum, & rationem, quia uiri plus uigēt ratione, & intellectu quam pueri: & mares, quam femine: & homines, quam bestia: uel quæcunque irrationalia. Sed in statu naturæ integræ magis unus uiguisse intellectu, quam alius, uel ex reuelatione: Sicut dominus misit soporē in Adam, in quo sopore secundum Magistrum in historiis Adā interfuit curiæ cælesti, & multa fuerūt sibi reuelata. Vel perspicacitas intellectus potuisset ibi contingere non solum ex reuelatione, sed etiam ex naturali complexionem: quia mares habent complexionem magis raram, & magis aptam ad intelligendum, quam femine. Sed illud, quod est naturale fuisse etiā in natura integra: sic etiam inter mares tunc fuisse differentia quantum ad complexionem magis aptam ad intelligendum. Forte talis diuersitas non tot modis contigisset, quot contingit nunc: quia superfluum alimentum, quod est materia feminis propter uirtutem digestiuam pluribus languoribus tunc subtracta. non fuisse tanta diuersitas in femine uirili, nec tā multiplex defectus, sicut est nunc. tamen rationabiliter dicere possumus, quod etiam tunc unum semen fuisse uirtuosius alio. Nam quantumcunque natura esset integra non propter hoc erat subtracta ab influentia cælesti. Et quia ex una coniunctione, uel ex uno aspectu siderum potest causari uirtuosius semen ad causandum hunc effectum, uel illum, quam ex alio aspectu: non potuissimus ibi saluare diuersitatem complexionum in hominibus tunc genitis. Nam ex alio, & alio aspectu siderum posset causari in hoc homine complexio magis apta ad fortitudinem & in alio magis apta ad perspicacitatem. Et quia intellectus est id, propter quod debetur nobis gubernatio, & regimen aliorum. Iuxta illud prouer. 1. Intelligens gubernacula possidebit. Ideo ex parte eius, quod est causa principandi. i. ex parte ipsius intellectus possumus dicere, quod fuisse principatus, & prælatio in statu naturæ integræ. Aduertendū tamē, quod nō oportet, quod id, quod est ratio, & causa agendi: sit id, cui attribuitur actio: uel sit id, quod agit. quia ratio agendi est forma: tñ non agit forma, sed compositū. Et si uolumus hæc adaptare ad potentias, animæ ad intellectum scilicet, & uoluntatē, Dicemus, quod intellectus est ratio principandi: tamen in regno animæ non principatur intellectus, sed anima.

Prou. 5. Sed uulgata editio hęc Ce rna charissima, & gratissimus hynnulus.

1. Pol.

Principatus bonus triplex.

Principatus malus triplex. 1. pol. 5. Acgid. de Regim. 2. p. lib. 2. 6. 2.

PROB. 2.

Yomo. 3.
2. 11.

ctus, sed uoluntas. Nam illa potentia principatur in regno animæ: quæ utitur omnibus aliis, & quæ assumit omnia alia in sui facultatē. hæc aut uoluntas est nō intellectus: quia ut dicitur in 10. de Tri. Vt est assumere aliquid in facultatē uoluntatis. Non dicitur ergo ibi, q̄ intellectus utatur, sed uolūtas: uel quod idē est, q̄ intellectus nō dominetur, sed uolūtas. Certū est enim, q̄ irrationalia, quæ magis agūtur, quàm agant: nō habēt dominium suorum actū, sed rationalia, ut uult Dam. li. ij. c. xxij. Ratio ergo uel intellectus est id, p̄pter quod dominamur: tamen dominiū non attribuitur rationi, sed uolūtati, & non dicitur dominari ratio, sed uolūtas. Nā regnum est in rege. Sicut motū in mouente. Rex enim est ille, qui tenet patellam regni p̄ caudam, & mouet eam, ut placet sibi: Sic uolūtas est illa, quæ tenet patellā regni animæ p̄ caudā, & mouet oēs potentias animæ, ut placet sibi, propter quod philosophus. in iij. de anima cū determinat de mouēte p̄ mouētē intelligit ipsū appetitū, uel ipsam uolūtatē. Ad nutū enim uoluntatis fit profectio, & fuga, & omnis motus. Pōt enim intellectus consulere, uel iudicare quid debeamus fugere, & quid p̄ se qui: Sed ad illud consiliū, uel ad illā ostensionē nihil fit de profectio, uel fuga: nisi ad nutū uoluntatis. In regno ergo animæ uolūtas se habet ut rex: Intellectus autē, ut cōsiliarius. uel uolūtas se habet, ut dominus. Intellectus autē, ut famulus, & ut portās lucernā ante dominū.

His itaq; trāscursis quomodo principatus, & p̄latio, quātū ad suas partes, & quātū ad suā rationē, & causā possunt adaptari ad statū naturæ integræ: uolumus declarare tertiu, quomodo hoc possit ibi adaptari, quātū ad suos effectus. Dicemus ergo q̄ quantū ad p̄sens spectat tres sunt effectus principatus, uel p̄lationis. Vnus est subditos dirigere, & docere quomodo in suis actibus dirigātur. Alius est subditos defendere, ne ab alijs opprimant. Tertius est subditos punire, ut a suis malis excessibus corrigātur. P̄latio ergo in statu naturæ integræ potuisset esse quantū ad primū effectum, scilicet quātū ad directionē, & ad doctrinā: quia unus plus uiguisset, intellectu, q̄ alius, uel ex reuelatione, quia Adā fuit in sopore, & nō Eua: uel ex naturali complexionē: Sed quātū ad alios duos effectus, quorū unus est defendere, ne ab alijs opprimātur: alius est punire, ut a suis malis excessibus corrigantur: non fuisset, quia nō fuisset ibi oppressor, nec malus, id est peccator durante illa integritate naturæ uel illo statu innocentia.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendū, q̄ in statu naturæ integræ aliqui fuissent eminentiores secūdum intellectū quàm alij: propter qd̄ potuisset ibi esse p̄latio modo, quo dictum est, & quantum ad effectum aliquem licet non quantum ad omnem.

Ad secundū dicendū, q̄ loquēdo de dominio propriē, prout dominus refertur ad seruum: in statu naturæ integræ non fuisset ibi ta

le dominiū, nisi respectu irrationalium. Sed loquēdo de dominio largē, prout omne p̄esse pōt dici quoddā dominiū, quia fuisset ibi p̄esse modo, quo dictū est: fuisset ibi aliqd̄ dñū.

Ad tertiu dicendū, q̄ argumētum non plus arguit, nisi q̄ nō fuisset ibi principatus, uel p̄latio quātū ad omnē effectum: quia non fuisset ibi quantū ad corrigēdum transgressores: fuisset tamen ibi quantū ad dirigēdum, & docēdum minus perspicaciores, nam licet omnes fuissent perspicaces, unus tamen fuisset perspicacior alio, uel per reuelationem, uel per naturalem complexionem.

Ad quartum dicendū, q̄ in statu Patrię non remanebunt ea, in quibus uia differt a patria: quia tunc status patrię esset status uix, & eōuerso: si facientia differētias in illis statibus nō tollerēt. Et quia in hoc differt uia a patria: quia quamdiu sumus in uia indigemus directione: quando autem erimus in patria uel in termino cessabit directio. Ideo &c.

Ad quintum dicendum, quod quantum ad homines seruitus est introducta propter peccatum, quia homo non est naturaliter seruus, sed quantum ad irrationalia debet dici naturalis, quia bestia & uniuersaliter irrationalia sunt naturaliter serui. Argumentum ergo solūm arguit, q̄ quantum ad homines non fuisset ibi seruitus, quod concedimus.

QVAESTIO. II.

De obedientia.

E I N D E quæritur de secundo principali, uidelicet de obedientia. Circa quam quæruntur tria. Primo de ipsa obedientia in se, utrū sit uirtus principalis distincta ab alijs.

Secundo quæritur de obedientia per comparisonem ad dominos etiam infideles: utrū fideles teneantur sibi obedire.

Tertio quæretur quantum ad Religiosos, utrū religiosi professi teneantur in omnibus suis p̄latis obedire.

A R T I C. I.

An obedientia Sit uirtus. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 2. Et 2. sent. d. 44. ar. 4.

D primum sic proceditur, uidetur q̄ obedientia non sit uirtus, quia omnis uirtus est in medio duorum uitiorum. Sed obedientia est in extremo: quia potest quis obedire ultra quā debet, & non peccare: immo exinde poterit consequi laudem.

Præ

Principatus tres effectus

Præterea dato, quod obediētia sit uirtus: nō uidetur esse uirtus determinata & specialis, quia hoc est obediētia: implere præceptum. Sed sub præcepto possunt cadere oīa opera uirtutum, ergo &c.

Præterea si obedientia est aliqua uirtus specialis, erit aliqua de cardinalib. uel de annexis. Sed nulla uirtus Cardinalis, nec aliqua de annexis nominatur hoc nomine, ergo &c.

Præterea obiectum obediētiæ v̄ esse debitū. Sed nulla uirtus diminit obiectum suum: Cū igitur hoc sit obedire, tollere debitum, uel diminuire debitum, ergo &c.

Præterea obedientia est idem, quod implere mandata: sed mandata continentur in lege, ergo idem est obedientia, quod iustitia legalis. Sed hæc est uirtus generalis, ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia obedientia nō solum dicitur uirtus, sed etiam mater uirtutum, & conseruatrix uirtutum, ergo &c.

R E S O L V T I O.

Obedientia nō solum est uirtus, sed omnium mater, & conseruatrix uirtutum.

RESPONDEO dicendum, quod in hoc ordine procedemus. Quia primo ostēdemus, quod obediētia est uirtus specialis: quia est pars iustitiæ. Secundo declarabimus, quod obedientia materialiter sumpta, non solum est omnis uirtus, quia potest agere oīa opera uirtutum, sed etiā est plus, quā oīs uirtus, quia potest agere opera, quæ secundum se non pertinent ad uirtutē. Tertio ostēdemus, quod licet obedientia materialiter sit oīs uirtus: Formaliter tñ est quædam specialis uirtus distincta ab alijs.

Propter primum sciēdum, quod obedientia est inferioris ad superiorem, uel serui ad dominū. Magis tamē large accipitur, ut est inferioris ad superiorem, quia non omnis superioritas, propriē loquendo, dicitur dominatio. Nam prælatus non debet existimare se potestate dominantem, sed uirtute, uel charitate, & seruiente felicem.

Cum ergo subditi multa debeant suis prælati, & serui multa debeant dominis suis. Nā subditus debet honorem prælato. Iuxta illud Augustini in regula sua: Honore coram uobis prælatus sit uobis, & serui debent honorē dominis suis. Iuxta illud 1. ad Tim. 6. Quicumque sunt sub iugo serui dominos suos omni honore dignos artur. Debent etiam tam subditi prælatis, quam serui dominis fidelitatem, ut ex corde, nō secundum apparentiam tñ, & ut placeāt hominibus, seruiant dominis suis. Tertio dicunt eorum implere mandata. Et si quis uellet ad hoc intendere: posset fortē multa talia multiplicare. Sed quantum ad propositum spectat, cum multa debeant subditi prælatis, & serui dominis: inter illa multa hoc uidetur esse potissimū, quod debent eorum implere mandata, & in hoc consistit ipsa obedientia.

Augustini Regula. To. 1.

Augustini Regula. To. 1. 1. Tim. 6.

A Cum ergo hæc sit iustitia, reddere alteri, quod suum est, si subditi reddant prælatis, & serui dominis, quæ eis debent, dicuntur agere actum iustitiæ. Cum ergo multa debeant, & inter illa hoc sit potissimum obedire, & implere mandata prælatorum, & dominorum, oportet, quod obedientia, & impletio mandatorum sit pars iustitiæ, quia est quædam redditio cuiusdam debiti.

Viso, quod obedientia est uirtus, & est specialis uirtus, quia est pars iustitiæ: Volumus ostendere, quod materialiter loquendo est omnis uirtus, & plusquam omnis uirtus. Sicut. n. dicemus de uirtutibus, sic dicimus de scientijs. Nam de una, & eadem re possunt determinare plures scientiæ, sed non sub eadem ratione formalī, sicut de materia decernit Metaphysicus, & Physicus: Sed Physicus. i. Philosophus naturalis determinat de ea, ut est subiecta motui, & transmutationi, quia subiectum in philosophia naturali est Corpus mobile: in eo, quod mobile secundum se, & secundum suas partes. Cum ergo materia sit pars corporis mobilis, quia oportet imaginari materiam in re mota: Ideo materia ut subijcitur motui, & transmutationi, est de consideratione Philosophi naturalis, siue Physici. Sed ut in materia referuatur ratio entis est de cōsideratione Metaphysici, si cuius est considerare ens in eo, quod ens, ut patet in quarto Metaphysicæ. Et quod dictum est de scientijs, quod una, & eadem res sub alia, & alia ratione potest esse de consideratione plurium scientiarum: multo magis ueritatem habet de uirtutibus: quia materia moralis maiorem uariationem patitur, quā naturalis, quod unū, & idem opus sub alia, & alia ratione sumptum potest esse plurium uirtutum. Immo una, & eadem uirtus, sub alia tamen ratione, potest facere opera omnium uirtutum, & potest illa eadē facere, quæ faciunt omnes uirtutes maiori, & altiori modo, quā ipse uirtutes, ut patet per Philosophum in quarto Ethicorum. c. de magnanimitate, ubi uult quod magnanimitas operatur magnum in omnibus uirtutibus, id est facit omnia opera uirtutum, sicut honorabilia, quia honor, quæ ē exhibitio reuerētiæ, omnibus uirtutibus potest attribui. Vnde opera uirtutum potest quis dupliciter facere, uel quia delectatur in talibus operibus, & sic operantur opera uirtutum ipsi uirtuosi. Vt fortis operatur opera fortitudinis, & temperatus opera temperatiæ, & sic de alijs: quia delectatur in talibus operibus. Nam, ut dicitur in secundo, signum ad generati habitus est delectationem, uel tristitiam fieri in opere: Delectationem quidem quantum ad opera proposita: Tristitiam uero quantum ad opera opposita. Virtutes ergo operantur opera sua: quia delectantur in illis: Sed magnanimus operatur huiusmodi opera sua, quia uult inde habere honorem, uel uult inde esse honore dignus. Ideo opera, quæ faciunt omnes uirtutes, facit magnanimus excellentiori, & honorabiliiori modo: quia uult inde esse

Materia consideratione diuersa.

Subiecta Philosophi naturalis id fusi. 1. Phys.

4. Eth. 4.

1. Eth. 3.

Aegid. super ij. Sent. MMM 2 honore

honore dignus. Ideo dicitur in dicto cap. de magnanimitate, quod magnanimitas est ornatus uirtutum.

Quod ergo dictum est de magnanimitate respectu omnium uirtutum, quia potest operari omnia opera earum, sub alia tamen ratione ueritatem habet de obedientia, quod potest operari opera omnium uirtutum, sub alia tamen ratione, uidelicet quia uult implere mandatum superioris. Et quia omnia opera uirtutum possunt cadere sub præcepto, uel sub mandato superioris; Ideo omnia talia opera potest operari uirtus, quæ dicitur obedientia. Ut defensionem castrorum potest operari miles dupliciter, uel quia delectatur in bello, & tunc agit opus fortitudinis, uel agit illam defensionem, ut fortis. Vel quia gestit implere mandatum superioris hoc mandantis, ut defendat castrum, & tunc agit opus obedientiæ: uel agit illam defensionem ut obediens. Sicut ergo dicimus de Religioso, qui ieiunat, quod non placeat sibi ieiunare, sed quia hoc uouit, & uult implere uotum: ideo ieiunat. Vnus ergo ieiunat, quia uouit: alius quia placet sibi ieiunare: tertius uero ieiunat propter utrumque. Ille, qui ieiunat solum, quia uouit: agit opus illius uirtutis, quæ dicitur latria, id est diuina seruitus. sed ille, qui ieiunat, non quia uouit, sed quia sibi placet: agit opus illius solius uirtutis, quæ dicitur temperantia, uel abstinentia, uel sobrietas. sed ille, qui ieiunat propter utrumque agit opus utriusque uirtutis. Sic etiam est in defensione castrorum. Nam si miles defendat castrum solum, quia placet sibi bellare: agit opus fortitudinis. Si uero hoc facit, non quia placet sibi bellare, sed quia uult implere mandatum superioris: sic agit opus obedientiæ. Sed si bellat propter utrumque: agit opus utriusque uirtutis.

Obedientia præstantia.

Et quia, ut dictum est superior potest præcipere opera omnium uirtutum: ideo uirtus obedientiæ, materialiter loquendo, potest opera omnium uirtutum facere, & etiã plusquã omnium uirtutum, quia aliquando aliquid non est malum, nisi quia prohibitum, & nõ est bonum, nisi quia est iniunctum. Et etiam quia ad talia se extendit obedientia: ideo potest dici quodammodo de obedientia, quod potest agere opera omnium uirtutum, & plusquã uirtutum. Dicunt tamen quidam, quod iustitia legalis est uirtus generalis, sed non obedientia. Sed hoc modo, quo hic loquimur de generalitate uirtutis: obedientia est magis uirtus generalis, quã iustitia legalis. Nam iustitia legalis est generalis uirtus, quia lex potest præcipere omnia opera uirtutum. Si ergo quis faciat opus fortitudinis, uel alterius uirtutis, quia delectatur in illo, est fortis, uel est ornatus alia uirtute. sed si hoc faciat, quia lex hoc præcipit, & uult implere legem: est iustus, legalis. Iustitia ergo legalis respicit mandata superioris, siue scripta, siue solo uerbo prolata, siue quocunq; modo insinuata, quia sufficit solum percipere uoluntatem Domini ad hoc, quod teneamus, & debeamus eam implere, & ad hoc quod agamus opus iustitiæ, quod est unicuique

reddere, quod sibi debetur. Iuxta illud: Seruus qui scit uoluntatem Domini, &c. Luc. 12.

Habito quod obedientia est uirtus specialis, quia est pars iustitiæ: & declarato, quod materialiter est omnis uirtus, uolumus tertio ostendere, quod formaliter est specialis uirtus. Nam sicut in scientiis dicitur materialiter pertinere ad scientiã omne illud, de quo considerat scientia, sed formaliter dicitur pertinere ad scientiã omne illud, de quo considerat scientia sub ratione illa, per quã formaliter distinguitur ab aliis scientiis: sic materialiter pertinet ad uirtutem omne illud, circa quod uersatur uirtus: sed formaliter pertinet ad ipsam illud, circa quod uersatur sub ratione illa, per quam formaliter distinguitur ab aliis uirtutibus. Magnanimitas ergo materialiter est uirtus generalis, quia potest agere opera omnium uirtutum, sed formaliter est uirtus specialis, quia agit omnia illa opera sub hac speciali ratione, per quã distinguitur ab omnibus aliis uirtutibus, quia agit ea, ut inde sit dignus honore. Sic & obedientia materialiter est uirtus generalis, quia potest agere opera omnium uirtutum, & modo, quo dictum est, plusquã omnium uirtutum, sed formaliter est uirtus specialis, quia omnia illa agit sub hac speciali ratione, per quam distinguitur ab omnibus aliis uirtutibus, uidelicet quia uult implere superioris mandatum.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, quod quãuis uirtus sit in medio: tamen semper se tenet plus cum una parte, quã cum alia, ut fortitudo se tenet cum audacia plusquã cum timiditate, & uirtuosus semper se debet facere magis ad illud extremum, quod minus repugnat uirtuti. Obedientia ergo non est in extremo, sed in medio, quia non loquendo de Deo: cui in omnibus est obediendum, sed de aliis puris hominibus dicimus: Etiam Prælati non est obediendum eis in his, quæ sunt contra Deum, & contra ius naturale: tamen dato, quod non teneatur subditus in eo, quod præcipitur sibi obediendo Prælato: si potest illud facere bona conscientia sine peccato: magis debet declinare ad partem affirmatiuam, quod obediatur, quã ad negatiuam, quod non obediatur. Immo si id, quod præcipitur, potest fieri sine peccato: dato, quod ualde uideatur difficile, uel quasi impossibile, quod præcipiatur: debet subditus experiri, & acceptare, si potest.

Ad secundum dicendum, quod argumentum non plus arguit, nisi, quod obedientia est uirtus generalis materialiter, sed non concludit, quod sit generalis formaliter: nec etiam concludit, quod obedientia possit facere omnia opera uirtutum: faciet tamen ea sub speciali quodam modo, in quantum uult implere mandatum, per quam specialem rationem est specialis uirtus, & distincta ab aliis.

Ad tertium dicendum, quod obedientia reducit ad uirtutem cardinalem, quæ est iustitia, quia est pars iustitiæ. Nam non est obediendum reddere Domino quicquid debetur

cis: sed hæc est iustitia, & obedientia est pars hu-
iusmodi iustitiæ, quæ reddit domino aliquid quod
potissimè debetur ei, scilicet implere manda-
tum eius.

Ad quartum dicendum, quod obiectum o-
bedientiæ est mandatum superioris. Obediens
ergo non diminuit mandatū, sed implet, & per-
ficit illud, & in hoc implet uoluntatem Do-
mini uolentis potius suum mandatum in facto esse,
quàm in fieri. Certum est enim, quod fieri cu-
iuslibet rei semper minuitur, donec res illa sit
in facto esse. Obedientia ergo respicit uolunta-
tem domini, uolentis mandatum suum esse in
fieri, ut perducatur ad factum esse.

Ad quintum dicendum, quod ut patuit plus est
uirtus generalis obedientia, quàm iustitia lega-
lis, sed hoc est materialiter non formaliter. Nam
formaliter utraque est uirtus sp̄ialis, & sub spe-
ciali ratione agit quæcunque agit. Nam iusti-
tia legalis agit, ut impleat legem, uel ut imple-
at mandata in lege scripta. Sed obedientia agit,
quæ agit, ut impleat mandata superioris, nõ so-
lum scripta, sed quocunque modo præcepta.

A R T I C. II.

An fideles teneantur obedire infidelibus. Conclusio est affirmatiua.

D: Th 2. 2. q. 10. ar. 1. o. Et 2. sent. d. 44. ar. 5. D. Bon. d. 44. ar. 3. q. 1. Ric. d. 44. q. 5. Dur. d. 44. q. 3. Ad hanc materiam potest accommodari. q. 104. ar. 1. & 6. in z. z.

SECUNDO quæritur de obe-
dientia per comparisonem
ad dominos etiam infideles,
utrum Christiani fideles te-
neantur adimplere præcepta
inhorum etiam infidelium.

102°. 3.

E uidetur, quod non, quia
ut dicitur Io. c. Si ergo filius uos liberauit, uerè
liberi eritis Sed omnes quotquot baptizati su-
mus in Christo: Christum induimus, & sumus
liberati per Christum, & non tenemur alicui
domino obedire, & specialiter domino infideli.

Mat. 17.

Præterea Math. 17. scribitur, quod liberi sunt fi-
lij a tributo. Sed per baptismū oēs sumus filij
regis regum. i. ipsius Dei, quia oībus nobis de-
dit Christus patrem filios Dei fieri, quæ patris po-
tissimè confertur nobis in regeneratione bap-
tismali, uel in contritione pœnitentiæ. Tales
ergo sunt liberi a tributo, & dominis petenti-
bus nobis aliqua non tenemur eis obedire.

Præterea seruitus inducta est propter peccatum,
ut supra dicebatur: Sed cum per bap-
tismum, & per penitentiam mundemur a pec-
cato, ergo mundati non erimus amplius serui,
& non tenemur alicui obedire.

Præterea, quod absoluit a maiori uinculo,
multo magis absoluit a minori. Sed lex noua
absoluit nos a uinculo legis ueteris, Ergo multo

magis absoluit nos a uinculo cuiuscunque
hominis, uel cuiuscunque domini, qui sit purus
homo.

Præterea, quod illicitè a nobis oblatum est:
licitè possumus resumere si facultas adfit. Sed
multi per usurpationem, & per uolentiam ac-
ceperunt dominia, ergo si facultas adfit: illis
non est obediendum.

IN CONTRARIUM est, quod dicitur ^{1. Petri.}
prima Petri. 2. Serui subditi estote in omni ti-
more dominis: non tantum bonis, & modestis,
sed etiam discolis.

Præterea ad Tim. 6. dicitur, Quicumque sunt ^{Tim. 6.}
sub iugo seruis dominos suos arbitrentur omni
honore dignos. Et exponit gl. etiam in iugo do-
minorum, licet infidelium.

R E S O L V T I O.

*Principi iniuste præcipienti obediendum non est,
sed iuste, ac iusta præcipienti fideli, nec non in-
fideli est obtemperandum.*

RESPONDEO dicendum, quod cum que-
ritur. Vtrum serui debeant obedire suis domi-
nis, etiam infidelibus in tali quæstione de tri-
bus fit mentio, de seruitute: de dominio, & de fi-
de. Hoc ergo ordine procedemus in hac quæ-
stione, quia primo dicemus aliqua de ipsa serui-
tute, quot modis habet esset, & quomodo in-
troducta est. Secundo dicemus de ipso domi-
nio quomodo, & qualiter est dominis obedi-
endum. Tertio tractabimus de ipsa fide. Vtrum
tollat, uel diminuat iustitiam dominorum, ex
quibus omnibus apparere poterit ueritas quæ-
stionis.

C

Propter primum sciendum, quod seruitus
potest dici duplex: Naturalis, & positiua. Na-
turale est enim, quod uigentes intellectu defi-
ciunt, ut plurimum, uiribus: Quia secundum
Philosophum in de anima molles carne aptos
mente dicimus: non quod sic sit semper, sed ut plu-
rimum ita contingit, dum tamen illa mollities
non proueniat ex flegmate, sicut in mulierib.
sed ex raritate & bonitate complexionis, & si
molles carne sunt apti mente: Tamen tales, ut
plurimum deficiunt in uiribus. Duri carne
erunt inepti mente, & ut plurimum abundant
uiribus. Propter quod bene dictum est. Consi-
lio pollet, cui uim natura negauit. Et econ-
uerso dici potest, quod uiribus pollet, cui ne-
gata est subtilitas intellectus. Secundum ergo huc
modum Philosophus in pri. Politi. inuestigat,
qui sunt naturaliter domini, ex qui naturaliter
serui. Nam qui potest mente præuidere,
est principans natura, & dominans. Qui au-
tem hoc potest corpore facere, est natura ser-
uus, ut ibidem dicitur. Propter quod ibidem
concluditur, quod idem expedit domino, &
seruo. Nam domino expedit, quod sibi seruiat-
ur cum deficiat uiribus, & seruo expedit, quod

Seruitus duplex.
Molles carne. 2.
de anima. t. c.
94.

D

Aegid. super ij. Sent. MMM 3 alijs

1. Pol. 4.

aliis seruiat, & ab alio dirigatur, cum deficiat intellectu, sed hoc modo loqui de Domino, & seruo non est aliud, quàm loqui de aptitudine naturali ad dominandũ, & seruiendum, sed multi sunt apti naturaliter ad seruiendum non ad dominandũ, qui tamen non sunt serui, sed domini, & econuerso. sed hic loquimur de actu non de aptitudine, & de his, qui sunt actu tales, siue sint digni, siue indigni, & non de his, qui habent aptitudinem, ut sunt domini, & sunt digni dominio.

Dicemus ergo, quòd præter dominium, uel seruitutem naturalem est dare dominium, & seruitutem positiuã. Et si quærat quomodo hæc introducta sunt, dicemus, quòd hæc quæstio aut quærit de facto, & secundũ nomen, aut de iure, & secundum ueritatem. De facto autem & secundum nomen habuerunt hæc originẽ à iure belli. Vnde Aug. 19. de Ciui. Dei ait: Origo autem uocabuli seruorũ in lingua latina inde creditur ducta, quòd hi, qui iure belli possent occidi à uictoribus conseruabantur, & serui fiebant à seruando appellati. Sic ergo dicendũ est, quantum ad originem uocabuli, & quantum ad ea, quæ de facto fiebant. Sed non est iustum, quòd quis per usurpationem, & per bellum sine iusta causa bellandi dominium aliquod sibi acquirat. Et si Christiani bellant contra Saracenos, hoc est, quia ipsi à principio fuerunt sub nobis, & tenent aliqua, quæ fuerunt nostra, & ubi fuerunt nostra Concilia celebrata. Sed si quæstio nostra quærat de seruitute, & dominio, ut habent esse de iure, & secundum ueritatem; Dici potest, quòd habent esse ex iusta hæreditate, uel ex iusta emptione, uel ex alio iusto titulo.

Vt hoc modo sint aliqui ex iustitia serui, qui sunt alicui domino iustè acquisiti. Postquã determinauimus de seruitute quomodo habet fieri, & quomodo est introducta, & quomodo aliqui iustè debent aliis seruire: uolumus declarare de ipso dominio quomodo, & in quibus suis dominis serui debent obedire. Dicebatur autẽ supra quòd omne dominium, uel omnis principatus in quantum est quidã ordo, est à Deo: tamen adeptio principatus, uel eius usus potest esse malus, & hoc modo nõ erit à Deo: His ergo, qui iustè sunt domini, & qui iustè utuntur suo dominio, & suo principatu: debent eis serui, secundum quod huiusmodi in omnibus obedire. Si ergo iustè possunt se subtrahere serui ab obedientia dominorum, uel hoc est, quòd non sunt iusti domini, quia usurpando, & uiolenter acceperunt dominium. Vel hoc est quia principatu, & dominio utuntur iniustè. Cum ergo de duobus actum sit: de iniusto principatu, & de eius iniusto usu. Quantum ad primum sciendum, quod aliquando à principio principatus est iniustus, sed processu temporis de iniusto fit iustus. Nam Aug. 19. de Ciui. Dei ait, quòd cum obiceretur Romanis, Rempublicam eorum nõ posse cum iustitia prouinciis imperare, aperte responsum est, quòd iustè impetabant, & alij seruebant, quia utile erat eis sic seruire, quia improbis per dominium Roma-

norum arripiebatur licentia nocendi subditis dominio Romanorum. Non credimus autem hanc esse sufficientem causam iustæ dominationis, ut quod possit quis iustè dominari iniusto, quantumcumque suum dominium illi utile esse cognoscat: tamen ex hoc potest esse origo iniustæ dominationis, & hoc modo iniusta dominatio Romanorũ poterat fieri iusta. Nam prouinciæ subjugatæ Romanis uidentes utile esse eis dominium Romanorũ, & quia ex hoc quilibet gaudebat bonis suis, & nullus iniuriõse opprimebatur ab alio, quilibet delectabatur in magnitudine pacis conuertens arma bellica in uomeres, & in falces, incipiebat esse uoluntarium, & esse iustum, quòd prius fuerat inuoluntariũ, & iniustum. Nam si uoluntas subiectorum potest quis talibus iustè dominari subiectis. Incipiebant etiam tunc gentes uoluntariè uti legibus Romanorum, & hoc modo approbant, & iustificabant dominium eorum.

Concludamus ergo & dicamus, quod principatus iniustus, id est, iniustè principanti non tenetur subditus obedire, sed si principatus, qui prius erat iniustus, postea approbatione subditorum fiet iustus, non licebit subditis de cætero sine causa iusta, & legitima resistere.

Addemus autem, quod principatus potest esse iustus ex iusta ademptione; sic potest esse iniustus ex iniusto usu, quòd dupliciter potest contingere. Vel quia præcipit illicita, quibus non solum non obedire, sed etiam pro eis non obtemperandis morti se debet quis exponere, sicut martyres faciebant iussa principum contemnentes, uel potest etiam hoc contingere non solum si præcipiãt illicita, quæ nõ possunt fieri sine peccato, sed etiam si præcipiant insolita, ut si uellent imponere noua pedagagia, uel nouas talias. Sed hæc est magis materia iuristalis, quàm Theologica.

His itaque transcurtis uolumus soluere propositam quæstionem, quantum ad ea, quæ tangunt fidem, quia uidetur inconueniens, quòd fideles infidelibus sint subiecti. Sciendum ergo quòd fides Christi & eius gratia, uel gratia baptismalis nos non liberant nisi spiritualiter, quia moritur baptizatus, sicut non baptizatus. Propter quod Ezech. 18. dicitur: Quid est, quòd inter uos parabolam uertitis in proverbium. Patres comederunt uam acerbam, &c. Viuo ego dicit dominus: omnes animæ meæ sunt. quantum ergo ad animas, & spiritualiter loquendo liberat nos Christus, sed quantum ad corpora differtur ista liberatio usque ad resurrectionem: tunc autem mutabitur tota natura in melius, & cessabit omnis iste principatus, & omnis ista obedientia, de qua nunc loquimur. Fides ergo Christi non tollit obedientiam, nec liberat nos ab obedientia, uel à iustitia, per quam subditi sumus etiam infidelibus, dicente Christus: reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari. Nam fides Christi nos iustificat, & facit nos iustos, & causat in nobis iustitiam. Iuxta illud ad Rom. 3. Iustitia autem Dei est per fidem Iesu Christi super omnes, & in omnes, qui credunt in eum.

Illud

Tom. 5.
ca. 25.

Saraceni
à Christi-
anis curiu-
sità infes-
tatur, &
quo no-
mine uo-
cari de-
beant ui-
de dist. 1.
p. 1. q. 2.
et. 4.

Tom. 4.
ca. 21.

Ezec. 18.

Matt. 22.
Mar. 12.
Luc. 20.

Rom. 3.

A Illud autem quod, causat iustitiam non tollit iustitiam. per fidem ergo a debito iustitiæ non liberamur: Immo magis huiusmodi debito supponimur, ut habentes fidem Iesu Christi, de quo scriptum est, quod sub cælo non est aliud nomen, sub quo oporteat nos saluos fieri: magis sumus debitores omnibus, quibus iustè sumus obligati. Fides ergo quia nos iustificat, ideo ad iustum debitum magis nos obligat, & potissimè corporaliter loquendo, secundum quem modum nos non liberat fides Christi.

R E S P. A D A R G. Ad primum dicendū, quod per Christum, uel per fidē Christi sumus filij Dei spiritualiter, & liberamur spiritualiter. Sed nō oportet, quod liberemur corporaliter a iugo dominorum nostrorum.

B Ad secundum dicendum, quod illud, quod ordinatur ad utilitatem subditorum, nō tollit libertatem eorum. Sed ante cōuersionem gentium ad Christum potestas etiam gentilium erat ad utilitatem subditorum: quia aliter non posset uiuere mundus, nisi homines præessent hominibus. Nunc ergo quia iam multitudo gentiū intrauit ecclesiam: reprehensibilis esset ille, qui existens sub dominio fidei proprio opere procuraret esse sub infideli: Sed tūc oportebat sic esse Aduertendum tamen, quod illa auctoritas Matth. loquitur de tributo: Christus autem, & discipuli eius, quibus erant omnia communia, & nihil habebant propriū, liberati erant a tributo.

C Ad tertium dicendum, quod peccatū primi parentis nō oīum causat maculam in anima nostrā: Sed etiam causat pœnalitates in corpore: per baptismum ergo, & per pœnitentiam liberamur a macula animæ non a pœnalibus corporum. principatus autem, & potissime secularium, siue laicorum propter bona temporalia est introductus. principatus ergo ecclesiasticus est propter bonum spirituale principaliter; per redundantiam, uel ex consequenti habet esse circa corporalia: Secularis autem principatus econuerso. baptismus ergo, & gratia Christi non liberat nos a dominio seculari, nec ab Ecclesiastico multo magis.

D Ad quartum dicendum, quod unum uinculum non absoluitur per aliud, nisi quia unum non compatitur secum aliud. Et quia adueniente ueritate, cessat umbra, & ueritas non compatitur secum umbram: Ideo adueniente lege noua, cessauit lex uetus, quantum ad cœrimonialia, & quantum ad figuralia: Quia omnia in figura contingebant, illis. Sed uinculū seruitutis spiritualis, quo quis ligatur in baptismo: compatitur secum uinculum seruitutis corporalis, quo quis est ligatus, & astrictus dominio laicali.

Ad quintum dicendum, quod a dominio iniusto; eo manente iniusto, potest quis se subtrahere. sed si fiat iustum, ut patet per habita, non potest se subtrahere, nisi causa rationabili mediante.

An Religiosi professi suis Prælati in omnibus teneantur obedire. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 5. Et Quol. 10. ar. 10. Et 2. Sen. d. 44. art. 6. D. Bon. d. 44. arti. 3. q. ultima Ric. d. 44. q. ultima. Dur. d. 44. q. 4.

BERTIO quæritur: Vtrum Religiosi professi teneantur suis Prælati in omnibus obedire. Et uidetur quod sic. Quia dicitur ad Col. 3. Filij obedite per omnia parentibus. Sed magis debet quis obedire patri spirituali, quā carnali. ergo &c.

Præterea beatus Benedictus uult, quod etiā si Prælati præcipiat impossibile, debeat subditus tentare implere: ergo &c.

Præterea quælibet religio habet substantialiter tria uota annexa. Viuere in castitate: sine proprio, & inobedientia. Sed castitatem uouet simpliciter, & paupertatem simpliciter: Quia nullo modo licet sibi habere proprium: ergo & obedientiam uouet simpliciter, quod debet suo Prælato in omnibus obedire.

Præterea inferior non debet habere iudiciū de superiori, ergo non spectat ad eum discernere in quibus debeat obedire, in quibus non. Sequitur ergo, quod debeat in omnibus obedire.

Præterea quilibet Christianus tenetur suis Prælati spiritualibus in aliquibus obedire. Si ergo Religiosi professi tenerentur suis Prælati solum in aliquibus obedire, superflua uideretur illa Religio.

INCONTRARIUM est, quod dicit Aug. in regula sua. Honore corā uobis Prælati sit uobis, timore coram Deo substratus sit pedibus uestris. ergo si aliquid præcipiat Prælati contra Deum, non est sibi obediendum.

Præterea, ut habetur Act. 4. Petrus, & Ioannes responderunt Iudæis: Si iustum est in conspectu Dei, uos potius audire, quā Deum iudicate. quicquid ergo præcipiat homo, magis obediendum est Deo.

R E S O L V T I O.

Præcipienti contra ius diuinum, aut contra ius naturale obediendum non est: Præcipienti secundum statum suum ea, quæ sunt de iure positiuo, refragandum non est. In ijs autem, quæ sunt ad regularia, & ad consuetudinem in Religione spectantia, iure ipso Prælati Religiosi obtemperare debent: in alijs non item: sed consilium datur.

R E S P O N D E O dicendum, quod de obedientia possumus tripliciter loqui, uel per cōparatio-

parationem adiura, quib. innitur: Quia obedientia est pars iustitiæ & ex aliquo iure oriã, q̄ unus debeat alteri obedire. Propter quod una comparatio obedientiæ potest esse ad iura, quibus innitur. Alia autem cõparatio esse poterit ad p̄sidentes, quibus debetur. Tertia uerò comparatio obedientiæ erit ad seipsã. Igitur secundum omnia hæc tria respondere possumus ad quæstionem propositam.

Ius triplex.

Præcepta prima tabulæ ita sunt seruanda, quod deus nõ p̄t super his dispensare.

Præcepta secunda tabulæ ad ius naturale pertinentia ita sunt seruanda quod deus solus super his p̄t dispensare.

Præcepta positia quõ seruanda.

Propter primum sciendum, quod si comparatur obedientia ad iura, quibus innitur: distinguemus triplex ius: diuinum, naturale, & positium. Ad ius autem diuinum potissimè spectat præcepta primæ tabulæ: uidelicet, Nõ adorare idola. Non periurare. Et in signum, q̄ sumus subiecti Deo sanctificare sabbata. i. de tempore nostro aliquid dare, ut uacemus diuinæ deuotioni. Ad hæc autem tria sic obligamur, & sic debemus esse obedientes, etiam ipse Deus non posset in hoc dispensare, nec a tali debito nos absoluere. Non enim posset dispensare, quod honor Deo debitus daretur alteri, & quod adoratione latræ adoraretur aliqua pura creatura. Non posset etiam dispensare quod hõ periuraret, & q̄ assumeret inuanũ nomẽ eius. Nec posset a sua subiectiõe absolvere aliquam creaturam, ratione cuius subiectiõis debemus aliquid de tempore nostro dare ad sanctificandum sabbatum .i. ad uacandũ contem plationi diuinæ.

Viso quid sentiendum sit de obedientia put innitur iuri diuino: Quia in tali obedientia non solum non potest dispensare Prælati religiosus, uel quicumque alius princeps, sed nec etiam proprie potest ibi dispensare Deus ipse: uidendum est, Quid sentiendum sit de ea, put innitur iuri naturali. Dicemus ergo, quod ad ius naturale pertinent præcepta secundæ tabulæ: in quibus solus Deus p̄t dispensare nõ autem aliquis purus homo, secundum, quod huiusmodi. pertinent autem ad præcepta secundæ tabulæ. Non occidere, Non furari, Non męchari. Quorum omnium opposita mandauit Deus. Præcepit enim Abrahæ occidere filium suum innocentem. Et alia scilicet furari filijs Israel. Et fornicari Osee. Cum ergo quæritur, utrum religiosi professi debeant in omnibus suis obedire prælati. Dicitur debet, quod si prælati præcipiant aliquid contra ius diuinum: nullo modo debent eis obedire: quia nec ipse Deus proprie loquendo posset in hoc dispensare. Etiam si præcipiant, quod est contra ius naturale nullo modo debent eis obedire: quia nullus purus homo, secundũq̄ humõ posset in hoc dispensare. Nam ipsi Papæ nõ esset obediendum: si præciperet aliquid contra ius naturale.

Sed si loquamur de obedientia, prout comparatur ad ius positium: uidendum est, quõ illud ius positium sit conditum: Quia ad eundem pertinet aliquod ius condere, & illud tollere. Si ergo aliquod ius sit mere positiuũ eiusdem erit condere, & tollere. Ideo si prælati religiosus uelit suum mandatum in aliquo

casu non habere robur: si præcipiat contrariũ: tenentur sibi subditi obedire. Inferior ergo prælati non potest facere contra id, quod est iniuratum, & impositum a superiori. Sed superior potest contra imposita ab inferiori, quilibet autem potest contra ea, quæ imposuit ipsemet. Sic ergo loquendum est de obedientia, ut cõparatur ad iura, quibus innitur.

Voluimus autem loqui de ea ut comparatur ad p̄sidentes, quibus, debetur. Hoc ergo modo dicemus, quod cuilibet p̄sidenti secundum quod p̄sident tenetur homo sibi obedire, & non secundum quod non p̄sident, ut duci exercitus, qui præest bellis, tenetur homo sibi obedire in bellis, patri familias, qui præest familiaribus negocijs domus, illi quibus præest, debent obedire in talibus negocijs. Religioso autem prælato, & regulari debent obedire sui subditi in regularibus, etiam in his, quæ sunt solita fieri in religione illa.

Tertio possumus loqui de obedientia per comparisonem ad seipsam dicentes quod obedientia tripliciter potest sumi. Vno modo ut est iniuncta, & sub præcepto, & alio modo ut est cõsulta, & tertio modo, ut est prohibita.

Obedientia enim ut est iniuncta, & ut cadit sub præcepto, se extendit ad omnia Regularia, & ad omnia quæ sunt solita fieri in religione illa. Nam propter hoc datur annus probationis in fauorem recipientium, & recepti. Nam hoc fit ut recipientes possint experiri de recepto, Vtrum placeat eis conditiones eius. Et utrum uideatis, quod possit proficere in religione illa. Fit hoc etiam in fauorem recipienti: ut ipse experiatur, & uideat de regula, & de constitutionibus, & de his, quæ sunt solita fieri in religione illa. Vtrum dicet sibi conscientia, quod possit illa onera supportare, & proficere in religione illa. Ista autem obedientia a magnis uocat sufficiens: quia sufficit religioso, q̄ obediatur prælato suo in regularibus, & in constitutionibus, & in his bonis, & honestis, quæ sunt solita fieri in religione illa. Secundo potest sumi obedientia, ut est consultata, & ut cadit sub consilio, & sic se extendit non solum ad regularia, & ad constitutiones, & ad ea, quæ sunt solita fieri in religione illa: sed et ad oĩa quæcũq̄ licita, & honesta, etiam si uideantur impossibilia. Et hæc obedientia a magnis dicitur perfecta.

Tertia autem obedientia dicitur prohibita, uel, dicitur indiscreta, quando inferior obedit superiori in rebus non licitis, & in his, quæ nõ possunt fieri sine peccato. ut si prælatus præcipiat aliquid contra regulam, uel contra Deũ, quia in talibus nullo modo subditus debet obedire. Ex his ergo omnibus potest patere solutio ad propositam quæstionem.

Dubitatio Lateralis.

An semper homo superiori Prælati magis, quam inferiori debeat obedire. Conclusio est affirmativa.

Dur. d. 44. q. ultima. Raymundus in summa de obedientia. Et in Decretis c. 1. & 2. 58. d. Et. 2. q. 1. Non dicitur. Etc. Nimis iniqua de ea. c. Prælati. ibi Pan. 2. not.

LATERIVS forte dubitaret aliquis, utrum semper homo teneatur obedire superiori Prælati uel superiori præfidenti, Et uidetur quod sic, per id, quod habetur in littera, Si quid iusserit Orator, siue curator, num quid faciendum est, si contra Proconsul iubeat? & si Proconsul iubeat, si aliud iubeat Imperator, ergo magis obediendum est maiori, quam minori.

INCONTRARIUM est, quia maior est Archiepiscopus, quam Episcopus: Tamē in multis obeditur Episcopo, & non Archiepiscopo. Præterea Episcopus est maior, quam Abbas; Monachi tamen in multis tenentur magis Abbati, quam Episcopo.

Præterea potestas spiritalis est maior, quam laicalis tamen laicus si præcipiet sibi solui sua iura, & sua debita; dato, quod spiritalis prælatus mandaret contrarium; deberet subditus suo domino laico obedire.

R E S O L V T I O.

Quamuis Prælati, uel Præsidi superiori magis quam inferiori semper sit obediendum, si absolute loquamur, ex iure tamen communi & ex privilegio, non semper superiori, sed quandoque inferiori in aliquo est obtemperandum.

RE S P O N D E O dicendum, quod sicut est in alijs entibus, sic est in principatibus. Nam secundum Dyo. 4. de di. no. Non est in uniuerso dare duo aliqua, quorum unum non sit ex alio, uel ambo non sint ex tertio. Sic ergo, & in principatibus non est dare duos aliquos principatus: quorum unus non sit ex alio, uel ambo non sint ex tertio. Cum ergo quaeritur utrum sepe sit obediendum principati superiori, Debet dici, quod si illi sint duo principatus, quorum unus est superior & alter inferior. Aut ista superioritas attenditur quantum ad aliqua, aut simpliciter. Quia quantum ad aliqua unus est ex alio. Sed simpliciter ambo sunt ex tertio: Et tunc non oportet quod semper obediendum sit superiori. Nam sic habet ordo ecclesie quod primo est summus Pontifex: sub illo sunt Patriarchæ maiores; sub eis sunt

A Primates, uel Patriarchæ minores, & Archiepiscopi; sub eis Episcopi, & Abbates, & sic de alijs. Istam ergo diuersitatem prælationum uidemus esse ortam ex ordinatione Ecclesie, ad quam ordinationem credibile est concurrissent multas conuocationes Conciliorum, quia quod omnes tangit ab omnibus approbari debet. In omnibus ergo talibus est dare aliqd quasi fons, & origo aliorum, ut simpliciter in uniuerso Deus, cui est in omnibus obediendum. Propter quod si aliud præcipiat homo, & aliud Deus, in omnibus obediendum est Deo, & si aliud præcipiat Papa, quam Archiepiscopus, & aliud Episcopus, uel, Abbas, obediendum est Papæ. Sed si illi duo principatus, unus respectu alterius non se habet, ut fons, & origo. Sed

B secundum ordinationem Ecclesie: est ibi aliqua superioritas proueniens ex suo fonte. Qui talis superioritas non est simpliciter, & omnino non oportet, quod talis inferior sit omnino subditus superiori, & quod in omnibus subditi obediant superiori potestati. Quia in hoc casu unus principatus non est simpliciter ex alio, uel sub alio, sed ambo sunt ex tertio uel sub tertio.

RE S P. A D A R G V M. D V B. L A T. Et ex hoc procedunt tria argumenta facta in hac ulteriori Dubitatione. Nā licet subditus plus teneatur obedire Papæ, quam Archiepiscopo, & quam Episcopo: & Monachus plus Papæ, quā Abbati, & in his non habet locum exemptio: In alijs tamen potest exemptio habere locum secundum quod ordinatum est iure communi, uel a priuilegio speciali. Et ideo Episcopo possunt teneri sui subditi in aliquo magis, quā Archiepiscopo: & Monachi Abbati, in aliquibus magis, quā Episcopo, uel Archiepiscopo. Tā nisi ex ex iure communi procedat, uel ex priuilegio speciali, semper superiori prælati est magis obediendum, quā inferiori. Et ex hoc patet solutio ad duo argumenta in contrarium facta.

Ius Com mune pro iure Canonico.

Ad tertium autem, quod obijciebatur de potestate spiritali, & seculari, uel laicali, dici debet quod illi principatus non sunt omnino eiusdem rationis. Et hoc satis solutum est ex Euangelio: Quia reddēda sunt, quæ sunt Cæsaris Cæsari: & quæ sunt Dei Deo. Soluta ergo quaestio ne principali, & ulteriori secundum se, & secundum argumenta in contrarium facta: Restat soluere argumenta principalis quaestionis.

Luc. 20

RE S P. A D A R G. A R T. T E R. Ad primum dicendum, quod cum dicitur: in omnibus obediendum est parentibus: patet, quod non est uerum in omnibus absolute, & simpliciter. Sed in omnibus, quæ spectant ad prælationem patris. Nā si pater præciperet aliquid contra Deum: non solum non esset ei obediendum, sed etiam resistendum. Sic etiam in proposito Religiosi, & alij subditi debent suis prælati obedire non in omnibus, & absolute, & simpliciter: Sed modo, quo dictum est.

Ad secundum dicendum, quod beatus Be-

medictus, ibi loquitur de obediētia perfecta, & ut cadit sub consilio, secundū quā obediendum est Prælato in oībus, & per oīa, quæ possunt fieri sine peccato: Tamen certum est, quod aliqua possit precipere Prælatus Religiosus possibiliter fieri sine peccato, a quibus possit subditus licitè reclamare, & ad ea, quæ non teneret subditus ex precepto, nisi fortè ex consilio, & ex obediētia perfecta.

Ad tertium dicendū, quod castitas hēt suam materiā specialē, & paupertas ē: sed obediētia hēt materiā ualde generalē. Quia absolute loquendo potest quis ēt precipere illicita, & indebita. Propter quod subditus non debet, & non tenetur omnimodè obedire.

Ad quartū dicendum, quod quantū ad ea, quæ præcipiuntur secundū regulā, uel cōstitutiones, uel secundū usitata Religionis, subditus non hēt discernere. Sed si notabiliter preciperentur magis grauiā, ut puta quod nuda humus esset eius lectus, uel aliquid simile: posset licitè reclamare, si in religione illa hoc nō esset assuetū.

Ad quintū dicendum, quod satis sunt astricti, & ligati oēs Christiani renunciantes Sathanæ, & oībus pompis eius, & Christianā uitā agere profitentes, secundū quam induunt nouum hominem, qui secundū Deum creatus est. Tamē religiosi sunt magis astricti. Quia ultra hæc obligatur ad tria uota essentialia religioni, pro ut illa tria uota in eorum regula continentur.

Dubitatio. i. Litteralis.

SUPER literam primo quæritur super illo uerbo. Post prædicta. Vt quod sit ibi ordo peruersus, quia primo determinauit de actu peccandi. Et nunc ultimo determinat de potentia peccandi, cum potentia præcedat actum sicut causā præcedit effectum. Dicendum, quod duplex est ordo, rerum, & doctrinæ. Ordo rerum est quantum ad esse, & secundum hunc ordinem causā præcedit effectum. Sed secundum ordinem doctrinæ non semper est ita, quia quo ad nos aliquid quando effectus sunt notiores causis, & ordine doctrinæ præcedunt suas causas. Et quia potentia cognoscuntur per actus, ut patet per Philosophum in secundo de anima. Ideo ordo quem tenuit Magister, tenuit eū, ut Magister, & ut docens, quia est ordo doctrinæ.

Dubitatio. i. i. Litteralis.

Vterius forte dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicit, utrum potentia peccandi. Videtur, quod non debuit loqui singulariter, sed pluraliter, & dicere, utrum potentia peccandi, cum actus plurium potentiarum possint concurrere ad peccatū; Dicendū quod licet multæ potentia possint concurrere ad peccandū materialiter, tamen formaliter, & principaliter sola uoluntas est illa, qua peccatur, & bene agitur, ut est in superioribus multipliciter declaratum.

A Dubitatio. i. i. Litteralis.

Vterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, quod mala uoluntas non est in nobis a Deo. Contra, Nam uoluntas, & liberū arbitrium dicunt unam, & eandē rem, & unā, & eandē potentiam. Cum ergo liberum arbitrium sit in nobis a Deo, ergo &c. Dicendum quod uoluntas, ut supra diximus, aliquā stat pro potentia, aliquā stat pro actu, & quantū ad modū loquēdi, ut plurimū stat pro actu. Nam cū quis dicit, hæc est uoluntas mea. Idē est ac si diceret, hoc ego uolo. Et ex hoc patet solutio ad quæstionē quia uoluntas peccandi, ut dicit potentia, a quæ præcedit actus peccati, est a Deo. Sed ipse actus peccati nō est a Deo, uel ipsa uoluntas peccandi, ut dicit actum peccati non est a Deo.

Dubitatio. i. i. i. Litteralis.

Vterius fortè dubitaret aliquis de solutione iam data, quia ipse etiam actus peccandi est a Deo in quantum actus. Dicendū quod utrumque potest dici a Deo, & non a Deo, tam potentia peccandi, quæ actus. Sed potentia peccandi est a Deo simpliciter. Si autē dicitur nō esse a Deo, hoc est secundum quod. De actu autē e conuerso simpliciter dicitur dici nō a Deo, si autē ē a Deo, hoc est secundum quod. Nam quod est in potentia non est: posse ergo deficere non est deficere. Potentia ergo peccandi, uel deficiendi formaliter dicit aliquā rem, uel aliquod ens: Ideo simpliciter est a Deo, si autē dicitur non a Deo, hoc est secundum quid. Sed actus defectiuus, uel actus peccati formaliter dicit ipsum defectum. Si autē dicit actum, hoc est materialiter. Ideo simpliciter debet dici nō a Deo, Si autem dicitur a Deo hoc erit materialiter, & secundum quid, & in quantum actus.

Dubitatio. V. Litteralis.

Vterius autem dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, Si pluribus sanctorum testimoniis.

Contra. Videtur, quod probatio Magistri nulla sit: quia auctoritates inductæ a Magistro non loquuntur de potentia peccandi, sed de potestate prælationis.

Dicendum quod quilibet homo est aliquo modo prælatus sui ipsius, quamdiu est in uia, in qua existens potest bene, & malè facere. quia Deus fecit hominē, & reliquit eū in manibus consilii sui, & posuit coram eo ignem, & aquam, ut ad quod uellet, extenderet manū suā. Immo prælationes, quæ sunt ad alium: sumunt originem ex prælatione, quæ est ad seipsum, quia qui nescit se regere: non debet regere alium. propter quod de potestate peccandi procedere ad potestatem prælationis, & eō uerso

uerso non sunt probationes indebitæ, sed de-
bitæ, si bene intelligantur.

Dubitatio. vi. Litteralis.

Uterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod
in littera dicitur: Per me Reges regnant, & Ty-
ranni, &c. Quæ differentia est inter Regem, &
Tyrannum.

Dicendum, quòd ad præfens possumus assi-
gnare triplicem differentiam. Vna est, quia rex
intendit bonum publicum. Tyrannus uerò bo-
num priuatum. Secunda est, quia rex intendit
bonum aliorum, idest bonum eorum, quibus
præest, Tyrannus uerò intendit bonum pro-
prium. Tertia est quia rex præest suis subditis
tanquam filiis: Tyrannus uerò tanquam seruis.

Dubitatio. vii. Litteralis.

Uterius fortè dubitaret aliquis de eo, quod
in littera dicitur, quòd Apostolus ibi loquitur,

&c. Sed uidetur ex hoc, quòd magister non sol-
uat argumentum. Nam potestas, quam habet
diabolus, est à Deo ergo non debemus resiste-
re potestati eius. Dicendum, quòd Magister sol-
uit, & bene. Nā Apostolus loquitur de pote-
state prælationis, cui ut obedientia cadit sub cõ-
silio, nõ debemus resistere. sed obedire nisi præ-
ciperet aliquid cõtra Deum. Sed Diabolus nõ
habet in nos prælationem aliquam, nisi usurpa-
tam, in quantum consentimus ei per peccatũ.
Nam per peccatũ simus serui Diaboli, & quia
debemus penitere de peccato, & nos subtrahe-
re a seruitute peccati, quantũ possumus; ideo
debemus resistere potestati diaboli, quia sub-
trahendo nos à peccato, subtrahimus nos à po-
testate diaboli. Non est ergo simile de potesta-
te dia-oli, & de potestate prælationis, ut dicit
Magister in littera, & bene. Et in hoc termine-
tur præfens opus super secunda parte secundi
Sententiarum. Laus inde sit ipsi Christo unico
domino nostro, qui cum patre, & spiritu san-
cto est unus Deus benedictus in secula seculo-
rum. Amen.

*Finis operis, quod centum ferè annos in tenebris iacuit post unicam editionem, qua fuit
quadraginta circiter annos post inuentam imprimendi artem.*

L A V S D E O.